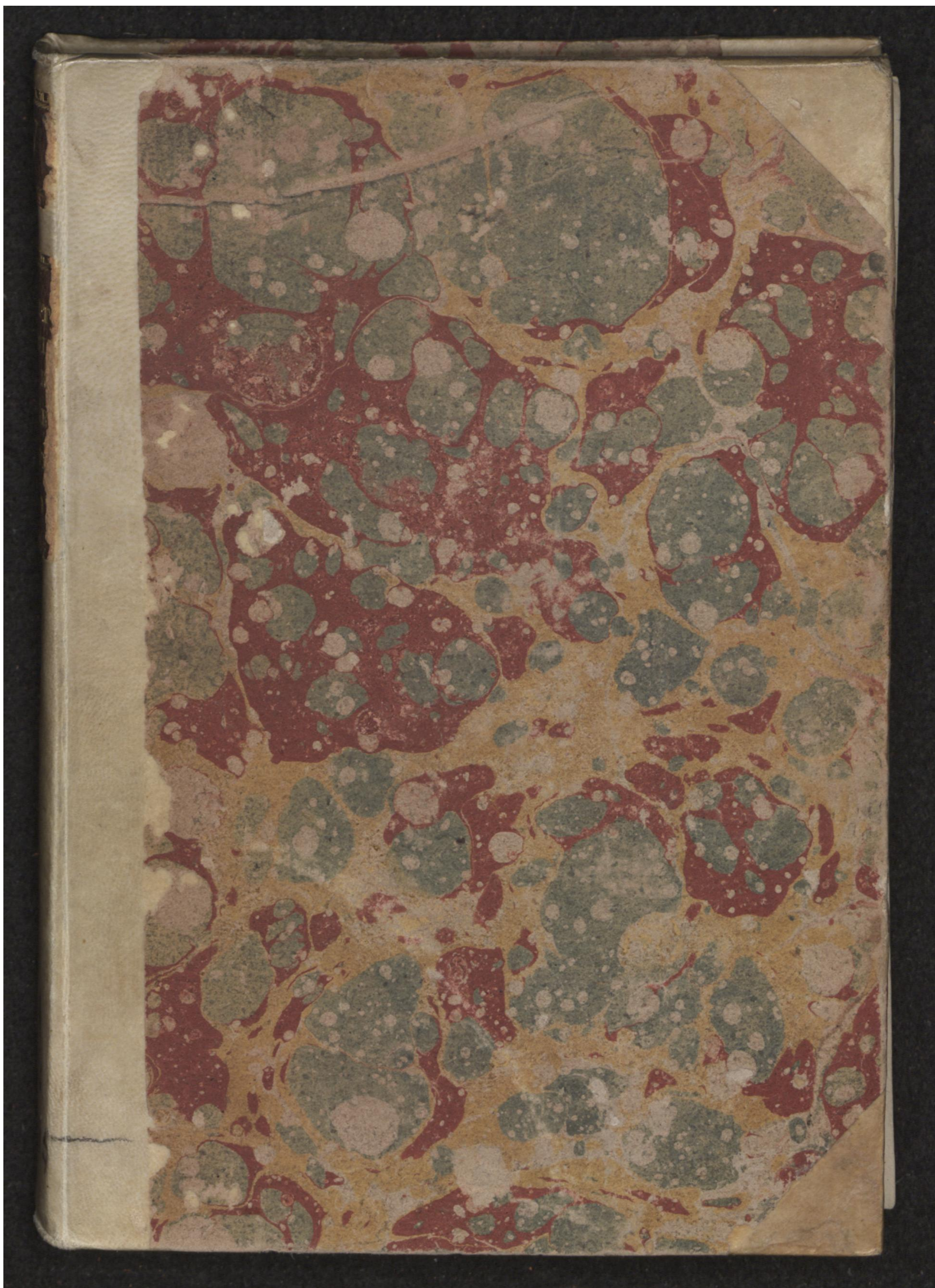

Albertus magnus de secretis mulierum cum commento

Expositio super henricũ de saxonia de secretis mulierum Incipit foeliciter.

D LVCIDIOrem notitiam: sequentiũ habendã uidelicet de secretis mulierũ aliqua pãbula sunt præ notãda. Primo queritur quot sint subiectũ. Tertio: quis titulus & cui parti phylosophiæ supponatur

De prio sciendũ quod nõ sunt plures causæ assignãdæ alicuius scientiæ propriæ loquẽdo quã duæ scilicet causã efficiẽs:& finalis. Quod autẽ nulla sciẽtia habeat causã materialẽ uel formalẽ probatur sic. nullum accidens habet causam materialem: sed omnis scientia est accidens: ergo & cætera discursus est bonus incelarẽt: & maior patet secũdo metaphy. ubi dicitur quod nullum accidens componitur ex partibus alterius & alterius ratiõis & minor probatur secũdo de anima ubi dicitur quod sciẽtia est iani ma sicut accidẽs in subiecto. Ex hoc sequitur correlarie quod sciẽiat est accidẽs quia secundũ Aristotelẽ nulla substantia est in subiecto

Qud etiam non habeat causam formalem probatur sic:illud quod nou componitur ex partibus alterius & alterius rationis non habet causam formalem scientia est huiusmodi ergo & cætera. Verum tamen ad saluandos antiquos possumus dicere iproprie siue me ha phorice quot sciẽtia habeat causam materialem: uocando illud materiam quod scitur per scientiam uel illud circa quod uersatur scientia: scilicet obiectum scientiæ:sicut oculo est materia uisio: quod satis misere sonat: & sic forte intellexerunt antiqui. Eodem modo possumus dicere de causa formali intelligendo per ipsam debitum modũ uel ordinem alicuius scientiæ:& iste modus uel ordo scientiæ nõ distinguitur ab ipsa scientia exquo patet improprietas :antiquorum.

Causa autẽ efficiens dicitur fuisse dominus Albertus qui composuit præsentem tractatum. Quod tamen propriæ loquendo non est uerum probatur id quod non est non est causa efficiens scientiæ nũc existentis:sed dominus. Albertus nõ est quia iam dudum est corruptus ergo & cætera. sed impropriæ loquendo dicimus ꝙ dominus. Albertus est causa efficiens huius scientiæ: propterea quia ordinauit nobis unum librum de quo alii libri sunt scripti quosq; præsentes libri uenerũt ad notitiam nostram. Ex illo infero correlarie ꝙ plures possunt esse causæ efficientes unius scientiæ: ex quo possunt informare aliquem ista scientia.

Et etiam liber potest esse causa efficiens quia aliquis: potest studere intus unam conclusionem uel

duas ex libro. Causa uero finalis est duplex finis itra & finis extra finis intra est agnitio eorum quæ docētur in hoc libro: finis extra est ut cognito hoc libro: habeamus facilē accessum ad alios libros naturales. De subiecto autem sciendum ꝙ fatuum est querere quid sit subiectum alicuius scientiæ sine distinctione: propter quod sciēdum ꝙ subiectū capitur tripliciter. Vno mō pro subiecto exñtiæ: & sic dr̄ ꝙ anima est subiectū cuiuslibet scientiæ quia omnis scientia est in anima sicut dictum est. Alio modo capitur subiectum pro subiecto propositiōis: & sic dicit̄ ꝙ multa sunt subiecta istius scientiæ: nam multæ sunt propositiones in hac scientia. Tertio modo dicitur subiectum attributionis hoc est unus terminus communis qui potest predicari de pluribus uel de omnibus quæ docentur in illa scientia: & sic dico ꝙ subiectum istius scientiæ dicitur esse femella cum suis secretis: uel alio modo secretum generantium & generabilium. Cui patri phylosophie supponatur: dicendum ꝙ naturali quis libri titulus.

Tractatus Henrici de saxonia Alberti magni discipuli de secretis mulierum quem ab Alberto excerpsit fœliciter īcipit.

Capitulum primum.

ILECTO sibi in christo socio ioanni. Henricus de saxonia uere sapientiæ: & uite presentis in christo Iesu incremēta cōtinua cum uestra fauorabilis atq; gratuita societas me rogaret. ut q̄dam uobis de his quæ sunt apud mulierum naturam & cōditiones occulta & secreta manifestarē uisa petitione nulla pigritia a compilatione breuis ac compendiose tractatuli de impetrata materia me retraxit. Sed pusilla & iuuenalis mens mea secundum possibilitatem & temporis oportunitatem licet ad aliena retrahitur tamen cupiēs appetiui satisfacere hāc præsentem epistolam in qua plura inuenientur de impetratis locis stilo phylosophico & i

parte medicinali pro ut meli us uidetur competere nunc ascribo. Rogans uestre meli siue cõsciẽtię cõstãtiã ut i hoc ope ac negotio cõstans sitis & celãs ne alicui puerorũ tã eta te q̃ moribꝫ dẽudatio ad p̃sen tiam ueniat: uobis plura de his & de aliis pmittẽs tẽpore succedẽte ꝑut mechodus isu dauerit domino concedente.

Diuiditur iste liber prima diui sione i quattuor tractatus. In prio determinat de formatiõe embrio nis & de iſluẽtiis planetarũ: In se cũdo ptractat partu ipsius fetus & cũ hæc quædã accidẽtia siue ꝓprie tates speciales circa fœtꝰ exitũ ꝑue nientes. In tertio ostendit signa cõ ceptionis & impedimẽta eiusdẽ & cũ hoc signa uirginitatis castitatis & corruptiõis. In quarto & ultio tractatu declarat naturã spermatis quid sit sperma. Secunda ibi nunc autẽ. Tertia ibi finito uero sermo ne. Quarta ibi anteq̃ uero finem.

Primus titulus iterũ diuiditur i quinq; capitula. In prio ponit ꝑ tẽ ꝓhemialẽ. In secũdo ponit quæ dã p̃ambula ad intẽtũ ualentia. In tertio ptractat generationẽ embri onis i matrice i quarto formatio nẽ eius ostẽdit in utero materno. In quinto declarat quædã omissa ut magis lucide possit ostẽdere ꝙ i matrice mulieꝝ plures fœtus po ssũt generari. Secũda ibi sicut scribi tur. Tertia ibi postq̃ autẽ. Quarta ibi istis uisis. Quinta ibi ẽ aũt &c.

Primũ etiã capitulũ diuiditur i quinq; partes. In prima dirigit salu tationẽ. Secũdo narrationẽ petitio nis eius. Tertio oñdit quã petitio nẽ uoluit adimplere. Quarto ostẽ dit ꝙ ipsã potuisset merito negasse.

Quinto dirigit petitionẽ. Partes patebunt & legãtur simul propter breuitatẽ. unde sententia sua ẽ ista ꝙ ipse intẽdit exquo ipse fuerat ro gatus ut cõpõeret unũ tractatũ de secretis mulierũ ipse Albertus re scribit socio suo unã missulã quæ missula hic i pricipio ponitur an teq̃ uerus textus inchoetur. Et bre uiter ista est sententia ꝙ ipse man dat socio suo amicabilẽ salutatio nem & continua incremẽta huius p̃sentis uite docet esse & ibi. Cũ ue stra &c. uoluit sic dicer̃ Exquo ue stra uenerabilis societas supplica uit ꝙ uobis aliqua scriberem de se cretis mulierũ: tũc uisa petitiõe ue stra nulla tarditas me detinuit. nã cõposui de hoc unũ breuẽ tractatũ Sed pusilla &c. Hic appõit quare si placuisset potuisset denegar̃ peti tionẽ ipsius nã illo tp̃e fuerat ipedi tus arduis negotiis nõ tñ pp hoc renuere uoluit supplicationi eius. ut ad suã instãtiã istũ librũ ederet. Et ẽ sẽtẽtia ꝙ ipse rogat ipsũ instan ter ut nõ debeat reualere alicui pue

ro tã etate q̃ etiã moribus hũc libꝝ.
Circa primã partẽ notandũ qđ dicit apud mulierꝝ naturam ꝙ ipsa semella deficit i calore ꝑpterea patitur hoc secretũ.s.fluxũ menstruoꝝ. Cuius cã ẽ qa ratiõe frigiditatis nõ põt eẽ sufficiens digestio uel decoctio materie & ideo relinquitur ibi aliquid sup fluũ qđ qdẽ idigestũ ẽ. tũc natura sagax ordinauit debito tpe ei trãsitũ ut a corpe fœminæ expelleret̃ ne ꝑp hoc pateretur grauamẽ & ĩfirmitates. Scđo notãdũ qđ dicit i lr̃a iuuenilis mea mẽs & pusilla de hoc deuitat arogãtiã oñdẽdo suã hũilitatẽ ut patet intuenti.
Præterea notãdum qđ dicit puero &c. ꝙ duplex est puer. s.ætate & moribus.s.qui inepte uiuit. Vnde dominus. Albertus rogat socium suũ ꝙ nulli horũ debet notitia ista tradi i hoc libro data nõ prio puero.s.ætate. quia nõ itelliget. & si aliquid intelligeret forsan male pciperet. Non etiã secũdo puero.s.moribus. qa hæc doctrina nõ ualet ea utẽti iepte & male uiuẽti i moribus.

capitulum secundum.

[S]Icut scribit̃ secundo degeneratiõe & corruptione: generatio aĩaliũ ẽ sempiterna: & ideo in circuitu. Causam ãt sempiternitatis i generatiõe aĩaliũ sup præmã dat phylosophus secũdo de aĩa dicens ꝙ naturalissimũ operũ ẽ unũ qđqꝫ sibi simile generare q̃ cũm diuĩo & immortali deo participiat ꝙ oĩa appetunt ꝙ idẽ qdẽ ꝑmaneat nõ idẽ i numero sed idẽ in specie ꝑp qđ dicit cõmẽtator primo de aĩa ꝙ sollicitudo diuina cũ nõ potuit ipsum facere ꝑmãere idẽ scđm numerũ misserta ẽ ei dãdo uirtutem q̃ potuit ꝑmãere i specie. & subdit i hoc.n. nõ ẽ dubiũ qa melius ẽ hr̃e hãc uirtutẽ q̃ nõ habere.
Hoc ẽ capitulũ scđm huius tractatus & cõtiuat̃ sicut prius. Postq̃ expediuit se auctor de quibusdã positis in ꝓhemio istius libri. Hic ponit quædam præambula ad suũ ꝓpositum ualẽtia. & sunt duo. scđm ibi ideoqꝫ &c. Vnde primo intendit ponere conclusionem primam huius libri & est ista. Generatio aĩalium est sempiterna probatur ex littera sic illud ẽ sempiternum quod participiat esse diuino & immortali seu quod iesse perpetuo cõseruatur prout sibi conuenit generatio animalium ẽ huiusmodi ergo &c. maior patet ex eo ꝙ omne diuinũ est perpetuum ut patet secundo metha. quia est inuariabile & immutabile secundum philosophum & cõ.

mentatoré ibidé minor patet ex di ctis Arist. i secūdo de aīa quem autor allegat in littera ut patet in textu. Circa litterā primo notandū ꝙ dicit naturalissimū opeꝝ est. Posset aliquis diceꝛ cōtra. masculus generat femellā & mulier masculū ergo ista littera est falsa cōsequētia patet & assumptum est experientia. Respondetur masculum & fœminam esse idem est dupliciter uel eiusdem naturæ specificæ & esse uitæ & sic ē uerū. Alio modo secundum dispositiones corporales quātum ad mēbra principalia corporis. & sic nō est ueꝝ q̄d patet intuenti. Sed contra hoc arguitur secūdū Auicē. q̄d membra principalia sunt cor & cerebꝝ & illa habent idem: igitur solutio nulla. Respondetur ꝙ mēbra pricipalia duplicia sunt: quædam sunt principalia uitæ q̄ faciunt ad esse uitæ. Alia sunt q̄tum ad actum generandi quæ faciunt adesse specificum conseruādū ut mēbra genitalia. Ad propositum dico ꝙ mulier & uir habent bene membra similia quātū adesse uitæ sed non quātum ad actū generandi. Vnde secūdum medicos licet fœmina non habeat membra disposita ab extra puta genitalia. habet tamē ad intra testiculos affixos matrici uersus dorsum & spermatis aut tanq̄ uiri & discurrit semen ab ipsis propter delectatiōem sicut saliua ab ore famelici. Item est notandū ꝙ ad generationē plura requirūtur. Primo mas & fœmina. & ideo natura ordinauit ita ꝙ mas sit naturꝭ siccæ & calidæ: & fœmina frigidæ & hūidæ ꝓportionaliter ītelligendo. Secūdo requiritur ad generationē ꝙ habeāt mēbra genitalia sicut mēbrum uiri & mēbrum mulieris. Tertio requirit ꝙ sint debite disposita. s. ꝙ uirga uirilis nō sit nimis breuis nec nimis longa: & ꝙ aliquod membrum appositum sit bene dispositum. Iuxta quod notandum ꝙ tria sunt in coitu. appetitus ex cogitatione fantastica & ex spiritu & humore appetitus ab epate & a corde consequēs & a cerebro quia quando talis motus fit i coitu tunc omnia membra corporis calefiunt per coitum & calorem eriguntur & humor qui est in cerebro p uenas attrahitur & ad testiculos mittitur & p uirilē uirgā eiicitꝛ. nā ut dicit. Ipocras quæcūq̧ uene qua post aures dicūtur extēse diminute ꝓcedunt: generare non possunt nam si aliquid dimiserint uel eiecerint in coitu non est semen sed aqueus humor. & ideo de illo nullus cōceptus fieri potest. & hoc etiam accidit illis qui ultra modū actum luxurie solēt exercere ꝙ nō emittunt semen sed humorē aquosum & aliquando saniē quod multum periculosum est.

Causa est qa ista animalia & præcipue hoīes secundū numeꝝ non dicātur permanere scribitur ī tertio de generatiōe

& corruptiōe quorū icorrup
tibilis ē ſubſtātia mota maīfe
ſtū quoniā & numero eadem
erūt motus eni ſeq̄t illud qđ
mouet quorū aūt nō ſed cor
ruptibilis ſpecie nō aūt nume
ro reiterari ſubſtantia aūt ho
minis ſcđm principia indiui-
duæ accepta corruptibilis eſt
cum ſcđm ſenſum ſubiaceat.
¶Hic adducit cauſam cuiuſdam
ſuperius dicti q̄a dictū erat ꝙ indi
uidua nō poſſunt ꝑmanere ſecun
dū eſſe eorum idiuiduale:& mate
riale de hoc reddit cauſam & patet
i littera & poteſt formari ratio per
concluſionē prius poſitam ex lit-
tera. Cuiuſcunq; ſubſtātia eſt cor-
ruptibilis illius generatio ē eterna
ſed ſubſtātia aīalis ſiue hoīs ē cor-
ruptibilis ergo &c. de iſta rōe ſic ꝓ
cedit prīo pōit maiorē deide mio
rē ibi ſubſtātia eni hoīs. Sed dice
ret aliquis ſi littera eſſet uera ſeque
retur ꝙ deus nō eſſet oīpotēs qđ ē
falſū. quod probatur: nā deus nō
poteſt hoiem eternaliter cōſeruare
ergo aliquid eſt quod deus nō pōt
facere ergo nō ē oīpotēs. Reſpōde
tur qui deus eſt oīpotēs rōne poſſi
biliū & nō ipoſſibiliū uel illorum
quæ iplicāt cōtradictionē. Itē di
ceret aliquis auctor: dicit i littera
ꝙ generatio ſit: ſēpiterna cōtra oē
id quod iciperit eſſe nō eſt ſēpiter-
nū. ſed generatio incipit eſſe ergo.
& cæ. maior patet uirtute iſtius ter
mini icipit minor patet quia adā
fuit prius hō . Reſpōdetur phiſice
loquēdo negādo minorē. de adā.
dicit Auerrois & bn̄ cōcedit quod
Adā fuit hō de quo adhuc habetur
mēoria apud oēs. ſed nō cōcedit
ipſū primū hoiem. Itē nota ꝙ di
cit i littera quod ipoſſibile ſit eūdē
hoiem generari ſub idētitate gene
rali. Cōtra ſecūdū ptolo. & Pla.
idē hō nūero poteſt regenerari er-
go hoc eſt falſū cōſequētia tenet. aſ
ſūptū patet per eos ūde dicūt quod
poſt magnū annum uidelicet poſt
36000 . annorum redeunt:& re
generantur: & dicunt ꝙ infinities
ſumus regenerati. Et ipſi reſpōdēt
ibidem argumētum quod poſſet
fieri cōtra ipſos quia aliquis dice-
ret quare hæc neſcimus dicunt ꝙ
fantaſia noſtra & mēoria illarū eſt
corrupta ideo nō poſſumus recor
dari. ſed breuiter iſta opinio nō ſu
ſtinetur inteligendo illam ſicut ſo
nat. quia eſt contra fidem & cōtra
dicta Ariſtoteles. Sed tamē poſſu
mus ſaluare dictū ipſorū per talē
modū ꝙ iſte ānus eſſet completus.
puta quādo ē facta reuolutio octa
ue ſpere quæq; per. 100. annos mo
uetur uno gradu tūc aīalia multū
his ſimilia operatiōibus:& diſpo
ſitionibus redibunt:& hoc bene cō
ceditur quia non eſt contra fidem
ſi mundus ita diu ſtabit.

Ideo generatio hominibus est perfectissima hoc probatur sic homo est perfectissima & nobilissima creaturarum ꝙ patet per phylosophũ in multis locis & præcipue primo de anima quia quãto plures operationes aliquis : habet tanto nobilior est : sed homo per potentiam intellectiuam separatur ab uno quoq; uiuentium ut ibidem patet : hoc idem est de intentione omnium phylosophorum & præcipue boetii secundo de cõsolatiõe phylosophiæ ubi dicit ꝙ homines deo mente cũ similes hoc etiã patet per : phylosophũ tertio physicorũ ubi cũ ad humanã naturã in sorte & in alio particulariter existenti sit motus q generatio dicitur & perfectissima inter omniũ animaliũ generationẽ & cũ perfectissimũ sit illud ꝙ maxime appetitur ab intellectũ nostro uere iter ea q̃ sunt eiusdem generis. Generatio q̃ est motus de nõ esse ad esse maxime appetit' & præcipue hoĩs quia hic inter oẽs motus excellẽs ẽ i nobilitate.

Hic adducit secundum præambulum ualens ad intentum suum & est sententia finaliter in hoc ꝙ homo est nobilissima creaturarũ qđ ipse probat in littera multis autoritatibus ut patet intuenti. Et ex ista littera traditur conclusio secunda & est ista : generatio hominis est perfectissima : congruum est eni ꝙ nobilissima creatura habeat nobilissimam perfectiõem alias probatur sic id quod habet plures generationes q̃ omnia animalia : illud est nobilissimum homo est huiusmodi ergo &c. maior manifesta ẽ : & minor patet : qa ipse homo habet animam intellectiuam per quã differt ab omnibus animalibus. Item antecedens confirmat̃ per multas autoritates phylosophiæ moralis : & naturalis ut patet in littera & alias confirmatur per Aristo. in primo de animalibus ut dicit ꝙ nobilissimum & altissimum est ipse homo

Item in primo ethicorum homo ĩter omnes creaturas ordinatur ad summam fœlicitatẽ : postea autor confirmat conclusionem ibi & cũ perfectum. Et arguit sic in littera illud est perfectissimum quod maxime appetitur ab intellectu nostro sed inter ea quæ sunt eiusdem generis generatio hominis ẽ huiusmodi : ergo &c. maior est manifesta : &

minor patet quia generatio est motus de nō esse adesse: & eē maxime appetit̄ & præcipue ab hominibus.

Et intelligit̄ de motu uariāte aliquo mō sup qđ mouetur & p hoc excludit̄ mot9 prius q ē cā oīum aliorū ut dr̄. viii. phicorū & prio cœli & mūdi.

Hic remouet dubiū q̄ sic incidit nā prius dixit q̄ gñatio hois ē motus & ē pfectissima: ex hoc aliquis posset credere q̄ generatio hois eēt excellentior & nobilior q̄ prius motus qđ ē falsum qa talis est cā oīum alio℞ ut patet. viii. physico. & prio cœli Istud dubium remouet autor & dicit q̄ dictū suū itelligit̄ de motu uariāte ipm mobile ut patet ī littera & p hoc excluditur motus primi mobilis: uñ motus uariās dicit̄ mobile motū corrūpēs q fit cū abiectione cōtrarii. Postea autor dat modū pcedēdi: ibi i hoc ergo &c. & uult dicere q̄ primum suum capitulum osteudit de embrionis generatione & de illis que sunt occulta apud naturam mulierum. Nota q̄ embrio dr̄ una massa carnis ex semine uiri: & menstruo mulieris coagulata ut postea melius patebit.

Capitulum tertium

OST quā autē sermo noster pmissus de his quæ itellectiui audito ris occulta sunt quæ circa stili materiam operis descendere & prius de generatione embrionis uidetur.

Capitulū tertiū i quo. d. Al. psequitur ītētū suū pricipale. s. gñatione embriōis & prio facit hoc scđo īmouet dubiū ibi sed ex his que dicta sunt &c. pria pars diuidit̄ i tres partes. prio declarat gñarionē embriōis. scđo ondit modū p quē generatur. tertio declarat quoddā dictū seda ibi istis uisis. tertia ibi cōcipere āt. pria ēt i duo. prio cōtinuat se ad dicenda. scđo psequit̄ ītētū ponēdo unum notabile. ibi iuxta qđ notandū: sententia patet in littera q̄ tota uis stat in hoc q̄ primo uoluit declarare generationē embrionis.

Iuxta quod notandum est & diligenter memoriæ commendandum qđ omnis homo qui naturaliter generatur ex sæmine patris & menstruo matris generatur secundum intentionem omnium phylosophorum & medicorum. Et dico medicorum qa Aristoteles nō ponit semen patris in substantiā fœtus reddere: sed ad generationē & formationē fœtus tātū pducere: & po

stea pōit ipm euaporabiliter exalare. Medici autē dicūt totū semen tā ex parte patris ꝙ sperma dicitur q̄ ex parte matris quod menstruum dicitur cadere in substantiam fœtus.

Hic Albertus quoddā notabile ponit ualēs ad intentū suū & ponit duas opiniōes cōtrarias de formatiōe embriōis. Pria opinio ē medicorꝫ: scda phylosophorꝫ. Vñ medici dicūt ꝙ tā semē patris q̄ etiā menstruū matris cedere i substātiā fœtus. Aristo. aūt uoluit & alii phylosophi ꝙ semē ipsius patris nō cedit in substantiā fœtus sed disponit semē ipsius matris ad formationem embriōis & postea dicunt ipm euaporabiliter exalare & ista est sententia auctoris. Ex illa littera trahiť cōclusio quarta huius libri & est embrio generať in utero materno ex semine patris & mēstruo matris ꝓbatur sic. Ex eodem generatur embrio & homo: sed homo generatur ex semine patris. ergo & cætera. de ista ratione minorem tantum ponit in littera. Diceret aliquis possibile est hominem naturaliter generari absq; semine ergo littera falsa cōsequentia est clara. Assumptum probatur per Auicennam in libro de diluuiis ubi dicit ꝙ post magnum diluuium quando uniuersi homines fuerunt submersi homines creuerunt ex cadaueribus mortuorum mediante uirtute celesti & hoc confirmans dicit ꝙ generatio gigantium fuit post bellum troianum. ex multis cadaueribus mortuorum inuicem cōglutinatis. Dico ꝙ Auicenna dicit falsum ut patet per commētatorem. ii. colliget ubi ipse probat ꝙ homines nō possunt regenerari ex putrefactione sicut cætera animalia. Ad confirmationem dicitur ꝙ ex talibus cadaueribus nō fuerunt gigantes generati: sed ex seminibus parētum per constellationem cœlestem. Vnde sciendum ꝙ dicit commentator ubi supra se quandam puellam habuisse in uicinia cui bene confidebat quæ sibi ueraciter iurauit q𝔡 nūquam fuit imprægnata per aliquem uirum & tamen concepit postulauitq; ab eo remedia: ipse autem Auerrois inquirēs causas hic inde perscrutatus fuit & inuenit ꝙ fuit balneata in balneo ganelli aq̄ tepide. & ibi subito per attractionē seminis uirilis fuit imprægnata eo ꝙ sꝑma alicuius uiri fuit emissum in balneo. & tunc membrum mulieris a tota proprietate extraxit sibi semen quantum potuit: & istud possibile esse dicit commentator secundum operationes naturæ: postea prædicta puella quæsiuit auxilium a commētatore ut parere posset ex quo nō fuit corrupta. Cui ipse respondet ꝙ deberet uti actu uenereo & cōseruari cū uiris. Sed hic dubiū est utrum talis puella fuerit

tunc uirgo uel non. Respondetur breuiter ꝙ corruptio est duplex. Quædam est per sæminis decisionem. Alia quæ fit per lesionem pellicule uirginitatis scilicet quando ymen frangitur tūc dico ꝙ primo modo fuit corrupta quia attraxit semen & cum hoc emisit: sed secundo modo non quia pellicula non fuit corrupta. Exquo sciendum ꝙ plura requiruntur ne ipsum semen in agrum nō proiectum dilabatur Primo ꝙ ipse mas & fœmina cum habent actum uenereum non exerceant ipsum stando: quia tūc semē sursum proiicitur & sursum proiectum dilabitur: quia omne graue tendit deorsum. Secūdo ne coeant iacendo super latera: & ratio est qa semen ad unum latus funditur matrici: & per consequens dilabitur & generatio impedit̄. Tertio ex parte mulieris reqritur ꝙ matrix non sit corrupta quodq; orificiū ipsius illesum sit: quia aliter semen nō haberet per manentiam: & requiritur etiam ꝙ matrix non sit nimis immūda uel lubrica: quia ista omnia impediunt. Quarto requiritur debita matricis apertio: qa si in emissione spermatis ipsa matrix nō aperitur tunc ad alium locū mittitur ipsum semē & sic per aliquod tempus magna massa carnea exhoc generatur: sicut accidit pluribus mulieribus iuuenilibus quæ pp osculą actum uenereum non possunt: tūc propter nimiam attractionem & libidinem tempore nocturno in somniis in dorso iacentes polutionem faciunt emittentes proprium semen tūc hæc pollutio ad loca interiora circa umblicum se reponit & in magnā massam carnis crescit ita ꝙ uentres earū incipiunt tumescere: & tunc opinantur ꝙ sint imprægnate ꝙ tamen falsum est: & ab ista tumefactione nō possunt sanari nisi p regimen medicinale: & uocat̄ a medicis mala matricis Quinto impeditur cōceptus longitudine uirge quia dicit Galienus ꝙ nō debet esse lōgior nisi. xi. policis ad plus ratio est quia si est lōgior tunc semen in matrice dispergeret & per consequens cōceptionem impediret: breuitas ipsius debet esse ad minus unius policis quia si eēt breuior tunc orificium matricis nō posset tangere & p consequens semen emissum ad alium locum flueret ex quo orificium matricis tangere non posset & sic impediretur conceptio & per hoc mulier diuersos morbos incurreret.

Istis autē uisis, accepta uia una Aristotelis & alia medicorum nihil hic determino. Uidendum est per quem modū ista sæmina recipiantur in muliere una. & cum mulier in coitu cum uiro fuerit tunc in eodē tēpore emittit mēstruum

in quo tempore uir sperma ita ꝙ illa semina i uulua mulieris sibi occurrunt alternati & unũ incipit alteri commisceri: & sic mulier concipit.

Hic ostendit per quem modum generatur embrio in muliere exsper mate patris & menstruo matris: & uult littera tantum dicere ꝙ accepta una parte medicorum uel Aristoteles tunc mulier quando est in coitu cum uiro si eodem tempore emittit menstruum in quo uir emittit sperma ita ꝙ illa semina concurrunt simul ad locum debitum & ꝙ unum conmisceatur alteri tunc mulier cõcipit. Ex illa littera trahitur conclusio quinta huius libri & est illa. Embrio generatur ex semine patris: & menstruo matris debite: in matrice conceptis: & unitis. Probatur quãdo cunq̧ aliqua duo cõcurrunt ad alicuius tertii generationem: tunc tertium generari non potest nisi talia adinuicem commisceantur & in debito loco recipiãtur: sed embrio generatur ex semine patris & menstruo matris ut dicit cõclusio quarta ergo & cætera. Ad intelligẽdum conclusionem sciendum ꝙ menstruum est duplex quoddam ẽ purum quoddam impurum: menstruum purum est proprium semen mulieris quod cedit in substantiam fœtus & de illo intelligitur littera. Sed mẽstruũ ĩpurum est quædã supfluitas mulieris & ĩmũditia quæ causatur ex indecoctiõe cibariorum ex quo mulier est frigidæ naturæ non habens sufficientem caliditatem qua possit decoqui totus cibus [illegible] inde quottidie reliquitur ibi aliquid superfluum imundum de ipso alimento: & hoc exit omni mense de patebit. Dubitatur hic utrũ tẽpore coitus sit maior delectatio in uiro quã in muliere uel econuerso hanc questionem mouet Aristoteles in primo de generatione animalium & dimissis agrumẽtis ex utraq̧ parte respondetur unam delectationem esse maiorem alia in actu uenereo potest dupliciter itelligi. Vno modo intẽsiue & sic maior delectatio est in uiro quia semẽ eius est calidius. Alio modo extẽsiue & sic maior est ĩ muliere quia habet duplicem delectationem primo quia recipit. secũdo quia emittit semen. Secundo dubitatur utrum tempore coitus delectatio sit in toto corpore uel tãtum in aliquibus membris puta in uirga uirili & ĩ membro mulieris respõdetur aliquam delectationem esse in aliquo dupliciter intelligitur uno modo principaliter. Alio modo executiue modo ad propositũ dico quod ipsa delectatio ĩ coitu pricipaliter est in mẽbris pertinentibus ad actum coeundi: sed executiue est in omnibus membris nam omnes uene ibi concurrunt.

Concipere autē uere quando ista semina in matrice hoc est in tali loco deputato a natura ad fœtum recipiūtnr & postquam illa sæmina recepta sunt matrix mulierum clauditur ex omni parte firmiter ita ꝙ nihil de recepto isto potest amitti & cum matrix fuerit clausa fit undiq; receptio sæminis & menstruorum in mulieribus iuxta quod notandum ꝙ menstruum nihil aliud est quam superfluitas alimenti quod in substantia rei cedit: & uocatur uiris sperma & menstruum mulierum quia fluit quotlibet mēse ad minus semel cum mulier fuerit tante ætatis hoc est quattuordecim ānorum ut frequētius accidit tunc incipit fluxus menstruorum quotlibet mense propter naturæ purgationē

Quibusdam uero mulieribus ille fluxus accidit in nouilunio quibusdam uero ante: quibusdam uero post ita ꝙ nō eodem tempore omnes mulieres istum dolorem patiuntur: & dico dolorem quia in tali fluxu omnes indifferenter grauiter patiuntur: quædam uero plus: quædam uero mīus quædam uero diutius fluunt: quædam uero citius transferunt & hoc secundum exigentiam cōmixtionis naturæ mulierum.

Hic declarat quoddam dictum & primo hoc facit: secundo incidē taliter ostēdit quid sit menstruum mulierum: secunda ibi iuxta quod & cætera. primo dicit quid sit concipere. secundo ponit accidēs consequens mulieres: post cōceptionē ibi postq̄ uero: & uult dicere in omnibus istis partibus: primo ꝙ concipere uocatur quando sæmina in sæmina concurrit: & postq̄ ista sæmina sunt recepta in matricæ tunc matrix undiq; clauditur ita ꝙ nihil de tali sæmine potest exire: & sic fit retentio menstruorum & tunc declarat quid sit menstruum dicit ꝙ menstruum nihil aliud est nisi superfluum alimenti quod ī substantiam rei non cedit sicut: & sperma in uiro & propter hoc uocatur mēstruū quia accidit mulieribus quolibet mense cum sint debite ætatis. s. tredecim annorum tunc subdit ꝙ accidit quibusdam mulieribus ille fluxus in nouilunio: aliquibus ante: aliquibus post: & omnes mulie

res habent dolorē in tali fluxu non tamē æqualiter: nam quedam magis & quædam minus. Circa istam partem primo notādum ꝙ matrix nihil aliud est nisi quoddam instrumentum masculiosum habens quādam pelliculam inqua distinguuntur plura habitacula conuenientia ad generatiōem fœtus: & est inter membrum mulieris & intestina supra uesicam in parte superiori. Secūdo nota ꝙ illa matrix habet plures cameras habet enim duas ī orificio concauo quæ sunt orificia uenatum de qbus uenis sanguis menstruosus exit per membrum mulieris post istas duas cameras sunt testiculi mulieris: unde secundum Auerroim ī secundo colliget orificium matricis in uirgine est ualde crispū & ex ista crispitudine oriuntur quædam uene habentes pelliculam unam contextam duabus texturis quarum una tangit longitudinem & est minor: & reliqua latitudinem: unde quando tales pelliculę per uirgam uirilem frangunt tunc amittit uirginitatem: & tunc in coitu quando primitus corrumpitur uirgo sperma in magna copia fluit de membro eius & hoc est uerissimum signum ꝙ adhuc fuerit uirgo. Item nota ꝙ ipse dicit menstruum ī mulierre & cætera hoc est Intelligendum secundum prius dicta de menstruo puro & nō puro. Item nota ꝙ si tempore coitus sperma cadit ad dexterā partem mulieris inde generatur mas: si uero ad sinistram fœmina. Item notaꝙ dicit in littera ꝙ matrix & cætera. & ē ratiōe simile si aliquis haberet unam amicam & daret ei munus aliquod quod diligere tūc ipsa si timeret perdere clauderet fortiter manum sic etiam matrix diligit renere semen & propter hoc fortiter clauditur. Item nota ꝙ dicit in littera ꝙ mulieres incipiunt habere istam infirmitatem. scilicet. menstruorum cum sint tredecim annorum: & durat usq ad annum quinquagesimum sextum. Adde tribus dena mulieris menstrua cernas. Ad quinquagena durat purgatio tanta. Item nota ꝙ dicit in littera ꝙ menstruū mulieris sit superfluum alimenti & cetera Vnde intelligendum ꝙ multiplex est digestio: prima est in ore: & illa est quædam masticatio: secunda est in stomacho: & superfluum eius est stercus: tertia in epate quarta est in membris ut medici dicunt modo sperma uel semen est superfluum quartæ digestionis. Sed tūc diceret aliquis cum ipsi uiri habeant tertiam digestionem quare tunc nō habent menstrua. Respondetur ꝙ tertia digestio est in epate: & ibi uiget maxima caliditas in homine id circo ibi non relinquitur aliqua immunditia: sed in mulieribus ibi est debilis caliditas: ideo reliquitur aliquid superfluum. Item nota ꝙ secundum aliquos menstruum dicitur esse in trina differentia. Primo

modo menstruũ naturale sicut men strũum mulierum. Secundo modo super naturale sicut i iudeis. Tertio modo contra naturam sicut in quibusdam christianis melãcolicis per annum & non per uirgam. Quereret possset quispiam quare in mulieribus impregnatis non fluunt menstrua dicendum ꝙ conuertuntur in aliquid quia ut habetur in littera duæ uene trãseunt de matrice ad mamillas & inde menstruum etiam trãsfertur ad mamillas & ibi decoquitur & recipit formam lactis. & tunc iterum transfertur per prædictas uenas & nutritur ex inde fœtus i utero materno. Etiam mulieres lactãtes ut sunt nutrices non habent tantum de menstruo quantum aliæ mulieres quia transmutatur ad materiam lactis. Et ideo secũdum auerroim aliquæ mulieres ut nutrices præcipue non possunt impregnari licet egregiæ subagitentur. Vnde sciendum est ꝙ non est impossibile ꝙ menstruum fluat per tres menses post conceptionem quia fœtus nouus non potest totum recipere. & in hæc decipiuntur multæ fœminæ quæ credunt quando habent menstrua ꝙ tunc nõ sunt impregnate. cuius oppositum sæpe uerum est. Item nota ꝙ proprius locus menstruorum est in matrice & transfertur per quasdam uenas existentes ad membrum mulieris ꝑ dorsum. & huius signum est quia mulieres tali tempore magnum habent dolorem in dorso. Item nota ꝙ quædam lũatio habet quattuor quadras & secundum hoc mulieres in illis temporibus diuersimode patiũtur quia prima quadra est quando nouilumum ĩcipit & durat per octo dies quasi & est sanguinea quia calida & humida: & tunc mulieres complexionis sanguineæ patiuntur: secũda quadra est colerica quia calida & sicca: & tunc mulieres colerice patiuntur. Tertia quadra est melancolica quia frigida & sicca & tunc mulieres melancolice patiuntur. Quarta quadra est flegmatica quia frigida & humida & tunc mulieres flegmatice patiuntur. Isto tamen non obstante circa plures mulieres menstruum frequenter accidit in fine mẽsis nam quasi omnes sunt naturæ frigide & flegmatice. Sed diceret aliquis quare bruta animalia non habent menstruum. Respondetur ꝙ transmutatur in pilos uolunt tamen aliqui dicere quod quædam bruta animalia habent menstruum in parua quantitate.

Sed ex hiis etiam quæ dicta sunt plura dubia oriantur. Primum autem est utrum ille fluxus fit per colorem sanguinis uel per aliquem alium. iuxta ꝙ notandum ꝙ in omnibus præter quam in corruptos color menstruorum sanguineus est ut i pluribus dico corruptos

ab humoribus

ab hũoribus malis & uiſcoſis In hiis ſepe etiã ſũt mẽſtrua liuidi coloris & non loquor de corruptione caſtitatis quia indifferenter ſiue corrupte ſiue uirgines fuerint ſiue non ſi fuerint debite etatis patiuntur fluxũ & ſigna ad hanc ptẽ quãdo mẽſtrua fluũt ſũt plura de quibus ſubſequenter dr̃ Scd̃o nota poſſet alicui dubiũ eſſe utrũ iſta mẽſtrua fluerent per annũ & hoc humore ſucceſſus autẽ per uuluam: fluunt in ſpecie cruoris ſanguinis tenuis.

Hic Al. mouet quædam dubia & ſunt quattuor p ordinẽ. primũ ẽ illud utrũ menſtruũ habet colorẽ ſanguineũ aut alium colorẽ & ipſe ſoluit cuius ſolutionis uirtus ſtat ĩ hoc ꝙ oẽs mulieres nõ corrupte habent menſtruũ ĩ colore ſanguĩeo ſed que corrupte ſunt habẽt mẽſtruũ liuidi coloris uel lutei uel uinei. & exponit quid p corruptas ĩtelligat dicẽs ꝙ nõ ĩtelligit de corruptiõe uirginitatis ſeu caſtitatis ſed intelligit illas mulierẽs q̃ habẽt humorẽ uiſcoſum putridũ & corruptũ. Scd̃m dubiũ ẽ iſtud utrũ iſta mẽſtrua fluãt p annũ mulieris more ſucceſſus uel p uuluã more piectiõis urine Et ſoluit. d. ꝙ p uuluã mulieris ſicut crudus ſanguis & tẽuis. Et prĩo nota ꝙ iſtud dubiũ rõnabiliter ẽ motũ qa color eſt quoddã accidens qd̾ ẽ q̃litas ſcd̃m qd̾ ex pmixtione primaꝝ q̃litatũ generat̃ ſicut dicit primo de aĩa ĩ phemio ꝙ accidentia magnã ptẽ conſerunt ad cognoſcendum ꝙ quid eſt eſſe rei & maxime illud accidens ꝙ habet hic diſcerni per ſenſum uiſus per phyloſophum in primo metha. ubi dicitur ꝙ ſenſus uiſus multas rerum differentias oſtendit. Ex illo ſequitur ꝙ dubium rationabiliter eſt motum quia ſi uolueris habere pfectã notciã de ipſo menſtruo neceſſarium eſt ut cognoſcas colorem ipſius. Itẽ illud quod dicit in littera de corruptis mulieribus. Nota ꝙ mulierũ corruptarũ quædam ſunt corrupte carnaliter per uirgam uirilem. Alie uero dicuntur corrupte ppterea ꝙ habẽt humorem corruptum & uiſcoſum eis adherentem de primis nõ intelligitur littera ſed de ſecundis: Vnde ſciendum ꝙ puelle in corrupte maiorẽ habẽt dolorem in tali fluxu q̃ alie mulieres corrupte quia ipſe uirgines non habent ita tranſitum ſicut mulieres corrupte.

Item ſciendum ꝙ mamille mulierum & teſticuli uirorũ alii qualiter concordãt in natura. quia ſicut per mamillas fluit lac: ſic per teſticulos ſperma emittitur. Item ſciendum ꝙ ſcd̃m dubiũ fuit rõnabiliter motum qa hoĩes qui patiuntur diſſinteriã patiuntur fluxum uentris ſanguineum qui aſſimilat̃ fluxui men

ſtruorum. Et iſtum fluxũ habent indiſferenter uiri & mulieres. Item nota ꝙ in uiris melancolicis generatur multum deipſa melanconia que dirigitur ad ſplen & de ſplene ad ſpinas dorſi a quibus deſcendit ad alias uenas exiſtentes circa ultimum inteſtinũ quæ uene uocantur emoroides quia quando tales uene replentur tunc ipſi melanconici purgantur per talem fluxum & ille fluxus multum prodeſt eis ſi eſt temperatus. Et ille idem fluxus reperitur in iudeis ad naturã magiſquã i aliis quia plurimum melanconicam declinat. licet tamen coiter dicatur ꝙ habẽt per miraculum dei dequo nõ eſt dubitandum quin ſit uerum.

Tertio dubitatur quare de mulieribus menſtrua fluunt quæ ſunt ſuperfluum alimẽti & non uiris quibus etiam eſt ſuperfluum alimenti. dicendum eſt ꝙ mulier eſt frigida & humida a natura uir uero calidus & ſiccus. modo dico ꝙ natura humidi eſt fluere ut dicitur quarto metha. & maxime humidũ aqueũ ꝙ mulieribus ineſt. In uiris uero humidum cum ſit aereum & idem calor naturalis ſemper agat in humidum. conuertit & tranſmutat i ſpeciẽ alimenti & cũ calor & natura nihil faciant fruſtra ut. Ariſto. primo cœli & mundi. ſed ſemper qđ eſt melius. & cũ calor in mulieribus debilis eſt reſpectu eius quæ eſt in uiris tamen totum alimentum non poſſit conuertere i mulieribus facit ꝙ melius eſt: & prouidit naturæ de neceſſariis: & reliquum mittit in locum in quo ſeruantur mulierum mẽſtrua de iſto qdem infra dictum eſt maioris inquiſitionis quam patris ex poſcit negotium.

Hic mouet tertiam dubitationẽ & eſt illa quare in mulieribus fluũt menſtura quæ ſunt ſuperflua alimẽti omni menſe & in uiris non fluit ſperma ex ſeipſo quod ẽ etiam ſuperfluum alimenti &c. Et ſoluit in littera & in hoc ſtat ſolutio ꝙ mulier ẽ frigida & humida a natura uir uero calidus & ſiccus a natura: modo ſicut teſtatur Ariſto. ſecundo meth. ꝙ de natura humidi eſt fluere ex quo cum aliquando in uiris eſt humidũ aereum hoc nõ fluit nam calor naturalis ſemper agit in eum in mulieribus aũt eſt humidũ aqueũ. & ideo cito fluit idcirco natura cũ nihil fruſtra faciat ordinauit in mulieribus ꝙ melius ẽ. ſ. ut purgentur a tali ſu-

pfluitate. Præterea nota hoc tertiũ dubium ratiõabiliter motũ est q̃a sicut mẽstruum ẽ sup̃fluũ in muliere sic etiã sperma in uiro. Sed circa solutionẽ sciẽdum ꝙ spma in uiris ñ fluit singulis mẽsibus de corp̃ibus eoꝝ sicut mẽstruũ mulieꝝ. & ratio in littera assignat̃ quia.s.humiditas mulieris ẽ aquea. Ex isto sequitur ꝙ mẽstruum mulieris est multum uenenosum & corp̃is ĩfectiuum unde dicit. Alb. si mẽstruum tangeret ramum arboris uiridis cito arescit ideo natura nititur maxime expellere talem materiam. Etiam ex hoc patet solutio ꝙ sperma in uiris non est in tanta copia sicut menstruum in muliere licet etiam natura se purget aliquando dormiendo. Vnde sciendum ꝙ nocturna pollutio accidit pluribus de causis. Quandoq; ex nimia ebrietate & assumptione cibi uel potus quando est digestus. nam tunc post digestionem sepe fit pollutio. Secundo modo fit ex nimia cogitatione turpi uel locutio ĩ ne tunc de nocte fit pollutio: Tertio fit aliquando ex illusione demoniaca & deceptione eius. Quarto fit ex plenitudine. humorum sicut quando aliquis repletus est multis humoribus & sanguine. & tunc fit pollutio quæ est purgatio naturalis. Quinto causat̃ ex nimio ieiuno quando aliquis nimiũ ieiunat tunc naturalis calor excitat̃ & agit in humidum. & tunc talis pollutio nociua est. Sexto causatur ex nimio labore. quia homo per nimium labo rem exiccatur. & tunc etiam fit pollutio naturalis scilicet quod homo emittat semen dormiendo & propter hoc dicunt theologi ꝙ duobus primis modis est peccatum sed reliquis non.

Quarto dubitatur unũ uenit menstruum ĩ muliere. quãdo est in coitu cum uiro quia dictum est supra ꝙ quando cõcipit mulier retenta sunt menstrua ergo si retenta sunt tunc dubium est unde fluent in coitu. Ad quod dicendum ꝙ quã mulier concipit retẽta sunt ad hanc intentionem ut de menstruo retento fœtus in utero mulierum existenti possit nutriri aut cum mulier̃ in coitu ẽ cum uiro propter maximam delectationem quam habet propter hoc quod uene: & nerui in uulua existentes: & per uirgam uirilem confricantur & sic propter uirgam uirilem menstruum emittit; & hoc est naturale respectu coitus. Est tamen quasi uiolentum respectu fluxus naturalis

mẽstruoꝝ. Itẽ omni die de nutrimento sumpto mulierũ fit materia quæ apta est ad expellẽdũ ĩcoitu ꝑꝑ hãc emittitur in embrione quo genus diuersificatur. & ex his soluitur q̃dã dubitatio q̃re mulieřs ĩpr̨gnate maxĩe appetunt coitũ q̃a appetitus coitus ẽ ꝑpter habũdãtiã materie superflue: & iõ cũ tũc mẽstrua retẽta sunt oĩ tẽpoř ardet & cõplet ergo mulier maxime appetit coitum quia ex: istis in habundantiam uulua mulierum calescit & ergo.

Hic ostendit quartum dubium & est tale unde ueniat menstruum in muliere qñ est in coitu. exquo dictum est ꝙ quando mulier cõcepit tunc matrix undiq; clauditur & ulterius non emittit menstruum. sed quando alia uice post cõceptiõem erit in coitu tũc iterum emittit menstruũ exquo quæritur unde ueniat quia mirabile uidetur & auctor soluit in littera dicit ꝙ post conceptionem retẽta sunt mẽstrua ꝑpter hoc finaliter ut fœtus existens in utero materno exinde possit nutriri. Sed quando tunc mulier est in coitu cũ uiro propter maximam & nimiam libidinem uel delectatiõem quam habet propter hoc nerui & uene cõfricantur & emittit menstruum & hoc est naturale ratione coitus. sed est uiolentum ratione fluxus naturalis menstruorum. ex isto soluitur quædam alia dubitatio quare mulieres impraegnate maxime appetũt coitum quia sicut appetitus coitus est propter habũdantiam materiæ superflue ab alimento. & ideo cum menstrua sunt retenta & quottidie aliquid eorum generetur tunc mulier maxime appetit coitum ꝑpter habundantiam materie Et etiam dicit ꝙ membrum mulieris calefit.

Nota ꝙ illa dubitatio solummodo debet itelligi de mulieribus imprægnatis. Item nota ꝙ emissio menstruorum non est totaliter uiolenta: & absoluta quia menstrua sunt grauia: & omne graue tendit deorsum. Item nota ꝙ littera intelligitur de mẽstruo impuro de quo superius patuit quia istud est ineptum & in dispositum ad generatio nem fœtus nam si ex tali menstruo fœtus generaretur fieret leprosus & fragilis. & ideo proibitum est tali tempore uiros commiscerim mulieribus & hoc etiam multum nocet membro uirili. Item sciendum est quia dictum est: de spermate ꝙ sperma ab aliquibus sic diffinitur. Sperma est semen uirile ex pura substantia omnium membrorum cõpositum. Item si aliquis dubitaret ĩ quo tempore coire quis primo possit & dicunt aliqui ꝙ ĩ anno. xiiii. tẽpore coitus incipit. Sed circa hoc

dubitatur & arguitur sic. In pueritia magis uiget coitus q̄ post tale tēpus. igitur falsum est quod dicitur. cōsequētia patet. & assumptū ꝓbatˀ qa pueritia est calida & hūida igitur uidetur ꝙ habeat multum de semie.

Respondetur negando assumptū. & ad probationem dico ꝙ aliquid aliud impedit. nā ī pueritia meatus sunt stricti de quibus sperma deberēt exire. & in aliis uero ætatibus apti: sed ī senectute propter frigiditatem coitus uix contingit. Item nota ꝙ post cōmestionē hoc opus est molestū quia calor naturalis minuitˀ & tunc nō pōt bene digererē cibum: igitur ipedit digestiōem. sed post somnum tunc temporis melius est coire quia tunc sanguis est digestus.

Item sciendum ꝙ quædam sunt herbe & cibaria quæ iuuant ad coitum & quædam impediunt. Vnde ista iuuant piper pillegium carnes recētes uitella ouorum testiculi uulpis: & crocus orientalis. ista uero minuūt scilicet nutrimenta frigida anetum ruta: lactuca melones uuæ amare & similia. Semen lini coctū cum lacte cameli commestus iuuat ad uenerem. Item si lenticule coquātur cum semine lactuce & elixentur & de illo bibatur extinguit libidinē ut dicit macer. Item Aristo. dicit in libro de genera. animalium ꝙ omnia animalia sperunt coitum post impprægnationem nisi mulier. Causa huius ē quia mulier habet recordationem de præteritis: & propter magnam delectationem iterū appetit. Alia autem animalia non recordantur & ideo non appetunt. Alia causa est dicta in littera. Sed secundum aliquos equa post īpregnationem appetit coitum & reddit causam quia est animal multum comedens & bene dirigens. & ideo in ea est multum de sæminæ propter quod appetit coitum. unde etiam eq̄ uehemētius appetūt coitū q̄ alia aīalia bruta pp multitudinē seīnis

Capitulū quartum.

Stis autem uisis redeū dum est ad formationē nem fœtus in matrice mulieris. Fœtꝰ uero sic formatur. Primo ꝙ materia recepta in muliere habet colorem lactis sex primis diebus. ad hunc autem colorem scilicet lactis operatur calor naturalis in spermate uiri dimissus. & calor matricis ita ꝙ ista materia. scilicet lac dealbatur. deinde materia transmutantur in naturam & colorem sanguinis spissi & aliiqualiter undiq; decocti & hoc per nouem dies. postea uero ab illo tempore consolidatur in membris ipsius. scilicet foe-

tus per. xii. dies. Iuxta quod notandum quod dicit philosophus quod sic unum quodque consurgit ex quattuor elementis & ideo quod in tali materia est de natura terre cedit in substantiam ossium quod non est de natura aquae cedit in subiectum simile & sic de aliis. Postea solet natura formare faciem & dispositionem corporis secundum trinam dimensionem scilicet latitudinem longitudinem & profunditatem & illud fit per. xviii. dies. Ab illo uero tempore natura confortari usque ad egressum & illud quod iam longo tempore dictum est aliqualiter consueuit dici per quattuor uersiculos quae sunt tales

Susceptum semen ex primis credo diebus. Et quasi lac reliquisque nouem fit sanguis & unda. Consolidat duodenam dies bis nona. Deinceps consurgit tempus reliquum perducit ad ortum.

Hic ostendit qualiter foetus formetur in utero materno & primo facit hoc secundam formationem a uirtute seminali Secundo a uirtute celesti ibi. sunt autem ea post facit hoc per salce secundo metrice. secunda ibi semen &c. Unde breuiter eius sententia est ista uolens dicere qualiter foetus formetur in utero quod in primis. vi. diebus habet materiam lactis deinde per dies. viiii. transmutatur in colorem sanguineum. ex hic per dies. xii. fit consolidatio in membris. & hoc probat per philosophum quia unumquodque uiuentium consurgit ex quattuor elementis primis post ea dicit quod facies formatur & dispositio corporis secundum trinam dei mensionem. s. longitudinis & latitudinis & profunditatis. & hoc per dies. xviii. & ab hoc tempore incipit natura confortari usque ad egressum & sic foetus mulieris conficitur in. xlv. diebus. unde & hoc in uersibus subditur. Semen susceptum sex primis credo diebus. Est quasi lac. reliquis nouem fit sanguis ac inde. Consolidat duodena dies. bis nona deinceps. Effigiat tempus quae sequens producit ad ortum. Unde nota. quod post sex dies habet colorem rubeum ideo quia transmutatur in sanguinem. & talis sanguis non est fluens sed coagulatus ad modum masse carneae & apparet proprie sicut sanguis post flebotomiam. Item nota quod foetus in muliere habet se sicut fructus in arbore per quandam similitudinem nam primo descendit a flore & fragilis est postea durescit & adheret fortiter arbori & non faciliter cadit: sic etiam est de foetu nam primo producitur ex semine concepto & tunc ligamina eius non sunt firma & de facili expellitur per aliquam medicinam.

& purgationem & hoc in tribus pri mis mẽsibus. scilicet quãdo ibi aĩa infunditur tũc firmius adheret. Vn ipocras dicit ꝙ mulier impraegnata ante quartum mensem non debere trahere sanguinem uel habeř purgationem ne destrueret foetum. Et propter hoc pessime mulieres ĩ hac instructe arte trahunt sanguinem q̃ primum sunt impraegnate uel sumunt aliquas decoctiones de herbis uolentes foetum corrumpere ut in melius patebit. Item nota ꝙ littera dicit de quattuor elementis. uñ scias ꝙ illa quattuor elementa iclu dũt diuersas naturas quoddã enim ẽ grossum & durũ ut terra alia uero sunt mollia & subtilia. Ex isto sequitur ꝙ partes ipsius foetus aliq̃s opus esse duras & aliq̃s molles & subtiles unde aer ẽ elementũ decuplo grossius q̃ ignis. & aqua q̃ aer & c. Itẽ nota ꝙ dicit ĩ formationẽ foetus prius formať facies hoc uerũ ẽ q̃tũ ad mẽbra extrisica quia facies ipsius hoĩs ẽ figura nobilior ĩter mẽbra extrisca. Itẽ nota ꝙ expletis. xxxiii. diebus apparet forma maris uel foemĩe sed pactis. xxxx. diebus tũc nã hũana ẽ cõpleta & crescit ĩfans & capiť eius os & ĩcipiũt ossa ĩgrossari ex calore naturali. uñ dicit phus. 16. de aĩalibus q foetus primũ exercet opatões uegetatias qa nutriť & augumẽtať ex superfluo alimẽti mulierũ deinde exercet opatiões aĩe sensitiue ex eo ꝙ sentit. unde dicit ẽbrio uiuit uita planete deinde uita aĩalis postea uita hoĩs. uñ post q̃ foetus in matrice fuerit bene maturus tunc puer mouet se uehemẽtius & emittiť ad egressum: nã natura incipit affirmare mẽbra ad hoc apta ut foetus habeat exitum.

Sunt autem alii quae penes qđlibet temp9 assignatum ponũt regnare aliquem plãetarũ et hoc scire multum confert ad ea q̃ hic inscribũtur. et ideo ne ignorantiae meae negligẽtia ascribatur. determĩabo de successiua firmatiõe foetus ubi noteť qđ dicit Auicen. ꝙ accidentia sunt triplici genere q̃dã consequnť materiã ĩcomposito et ei attribuimur q̃dam uero formã q̃dã uero toti cõposito ex materia et forma attribuiur. et iõ cũ hõ sit ẽs naturale et cõpositum siue cõceptũ ex materia & forma tripliciter uariatur accĩna ĩ ipso & ex illa manifesta tõne ꝓpositũ capietur ex pte. q̃dã aĩe sũt q̃dã notãda & q̃dam ex parte corporis. & q̃dam ex parte totius compositi. unde illa dicũtur ex parte aĩe quae formam cõsequentur sicut sunt.

accidẽtia illa.s. uirtus essendi &
mouẽdi & qa scđm intẽtionem
quorũdam q digne de natura
locuti sunt Aĩa oẽs uirtutes q̃s
in corpe ãplectit᷑ aspsit & a sup
cœlestib9 corporibus attrahit.

In hac pte ostẽdit formationem
fœtus q̃ fit a uirtute celesti & diuidi
tur in partes duas. Primo ponit in
tẽtum. Scđo prosequitur ibi ex illo
manifestatur. Et primo facit hoc Se
cũdo adducit quoddã notabile: &
breuiter est ista sententia ꝙ quidam
ponũt regnare aliquẽ planetam cir
ca quodlibet tempus cõceptiõis: &
hoc ẽ multum utile scire ad ea quæ
sequentur. & propter hoc dicit ne in
scribatur ignorantiæ meæ nunc di-
cam de generatione fœtus scđm in
fluentiam plãetarũ tũc subdit quod
dã notabile secundũ Auicennam ꝙ
accidentia sunt triplicia. Quædam
enim sunt ex parte ipsius compositi
ex quo ipse homo est compositus ex
materia & forma ergo uolens ma-
nifestare dicit triplicia accidentia in
homine. Et ex isto patet positum qa
quedam accidentia accidunt homi
ni ex parte corporis quedam ex par
te animæ & quædam ex utriusq; par
te. quia secundum itentionem quo
rũdam phylosophorum qui digne
de natura locuti sunt anima attra-
hit omnes uirtutes asperis & a cor-
poribus super cœlestibus. Nota cir
ca litteram quia dicitur de planetis
ꝙ septẽ sunt & quilibet illoꝶ habet ꝑ
priũ orbẽ & quilibet illorũ orbium
una cum suo planeta propriam ha
bet uirtutem influendi in istis infe-
rioribus. & ideo causant duplices
effectus quia immediate post orbẽ
stellarũ fixarum qui uocatur firma
mentũ sequitur saturnus cũ suo or-
be post iupiter deinde mars. sol. ue
nus mercurius & ultio luna qđ pa
tet per hũc uersum. Post sim sum seq
tur ultimo luna stabit. Per sim uide
licet intelligẽdo tres plãetas. s. p q̃li
bet litterã unũ planetam. & similiter
p sum reliquos q̃ttuor. uñ isti plane
te sicut sunt ordinati i situ. sic etiam
sunt ordinati q̃tũ ad eorum influẽti
as ratione istorũ inferiorũ ita ꝙ dñi
um unius ꝓcedit dñium alterius ex
hoc sequitur ꝙ nõ regnãt equaliter
nec equaliter influũt iõ bonũ ẽ scire
ordinẽ eorũ. Itẽ nota ꝙ i die dñico ĩ
pria hora diei regnat sol in scđa ue
nus. ĩ tertia mercurius ĩ quarta lũa ĩ
quita saturnus in sexta Iupiter ĩ sep
tima mars. & ĩ octaua iterũ regnat
sol. & sic deiceps ꝓcedẽdo p. xxiiii.
horas. In scđa uero feria ĩpria hora
diei regnat lũa. ĩ scđa saturnus & sic
de singulis iterũ resumẽdo oẽs plãe
tas & sic ulterius in oĩbus aliis feri-
is. & ideo hoc ẽ bonũ scire. quia p
illud homo põt cognoscere. utrum
fœtus nascatur in hora solis uel ĩ ho
ris alicuius alterius planetæ & hoc
totũ recitare prolixũ est. cum tãtam
totam astronomiã sufficiat ergo ad
ꝓpositum de orbibus planetarum.

Itē sciendū aliquē planetā regnare nihil aliud est q̄ hr̄e specialē influentiā circa inferiora. Itē nota ꝙ q̄dam accn̄a circa ipsum fœtus contingūt gratiæ animæ ut esse susceptibile disciplinæ: q̄dā rōne formæ ut cicatricis &c. Quædam rōne utriusq; ut generari & corrumpi: sed littera est debite intelligenda quando dicit qđ quædam accidentia contingunt a materia quædam a forma: hoc non intelligitur diuisim sed coniūctim quia naturaliter loquendo forma non potest stare sine materia. Item sciēdum ꝙ operationes animæ quedā sunt naturales ut generare & nutrire &c. q̄dā dependēt ab epate & a renibus licet principaliter ab aīa.

Aliæ sunt operationes sensibiles & fiunt diuersis organis in corpore tamen ab aīa intrinsice aliæ sunt opationes ītellectibiles ut rōnari speculari &c. & isteoperatiōes descēdunt ab aīa una cū organis ꝑpriis ut patet in scđo & tertio de aīa. Itē nota ꝙ aīa contrahit oēs opationes quas exercet in corpore a uirtute supcœlestiū corporū: & rō est ista quia aīa exercet suas operatiōes ī ꝑprio corpore secundū qđ magis fuerit inclinata ad ipsas: & ideo secundum qđ corpus alter & alter disponitur: tales operationes a uirtutibus cœlestium sunt diuersimode disposite.

Ab ultio uero orbe ꝙ motu suo diuino omnes speras īferiores mouet principaliter & naturaliter rapit in flumīe aīæ uirtus essendi & mouendi ab orbe: q̄dā stellarū fixarū uirtutē q̄ distinguit̄ īesse suscipit & illud cōuenit ei inq̄tū ē forma & conuenit etiā aliæ uirtuti q̄ dicit esse: & hoc ē uerū scđm diuersas naturas hui⁹ orbis. Prima spera stellarū ponit̄ spera saturni s̄m astronomos &c. ab homōi spa saturni i fluitur aīæ uirtus distīguēdi. Post ea uero spera iouis: & ab ipsa planeta magnanimitas influitur aīæ & plures operatiōes. Spera martis & ab ipa planeta aīæ infundit̄ aīositas & uirtus irascibilis aīæ. a uenere āt naturæ motus cupiditatis & desiderii. Sed a sole uirtus sciēdi rememorandi. A mercurio fluit uirtus aīæ cōpatiendi & dolendi. A luna uero uegetandi: q̄ dr̄ radii uirtutū naturaliū. Quāuis enim hoc & plura alia in cremēta ab aīa ꝑcedunt īmediante: tamen ita diuersis partibus cūsequūt̄ corporū supcœlestiū hæc oīa

attributa sunt aiæ & nō solum aiæ: sed etiā toti rei composite. qa antecedens in simplici non sustētatur & sic ex parte formę quæ anima dicitur & quæ principaliter eam consequenter de numero accidētium uisa sunt.

Hic psequitur accidentia in tres partes. Primo ostendit accidētia ex parte anime se tenentia. Secundo ex parte corporis. Tertio ratione utriusq & patebunt partes: unde sententia eius est illa ꝙ ab ultimo orbe. scilicet ab ultima spera quæ motu diuino regulatur & rapit omnes speras inferiores principaliter & radicaliter recipit uirtutem mouendi t sed ab orbe stellarum fixarū recipit uirtutem ꝙ dicit̄ esse & recipit diuersas uirtutes secūdum diuersas significatiōes huius orbis. A spera saturni recipit uirtutē discernēdi & ratiocinandi. A spera Iouis influit ei magnanimitas. A spera martis recipit animositatem & uirtutē irascibilē. A uenere concupiscentiam & desiderium. A sole uirtutem sciēdi memorandi & reminiscendi. A mercurio influitur animæ uirtus gaudendi & dolendi a luna uirtus uegetandi & crescendi q̄ dr̄ radix uirtutū naturaliū: post ea. Al. r̄mouet dubium qđ incidit sic qa dictū ē ꝙ accidētia enūerata sunt accidentia aiæ a supioribus influxa ex hoc crederet aliqs ꝙ accidētia essent in aīa subiectiue

Istam dubitationem remouet dicens ꝙ non sunt in ania subiectiue sed in toto composito: & ratio ē qa accidens non recipitur in subiecto simplici. Sed diceret aliqs ex hoc seq itur ista accidentia non esse ipsius aiæ quia sunt totius compositi. Respondetur ꝙ cōpletiue sunt accidentia ipsius compositi sed tamen principaliter procedunt ab anima.

Nūc uero ex parte corpis est uidēdū & prio circa creationē & formationē corporis qđ ex embriōe creatur: & formatur per effectus & operatōe stellarū q̄ plāetę dicūtur Prio. n. materia embriōis uel hoīs cōpssa & coagulata per siccitatē saturni dispōitur & huic materię a saturno uirtus uegetatiua & motus naturalis cōseqtur. Et qđ patet tūc ī tali materia aliq̄liter ē operatio debita: & iō medici post laps spermatis ī mr̄ice primū mēsem totius generatiōis qui ī tēpore & successiue est saturno attribuitur ꝭm exigētiā naturæ saturni qui frigiditate & siccitate sua ipsum semen cōstringit & cōsolidat.

Hic ostēdit formatiōem embrio

nis a uirtute cœlesti q̃tū ad acciden-
tia ex pte corpis & primo facit hoc
p plāetas. Scdo p signa zodiaci ibi
est āt notādū. Pria etiā diuidit̃ in sep
tem ptes secūdū q̄ septē sunt plāetæ.
Adhuc diuidit̃: prio facit hoc scdo
remouet dubiū ibi ex isto statim sen
tētia breuiter ē ista q̄ nūc debemus
uidere q̄liter ipse embrio formatur
& creat̃ per effectus & opatiōes stel
larū q̄ dicunt̃ plāetæ: unū dicit q̄ ma
teria embrionis cōpssa & coagulata
per frigiditatē & siccitatē dispōit̃ er
go uirtus uegetatiua ad naturales
motus asscribitur saturno: iō postq̄
recipit̃ ad mr̄icē mulieris tūc p pri
mū mēsem regnat saturnus qa ipm
semē cōstringit sua frigiditate & sic
citate. Nota q̄ medici asscribūt pri-
mū mensem saturno scdm ioui &c.
Rō huius ē quia oportet q̄ successi
ue ptes corpis a plāetis iducāt: unū
q̄libet plāetarū hēt dn̄iū p mensem
super semen i utero mr̄no existēs. Itē
nota q̄ saturnus ē planeta frigidius
& siccus iō i prio mēse reddit semen
frigidū & siccū q̄tū ad accidentia ex
pte corporis se tenentia. Sed diceret
aliq̄s saturnus nec ē frigidus nec sic
cus ergo lr̄a ē falsa: cōseq̄ntia patet
qa oppositum cōsequētis repugnat
ān̄ti. assūmptū pbatur per Auer. in
de substātia orbis qa corpora cœle-
stia nō recipiūt pegrias ipssiōes. Res
pōdetur negādo assūptū: & ad pbati
onē dr̄ q̄ neq̄q̄ recipiunt formales
q̄litates elementorū licet ipsas hn̄t
uirtualiter qa corpa cœlestia n̄ sunt
in se calida nec frigida formaliter si
cet bn̄ iducāt ista i his inferioribus.

Ex isto statim oritur dubiū
utrū saturnus regnat i cuiusli-
bet embrionis cōceptione & si
nō mirabile tunc uidebitur di
ctū istud. Circa illud notandū
q̄ pria mā ē subiecta corpibus
supercœlestib9 & eoꝝ motib9
illud ē q̄ dicit phūs primo me
theoro. q̄ oīa iferiora superio
rib9 tacta sunt & ab ipsorū mo
tib9 gubernātur & iō necesse ē
q̄ oīa iferiora particulariter &
uniuersaliter respiciātur a suis
superioribus & intellige uni-
uersitatē corporis supercœle-
stis. Sed uniuersalitatem respi
ciat iferiora a superioribus qa
nihil fit de noua in materia ele
mentari nisi ex uirtute superio
rum & ideo dicit commenta-
tor. xii. methaphi. q̄ natura nō
agit nisi gubernata a suis supe
rioribus hoc est ab intelligen
tiis uniuersalibus et particula
ribus aliud fit in istis inferiori-
bus a creatione superiorib9 qa
una ps cœli nata ē itroducere

formã determinatã & spãlẽ & istud etiam ẽ de itẽtiõe cõmẽtatoris p̄io de generatiõe & corruptione ubi dicit ꝙ generatio elemẽtorũ & istorũ p̄ticulariũ adiuicẽ est ordinata & cõseruata p̄ motus corporũ supercœlestiũ & sup corpora elemẽtorũ & ipsorũ p̄ticipantiũ q̄ fiunt ex elementis sunt determinata in esse & sunt determinatarũ causarum & sic inesse: tam uniuersaliter q̄ p̄ticulariter iferiora superioribus respiciuntur.

Hic remouet dubium & est istud utrum saturnus regnet incõceptione cuiuslibet embrionis quia si non tũc est illud mirabile quod dictum ẽ & hoc soluit: cuius solutionis hec est sententia ꝙ ipsa materia est subiecta corporibus cœlestibus: & eorũ motibꝫ: & ideo dicit phylosophus in primo methaphisi. ꝙ ipsa inferiora sunt producta a superioribus qa nihil fit de nouo in materia elementari nisi ex uirtute superiorum ut uidetur patere per commentatorem. xii. metha. ubi uult ꝙ nihil agit nisi gubernatum ab ipsis supercœlestibus. s. ab intelligentiis & etiã ꝙ una pars cœli inducit taleformam determinatã & specialem: & alia pars aliam. Hoc etiã patet per cõmentatorẽ in primo de generatione: ubi dicitur ꝙ generatio elementorũ & ipsarũ partiũ est adinuicẽ ordinata & cõseruata per motũ corporum supercœlestiũ: & addit alibi ꝙ indiuidua aialia & ista inferiora sunt determinata & respiciunt iã uniuersaliter q̄ particulariter superiora ab his recipiunt uirtutẽ. Nota ꝙ planetam regnare intelligit dupliciter. Primo quando põt inducere suã dispositionẽ ita ꝙ non impediatur. s. per uirtutẽ influendi alterius planetæ: & sic non accipitur hic. Alio modo quãdo aliquis planeta est determinatus seu deputatus a natura naturãte ad productionem talis effectus in duacunque parte cœli sit situatus: & sic sumitur hic. Unde sciendum quod uirtus unius planete aliquando impeditur coniunctione uel oppositione alterius planetæ in aliquo signo zodiaci ita ꝙ non potest exercere suam uirtutem inflẽdi modo ad propositum dico ꝙ illud impedimentum uirtute influendi alicuius planetæ non obstat quin saturnus habeat dominum super fœtum p̄ primum mensem. Unde nota gratia litteræ ut melius habeatur ꝙ dubiũ incidit sic quia dictũ ẽꝙ saturnus regnat in primo mẽse ponatur igitur in casu ꝙ mulier concipiat in secundo mense sic etiam regnat saturnus & ita in quarto & in quinto: ergo saturnus regnat per totum annum. Nota ꝙ ex illa littera. Circa qđ notandũ habet. cõclusio quinta huius

libri & est. Oia inferiora recipiunt uniuersaliter & pticulariter uirtutē a corporibus sup cœlestibus: pbat nihil fit de nouo in natura elemēta ri nisi i uirtute supiorū ergo oia in feriora respiciuntur tā uniuersaliter q̄ particulariter a super cœlestibus corporibus: cōsequētia patet qa oē factū in materia elemētarii: aut est fa ctū uniuersaliter uel particulariter. Itē sciēdū ꝙ materia prima est ens ī pura potētia ex q̄ oia trāsmutabi lia generātur p transmutationē cor porū sup cœlestiū: & etiā ē illud in quo oia accidētia influunt ut patet prio phy. Dicet forte aliqs ex quo corpus cœleste est quoddam agens uniuersale: unde ergo pducere pōt effectū particularē in esse ut littera dicit. Dicēdū ꝙ hoc est finaliter in q̄tum uirtus corporū cœlestiū fue rit influxa tali uel tali materiæ: ex tūc producit effectū talē uel talē par ticularē istius uel illius speciei. Sciē dū etiā ꝙ tāgitur in littera hoc non dicere accipi prout. d. uniuersalita tē propositionis ut loici sumūt: sed ut dicit uniuersalitatē creatiōis uel causatiōis. Itē nota ꝙ superiora res picere uniuersaliter in feriora intel ligitur sic ꝙ illa inferiora q̄tum ad eorum actiones & trāsmutationes fiunt a superioribus uniuersaliter & producūtur i esse cōtinue & cōseruā tur ab eisdē. Vnde ad cōfirmādū hoc. Alb. adducit dictū Auerrois scdo metha. ꝙ opus naturæ ē opus intelligētiæ nō errantis: & ideo na tura in istis inferioribus nihil agit nisi directa & regulata ab intelli gē tiis q̄ sunt orbiū matrices. Ex hoc sequitur ꝙ superiora respicere parti culariter inferiora non est aliud q̄ ipsam respicere ista inferiora quan tū ad mutationē aliquā siue actio nē ab aliqua parte cœli determina tā. Et ideo dicit ī littera quod supe riora particulariter respiciunt ista iferiora ex eo ꝙ partes cœli determi nate īducūt in his inferioribus mu tationes speciales & determinatas ī una parte cœli. Vnde sciēdū ꝙ dicit Arist. in proble. ꝙ ex una & eadem uirtute aliquādo uermes generātur ex alia uero corrūpūtur: unde hoc nō fit nisi ex eo ꝙ talis cōstelatio spe cialis habet uirtutē i se producēdi: & generādi & aliqua habet uirtutē in se corrumpendi: & ideo ex una parte cœli generatur indiuiduum unius speciei & ex alia parte cœli ge neratur indiuiduum alterius speci ei ut patet quia in aliquibus parti bus inueniuntur alia animalia q̄ hic. Item sciendum ꝙ cœlum ca pit hic pro congregatiōe omnium sperarum simul sumptarum cum suis plāetis scilicet fixis & erraticis.

Et ideo cum materia pri ma sit subiecta corporibus su per cœlestibus necesse ē ut ac cipiat formam alicuius si speci ei determinatam ab aliqua spe cialiter parte cœli quia ab ipso

corpore cœlesti in eo q corpus non recipit hanc formā uel illam sed in eo qđ tale corpus qa tūc qua rōe daret hanc eadē rōne daret illā & cum oēs forme q̄ sunt ī materia pria ī potentia sunt in ipso motore in uirtute qua propter oportet dare aliquam partem cœli specialiter circunspicientem materiam ad susceptionem huius forme determinatæ.

Hic applicat supius posita ad ppositū: & primo facit hoc in gñali secūdo ī speciali ibi: & p hunc modū unde dicit q si ipsa materia prima ē substātia corpibus supcœlestibus oportet q capiat formam alicuius speciei determiatam ab aliquo principaliter agēte: non enī ab ipso corpore cœlesti in eo q tale corpus respicit istā formā precise uel istā qa q̄ rōne daret hanc formā eadē rōe daret & istā ex quo oēs formæ positæ in materia pria sunt in motore prio uirtualiter: ergo oportet dare aliq̄ partē cœli respicientē spāliter ad susceptionem huius formæ determiatæ: Hic sumitur cōclusio vii. huius libri & est hæc materia pria respicit formā specialem a determinata parte siue constellatiōe cœli: pbatur sic materia prima respicit formā determinatā igitur uel recipit eam a corpore cœlesti in cōi inq̄tū corpus cœleste uel a pte determinata cœli siue constellatiōe sed nō recipit a corpore cœlesti in cōi inq̄tū corpus cœleste qa qua rōne tale corpus influeret materiæ primæ unam formam eadem ratione & aliam: & sic non daret ei formam specialem ergo &c.

Et non sufficit agens particularitate seruata tali commēsuratione influente actionem corruptum supercœlestium q patet prius quā semē decisum est ipsum in se gerit unum illius a quo decisum est quæ qdē uis non uniformiter guberna tur a superioribus ita q abuna parte cœli non magis determinētur quam ab alia immo hoc distingueretur a ppria actione & p cōsequēs a fine & illud est de itētiōe phi ī libro de generatione & corruptiōe ubi dicit q adueniente sole redibūt aīalia & recedēte pibūt. & illud etiā appet ex itētiōe commētatoris prio meth. ubi dicit q materia pria recipit formā elemētorum & mediantibus illis formas mixtorum: & sic de aliis. Iste uero

ordo formã esse non põt materia disposita ab aliqua natura specialiter gubernare per hũc modum manifestetur propositum. scilicet infra esse de saturno ita q habet disponere materiam & introducere talem formam & dispositionem & q sem per dr̃ regnare in embrionis cõceptiõe qd' sic itelligo suũ sem p regnare nõ sumit i hoc loco nisi p ifluere talẽ dispositionẽ q̃ ab aliqua alia parte cœli non est nata influi & ideo si i tali hora diei uel noctis non dicitur regnari saturnus uel aliquis alius planetarum hoc nõ est propter uerbi priuationem uirtutis suæ a tali corpore; sed quia alius planeta uel stella nata ẽ influere talem dispositionem in materia q̃ saturnus planeta imprimet non põt quia actus actiuorũ sunt in patiente bene disposito secundum Aristote. Et si aliquis querat cur omnia tali cursu currant respondeo q sic sunt ordinata a prima causa primordialiter omnia disponit secundum ordinem sublimẽ quæ uirtutem propriam secundum exigẽtiam suam ministrat cuilibet.

Hic soluit quoddã dubium quia dictum est q quo ad formam specialem introducendam materiæ primæ requiritur specialis constellatio siue determinata pars cœli. unde dicit in littera pro solutione q agẽs p ticulare physicum non sufficit seruata tali commensuratione influente ad actionem corporum supercœlestium: quod patet quia post quam semen est emissum a patre habet uirtutem illius a quo decisum est: quæ uirtus non uniformiter & generaliter gubernat a superioribus tali modo q nulla parte cœli magis determinatur nec hoc priuaret suo fine & confirmat per Aristotelem in secundo de generati. ubi dicit q adueniente sole redibunt & recedente peribunt. hoc idem patet primo methasisi. ubi dicitur q materia prima in differenter percipit omnem formam: sed primo formas elemẽtares & mediantibus illis formas mixtorũ: & iste ordo causæ nõ fit nisi ab aliquo istã formã specialiter gubernante. & sic solutio est declarata tunc ad propositum per hunc modum dicitur de saturno uidelicet q ipse habet disponere materiã & itroducere talẽ

formã & ꝙ semper dicitur regnare in conceptione embrionis hoc Al. sic intelligit quia regnare in hoc loco non sumitur pro aliquo alio q̃ influere talẽ dispositionẽ quæ ab aliqua alia parte cœli non est nata influi: & ideo si in tali hora diei uel alius planeta :hoc nõ est p priuatione uirtutis sue tali corpore sed quia alius planeta uel stella nata est iflue re dispositionem talem in materia quã saturnus influere non põt quia actus actorum sunt in patiẽte bene disposito:& sic soluit unũ dubium. Sed diceret forte aliquis quare hoc ita se hẽt. Respondetur quia sic sunt ordinata a primo ente secũdum ordinẽ sublimen & cuilibet uirtutẽ ꝓ priã secũdum exigentiã naturæ suæ ministrauit. Nota primo ꝙ ista uirtus seminalis nõ sufficit ad specialẽ formam materiæ introducendã sine speciali influentia cœli hoc patet p Arist. in secundo de generati. ubi dicit ꝙ sol in obliquo circulo est cã in istis inferioribus. Secundo nota ꝙ uirtus huius solutiõis stat in hoc ꝙ materia pria ad susceptiõem specialiũ formarũ specialiter dispõitur in determiatis partibus siue cõstellationibus cœli. Et sic quo ad compaginationẽ & condensationẽ necessario dispõitur ad frigiditatẽ & siccitatẽ saturni in qualibet parte cõceptionis per primum mẽsem. Tertio nota ꝙ semen patris gerit in se uirtutẽ patris. unde uirtus q̃ est in semine patris assimulatur animæ ipsius patris qa sicut anima patris influit & dat patri esse ita etiam semẽ decisum ab eo generat uirtutem animæ ita ꝙ disponit menstruũ in muliere pro generatione fœtus formã dispones & figurationes corporũ. Nota ubi dicit:& p hunc modũ &c. ꝙ hic tangit octauã cõclusionẽ :& est ista saturnus regnat in q̃libet receptione embrionis : per primũ mensem ꝓbat̃ sic. Saturnus ĩ qualibet cõceptione põt agere ĩ materiam embrionis qa quodlibet non agit in quodlibet sed tãtũ determinabile agit in suũ determinatiuũ & ꝓportionabile in suũ ꝓporcianatiuũ & ideo sequitur ꝙ quodlibet corpus cœleste dr̃ regnare circa ꝓpriã materiã suã q̃ specialiter est disposita ad actionẽ suã recipiẽdam idẽ ergo corpus cœleste non dicitur regnar̃ respectu alterius materiæ quæ nõ est disposita ad ipsam actionẽ: uñ ex hoc apparet cã huius mirabilis effectus ꝙ tẽpore pestilentiæ aliqui hoẽs moriuntur : aliqui uero nõ hoc est ex eo ꝙ qdã sunt dispositi ad istã influentiã pestilentiæ capiẽdã: qdã nõ quia sunt ita fortes ꝙ sufficiẽter possunt resistere. Ex isto quoq; põt responderi ad dubium superius motũ concedo ꝙ saturnus semper regnat circa materiã dispositã ad suam actiõem ad ifluendã ifluẽtiã : nõ tñ seqtur ꝙ circa quãcũq; materiã possit regnare qa materia fœtus in fluxu matricis p primũ mensem cõceptiõis dis

posita

posita est ad suã actionem capiendã ideo tũc regnat sup eã &c. Ex isto cõsequitur possibile eẽ quemlibet planetã in qualibet hora diei & noctis regnare tñ in aliqua hora diei quilibet planeta non dicitur regnarẽ id patet intelligenti prædicta. Nota circa solutiõem ultimi dubii ꝙ aliquis posset dicere si solutio hæc bona esset sequæretur ꝙ per istam solutionem possem respondere ad omne quæsitum sed hoc ẽ falsum ut patet de se. quod probatur quia si aliqs quærit de aliquo dubio possum respondere secundum quod respõdet Alber. in littera dicit ꝙ deus sic ordinauit. Respondeo ꝙ solu. Al. est sufficiens: & ad argumentum si solutio esset bõa sequæretur &c. tũc negatur cõsequentia nam duplicia sunt entia quæ dependent a prima causa. qdã enim dependent eternaliter & immediate ut sunt intelligentie circa propriam causam: & omnia corpa cœlestia. quædam uero entia dependent a prima causa mediate. tũc ad ppositum si quæratur quare deus ordinauit istam uirtutẽ in intelligentiis. non põt assignari alia causa nisi ista q̃ dicta est per Alber. Sed si q̃ratur de aliis entibus oportet aliam responsionẽ dare. Ideo dicit Aristo. secundo metha. a prio ente dependet cœlum & tota natura. & in primo cœli. a primo ente cunctis deriuatiuum est esse. his uero clarius. his autem obscurius.

Nota ꝙ corpora cœlestia non sunt equæ perfecta quia si sic sequeretur ꝙ inter ea non esset ordo & sic totũ uniuersum non esset bene dispositum quia secundum Aristotelem secundo methaphisice. bona dispositio totius uniuersi consistit in debito ordine entium uniuersi.

Post hoc gratia & bonitas ipsius iouis adest & materiam disponit a susceptione forma mẽbrorũ & caliditate sua fœtũ confortat & disponit & sua humiditate replet: & sic talis materia sub dominio & imperio iouis existens attribuitur sibi secundus mensis.

Hic declarat q̃liter ipse iupiter habet disponere fœtum quantum ad suam influentiã & dicit ꝙ post hoc id est post secundum mensem gratia & bonitas ipsius iouis disponit ipsam materiam ad susceptionẽ membrorũ formæ & sua caliditate confortat fœtum & replet sua humiditate: & sic fœtus per secũdum mẽsem est sub dominio ipsius iouis. Nota primo ꝙ ex hac littera trahitur conclusio nona huius libri & ẽ illa iupiter regit fœtum per secũdũ mensem. & probatur sic ille planeta regit fœtum per mensem secũdũ qui habet disponere & formare formam iupiter est huius. ergo & ce. maior probatur sic quia si aĩa debet ĩtroduci oportet ꝙ corpus sit dispo

sitū & formatum minor patet in littera. Secundo nota ꝙ iuppiter est calidæ & humide nature & ꝓpter nobilitatem suam dicitur stella regalis propter hoc qa hoīes qui nascuntur sub eo naturaliter sunt bonæ cōplexionis. Tertio nota sicut ostēditur in libro de effectibus plāetarū ꝙ iuppiter qui est calidus: & hūidus augumentat & dilatat materiam. ut possit debite organizari & assimilatur epati in corpore humano unde in hora eius malum est purgare epar.

Tertio uero mars aduenit quæ sua caliditate: & siccitate crura format diuidens. s. lateribus brachia diuidens a brachiis collum. & caput format: & huic operationi tertius mensis attribuitur.

Hic dicit qualiter fœtus disponitur in tertio iu mense q̄tū ad accn̄a corporis & dicit ꝙ in tertio mense planeta dictus mars dispōit ipsum fœtū quia sua caliditate diuidit brachia a leteribus & collum separat. & caput format. Nota primo ꝙ ex ista littera trahit̄ conclusio. x. huius libri. & est ista mars regit fœtum in quinto mēse cōceptiōis. qđ probat̄ sic ille planeta regit fœtum per tertium mensem qui membra distiguit mars est hiusmodi ergo &c. maior patet quia hoc fit in tertio mense & minor patet in littera. Sciēdū ꝙ maior huius rōis tenet pro tanto quia per duos mēses ꝓcedentes materia fœtus non fuit disposita ad iñuētiā alicuius planetæ recipiēdā nisi illius qui est naturæ calidæ & siccæ cu iusmōi est mars. unde sciēdum ex quo ī secundo mense uirtute ipsius iouis materia fœtus taliter est disposita & mollificata ꝙ est fere habilis ad sepatione mēbrorū. & quia tunc iupiter fecit qđ potuit. ideo in tertio mēse incipit mars.

Quarto uero tempore uere uirtus solis aduenienes formam imprǽmit et concreat aīe sensitiue motum parat & illud uerum ē secūdum sentētiā medicorum & quorūdā astrologorum tā secūdū itētionē phylosophi cor īter oēs ptes generandas primo creatur & est primū uiuens & ultimū moriens & uirtute eius oīa alia membra nascūtur ī tali operatione & ꝓpterea q̄rt9 mēsis debetur soli unde dicūt phylosophi ꝙ sol est radix uirtutis uitalis.

Hic dicit quō ipse fœtus in quarto disponitur mense & dicit ꝙ in q̄rto mense uirtus ipsius solis adueniens impræmit formam & creat cor & sensibilis motum anime parat & hoc secundum opinionem me-

mensis tertii

mensis quarti

dicorum & quorundam astro-
nomorum& philosophorum qpter
omnes partes generandas cor pri-
mo creatur & uirtute eius omnia
alia membra nascuntur.& propte-
rea quartus mensis asscribitur soli.
unde dicunt philosophiq sol est ra
dix uirtutis uitalis. Hoc idem pa-
tet secundo de genera.ubi diciturq
motus solis umblico circulo est ca
usa generationis.Primo nota.q ex
illa littera trahitur conclusio.xi.hu
ius libri & est illa.Sol regit fœtum
per quartum mensem probatur sit
ex littera ille planeta regit fœtum
per quartum mensem qui creat cor
& producit formas in materia .sed
sol est huius ergo .&c. Vnde scien-
dum q sol est calidus & siccus sed
caliditas solis multum differt a ca-
liditate martis quia caliditas ipsi-
us martis est dissеperatiua mem-
brorum sed caliditas solis est niui-
ficatiua.Sed diceret aliquis mars ĩ
ducit formas & disponit membra.
igitur littera falsa .consequentia est
nota & assumptum patet per litte-
ram. Respondeturq sol producit
formas intrinsicas & subtiles & es-
sentiales.sed ipse mars extrinsicas
& accidentales. Vnde notandum
q hinc est diuersitas inter medicos
& philosophos nam medici dicũt
qcaput primo generatur . philoso
phi uero q cor.Sed pro concorda
tione ipsorum est sciendum q utri
q bene dicunt diuersis respectibus
quantum ad formationem perfe-
ctam caput primo generatur nam
tunc fœtus ẽ perfectus.sed quãtum
ad formationem imperfectam cor
principaliter generatur & sic utraq
opinio saluat:præterea nota q cor
assimiliatur soli:nam sicut sol se ha
bet in ordine ad alios planetas ĩ cœ
lo.sic cor se habet ad alia membra
principalia ipsius corporis:

Quinto tempore exterio
rum membrorum quorun-
dam lunationes uenus sua uir
tute perficit & quædam etiam
exteriora format sicut aures.
nares.os.& uirgam uirilem in
masculis & mammillas in fœ-
mellis &reliqua pudibunda fa
cit separationem manuum pe
dum & digitorum mẽsis quin
tus asscribitur.

Hic declarat per quem planetam
fœtus disponitur mense quinto :&
dicit q uenus quinto mense perfi-
cit linea minutatiões quorundam
membrorum exteriorum sua uirtu
te quia format aures nares.os& uir
gam uirilem in maribus & aliud
membrum in fœminis scilicet pu
dibunda & mamillas & facit se-
parationem manuum pedum & di
gitorum .Ex illa littera trahitur cõ
clusio.duodecimi huius libri & est
ista. Venus dominatur super ip-
sum fœtum in mense qninto ipsum

mensis quinq

disponendo & mēbra formando ꝑ
bat sic ille planeta gubernat fœtum
ꝑ qntū mēsem ipsum disponēdo &
formādo q ꝑducit mēbra pudibūda
fœtus necnō qdā alia mēbra debite
sigillat uenus ē huiusmōi ergo & c.
maior patet qa solū talia mēbra dis
ponunt & formantur in qnto men
sem minor patet i lr̄a Vnde sciendū
ꝙ uenus habet dn̄iū sup luxuriā igr̄
rōne ipsā dicitur formare membra
ad coitum.

Sexto tēpore influētia & re
gimen mercurii instructa uo/
cis format supercilia compo//
nit oculos fabricat pupillas ꝑ
ducit crescere facit capillos : &
ungulas . & huic operi sextus
mensis asscribitur.

Hic ostendit qualiter fœtus regat
mense sexto & dicit ifluentiam & re
gimen mercurii formare instrumē
ta uocis & componit supercilia &
fabricat oculos & facit crescere pu/
pillas & producit ungulas & capil
los. Ex ista littera trahit cōclusio. x/
iii. huius li. & est illa mercurius re/
git fœtū mēse sexto ꝓbat sic ille pla
neta regit fœtū per sextū mēsem cō/
ceptiōis q ꝑducit instrumēta uocis
supercilia oculos capillos ungues
& huiusmodi. sed mercurius ē hu/
iusmodi ergo &c. maior ē nota qa
in. yi. mēse huiusmōi mēbra formā
tur. minor patet in littera. Vn̄ scien
dū ꝙ instrumēta uocis sunt guttur
pulmo artarie & quia ipse mercu/
rius habet dn̄ium super uocē ideo
habet formare huiusmōi instrumē
ta . & ideo qui generantur sub eius
dn̄io sunt boni cantores. Item mer
curius dn̄atur sup capillos ungues
&c. Ratio est qa mercurius dn̄inat
sup hūores corporis siccos & frigi
dos & ex talibus generantur capilli
& ungues &c. ut patet per Galienū
scđo tegni. Itē nota ꝙ mercurius est
naturæ frigidæ & sicce & opat ꝑ sex
tū mēsem & si iuēit aliqua bōa facit
meliora. si uero mala facit peiora.

Septimo uero tempore lu/
na huic operatiōi finem impo/
nit r̄plet enim humiditate sua
aurigines carnis & superficiem
complet uenus quoqꝫ & mer
curius humiditatē attribuen
tes corpori toti nutrimentum
parant & huic operationi da/
tus est septimus mensis.

Hic ostendit qualiter ipsa luna in
mense septimo disponit fœtum di
cens ꝙ luna imponit finem : & re
plet aurigines carnis idest poros in
carne & complet superficie & uēus
& mercurius una cum ipsa lūa præ
stant humiditatem corpori ꝑ quā
augumentatur igitur iste septimus
mensis datus est operationi lunæ.
Ex quo trahit̄ cōclusio. xiiii. huius

li.& est illa. Luna regit foetum per septimū mēsem ꝓbatur sic ille planeta regit fœtū per septimum mensem qui ponit finē opatiōi & humectat fœtum replendo concauitates corporis lūa ē huius mōi ergo &c. maior patet qa talia fiunt ī septimo mēse minor patet in littera. Vnde sciendū ꝙ dicitur in littera ꝙ lūa īpōit finē. & sic notaꝙ duplex est finis. Finis simplex & finis scđm qd mō luna nō īponit finē sumēdo ipsū prio mō qa tunc saturnus nihil disponeret ulterius qđ falsum ē ut patet ī littera sed luna dicitur īpōere finē secūdo mō sumptū. Nota ꝙ ī littera dicitur auriginas carnis unde aurigine dicunť pori ī carne exñtes eo ꝙ pori carnis hauriūt humiditates q̄ carnē replent & talis īpletio habet fieri in fœtu per īfluentiā lunæ. Nota ꝙ dicit littera lūam augumentare fœtum quia luna est humida & fœtus nutritur ex humiditate ex quo nutrimento augetur materia eius.

Postea influentia saturni octauo mensi assignatur & ille saturnus multum infrigidat & siccat & per consequens strīgit foetum et ideo ponunt quidam astronomi fœtū generatū in hoc mense morbidū et cito moriturū: cā aūt huius in subsequentibus plēius apparebit.

Hic declarat per quem modū disponitur fœtus ī octauo mēse. d. ꝙ in octauo mēse ipse saturnus ecōuerso incipit iterū regnare sup fœtū quia multū īfrigidat ipsum & siccat & p cōsequens cōstringit fœtū. & ideo q dā astronomi dicunt ꝙ puer generatus: ī hoc mēse esset mortuus uel cito moriturus. & huius cā in sequētibus appebit. Nota ꝙ hic trahit conclusio. xv. huius li. & ē illa saturnus regit fœtū p. viii. mēsem ꝓbať sic ille planeta q constrigit mēbrū mulieris ne fœtus exeat regit fœtum per octauū mēsem saturnus ē huiusmodi ergo &c. maior ē nota. quia frigiditas & siccitas ipsius saturni cōstrigit membra ne fœtus exeat de utero matris quia ī. viii. mēse nō debet fieri ptus quia malitia saturni cōstringit mēbꝶ mulieris. Vñ sciēdū ꝙ puer nāscēs octauo mēse ē oīno male cōplexiōis & dispositiōis. s. morbidus ꝑpter maliuolā cōplexiōem saturni & cito moritur ꝑpter frigiditatē & siccitatē ipsius saturni Id circo sicut habeť ī li. de effectibus plāetarum ꝙ in. viii. mēse præcipue nascuntur claudi ceci & consimiles.

Deinde in nono mense puer nascitur qa ille nascitur sub ioue qui est calidus & humidꝰ iste manebit bene dispositus & sic frequenter nascenť quasi omnes pueri. Iupiter uero beniuolus est planeta faciens

natum sub eo fortem gratia caloris & durabilem gratia humiditatis bene disposite.

Hic ostendēs qualiter fœtus disponitur nono mense. dicit q iuppiter sua caliditate humiditateq rectificat fœtum. & ideo fœtus qui generatur in hoc mense ē fortis bene dispositus & longæ uitæ. probatur sic ille plāeta qui calefacit & humectat fœtum dominatur super ipsum per nonum mensem. sed iuppiter est huius ergo: & cætera maior est nota quia hoc oportet fieri in nono mēse. & minor patet in littera. qualiter aūt ipse iupiter dispōat fœtum q̄tū ad cōplexionē suā postea patebit.

Est autem adhuc notandum q membra corporis organici. xii. signis cœli attribuunt Primum uero signum speciei totius corporis supercelestis ē acies in quo signo sole quidem existente tēperate uiget calidū et humidum et tūc ē motio ad generationem et ideo motus solis in ariete dicitur principiū uitæ et radix uirtutis uitalis et propter hoc arieti attribuitur caput et eius cōdictiones. qa sicut aries i cœlo dignior ps cœli quia principiū diuisionis speręcœlestis per. xii. signa enim caput in homine uocatur dignior pars corporis. & ideo merito arieti assignatur & sic sol currens in hoc signo mouet ad calidum & humidum ideo caput in homine dicitur esse principium uitalis operatiōis collum. Thauro attribuitur & similiter crines & barba & ossa capitis. Gemini spatule duo oculi & aures & nares quæ sicut gemini sunt duo Cancer uero brachia & manus attribuuntur. Leoni quidem pectus & diaflama. Virgini stomachus & intestina attribuuntur coste & latera. Et in hoc uidetur esse medietas corporis secūdum cursum quę medietas cœli ex parte septemtrionis est aduocata. Libra respicit renes & ē exordium mēbrorum inferiorum & ipsa attestatur scdm partem corporis ī descendendo. Scorpio uero loca libidinis respicit tam ex parte uiri q̄ ex parte mulierū. Sagittarius nates & ea per quę na

tura seorsum emittit: & poste riora natis aspicit. Capricornus quidem genua & alia inferiora corporis. Aquarius uero tibias aspicit. Piscis uero qđ est ultimum signum planetæ formationem pedum aspicit: & sic breuiter & uniuersaliter dictū est iudiciū ex pte signorū.

Hic prosequitur de formatiōe fœtus quantum ad accidentia ex parte corporis se tenentia a signis i zodiaco existentibus. Et primo facit hoc proponendo intentum. secundo exequitur ibi. primum uero signum. Et breuiter ista est sententia ꝙ membra corporis attribuuntur. iz. signis zodiaci & prosequitur. d. primum signum est aries: quando igitur est i ariete. tunc temperate uiget humidum & calidum & tūc est motus ad generatiōem. Et ideo solis motus in ariete dicitur principium uitæ & radix uirtutis uitalis. & proptera arieti attribuitur caput p quandam similitudinē. quia sicut in cœlo aries est dignior pars cœli ita caput in homine est dignior pars hominis. & ideo merito ipsū caput assignatur arieti. Secundū signū ē thaurus qđ rspicit collū. Tertiū gēini qđ respicit spatulas. Quartum cancer quod respicit brachia & manus. Quintum leo quod habet dominium super pectus & dyaflama corporis. Sextū uirgo qđ attribuit stōacho & intestinis. Et hæc sex signa circuunt medietatem cœli sic etiā mēbra pnotata constituūt medietatē hoīs. Septimū quidem signum est libra & hoc respicit locū libidinis tam uiri q̄ mulieris. Nonum sagittarius & hoc rspicit anū. Decimū capricornus & dominatur super genua. Vndecimū aquarius & respicit tibias. Duodecimū & ultimū signum dicitur piscis cui attribuūtur plante pedū. Et sic hæc reliqua sex circueūt aliam medietatē cœli. Ita similiter hæc sex mēbra cōstituunt aliā partē hoīs. Nota primo ex quo prius dictū est qualiter fœtus formatur successiue p ipsos planetas. i hac parte oñdit q̄liter etiam fœtus disponatur ab his signis zodiaci. quia sicut plāete habēt dispositionē sic etiā signa ipsa zodiaci subquibus planete mouēt. Itē nota ꝙ zodiacus est circulus obliquus transiens per totum cœlum in quo circulo sunt duodecim signa situata per ordinē. Primum est aries deinde thaurus &c. sicut iam dictum est. Et quodlibet signum habet. zo. gradus & hæc sciētia non habet locum in ista materia sed intractatu de spera quia ibi dicitur de zodiaco & eq noctiali de tropico estiua & tropico hiemali. & ideo relinquitur ppter plixitatē ad præsens. & dicit zodiacus a zodiā grece qđ ē uita

latine & acos quod est custos quasi custos uite quia sub isto circulo & istis.xii.signis mouent omnes pla nete qui habēt influere destructio nes saluationesq inferiorum. Et ideo scdm ista signa & gradus signorū aliam & aliam habent naturā. Sic quoq fœtus ipse diuersimode dis ponitur quando sub ipsis generat

Nota quod ex illo quod dicit primū uero signum tangitur cōclusio.vii. & est talis. Aries habet dominium super fœtū quo ad aliquā eius ptē scilicet super caput qd quidē pōt p bari ea forma arguēdi sicut superi us de planetis arguebatur. unde di cūt astronomi quod quando luna ē in ariete tunc malū est purgare & tra here sanguinē a uēa collaphica. sic dicitur per hos uersus. Nil capiti facias aries cum luna refulget. Lūa ri nummos & balnea tutius intra. Vnde sciendum quod aries dicitur pri mum signum in zodiaco ratio est quia cōiter connumerando signa incipimus ab ariete. prætera quia aries est primum signum q̄tum ad signa estiualia. Iuxsta quod notādum quod ista sex signa Aries. thaurus: ge mini. cācer. leo uirgo sunt signa esti ualia quia sol pertransit illa in esta te. r̄liqua uero sex sunt hiemalia qa sol in hieme pertransit ea. Item con tra id quod dicit littera aries est na turæ humidæ arguitur sic aries est naturæ siccæ ergo non humidæ. cō sequentia tenet eo quod iste qualitates repugnant: & assumptum patet per

Galie. Respondetur quod l̄ra ītelligere q̄tū ad eius pricipiū. sed dictū Gali. quantū ad finē eius intelligitur. & sic utrobiq bene dicitur & tunc ad rationē aries est &c. negetur cōsequē tia & cā ē quia ī una parte pōt eē na turæ siccæ & ī alia habere humidita tē. Itē aries dicitur dignior cœli ps quia ē excellētioris & melioris cō plexionis q̄ aliqd aliud signū eo quod habet naturā sanguineā. & ideo so le existēte in isto signo maxime ui get generatio & conceptio propter caliditatem & humiditatem. Item sciendum quod galie. in li. de sperma te quod diuersitas planetarum cum di uersitate signorū in zodiaco produ cit ī fœtu diuersitatem. hoc apparet ex eo quod aliquādo generatur puer q nō assimiliatur patri nec matri nec auo &c. Vnde dicit Galie. ibidem quod omnis substātia corpea anima ta est ligata in planetis & signis ī zo diaco q̄tum ad eorū ifluentiam su scipiēdam. Itē nota quod ex littera. ibi thaurus autē tangit conclusionem xyiii. & est illa. Alia duo signa ī zo diaco scilicet thaurus gēini &c. ha bēt formare & disponere ī corpore hūano accidentia diuersorū mem brorū pbatur sic q̄cūq hn̄t dispone re mēbra corpis diuersa dn̄ant sup diuersa accidētia diuersorū corpo rū. Sed illa. xi: signa scilicet thaurus &c. sūt huius ergo. &c. maior patet qa tales significatiōs & dispōs cor porales sūt accidētia fœtus minor patet ī l̄ra. Nota scdm gali. ois res

naturalis utitẽ formis respectu supe riorũ: ergo ĩfans disponiẽ ꝑ influẽ tias planetarũ datoqꝫ nũq̃ fuerit tali ter a parẽtibus dispositus. nota qñ luna est in cãcro tũc malũ ẽ purga- re collũ ut diciẽ ĩ his uersibus. & ca ueat medicus cũ ferro tãgere collũ. Sic quoqꝫ qñ luna in geminis ẽ ma lũ exthraere de brachiis sanguinem uñ diciẽ brachia nõ minues cũ lu- strat luna gemellos. Item cãcer ha- bet dominiũ sup pectus unde dici tur. Pectus pulmo iecur in cancro nõ minuetur. Item leo respicit cor ido diciẽ cor grauat & stomachum cum cernit luna leonẽ. Nota qꝫ de istis signis quædam sunt calida in prĩo gradu. quædã sũt sicca & frigi da & nõ ecõuerso ut patet per medi cos. Item nota qꝫ uirgo respicit co- stas & intestina aliqua ideo quãdo luna est in uirgine tunc malum est curare talia membra unde dicitur lunam uirgo tenens uxorẽ ducere noli. Itẽ nota qꝫ hec. xii. signa diui- dunt cœlũ in duas partes æquales siue duas medietates: quia prima sex signa continent unã medietatẽ cœli & alia sex medietatẽ aliã. Sic quoqꝫ prima sex signa respiciũt me dietatẽ corporis & alia sex medieta tem aliã corporis. Ex hoc sequitur qꝫ semper superior pars hoĩs est ca- lidior & fortior formatur a signis calidis ĩ zodiaco quia inferior ue- ro a signis frigidis & ideo pars in- ferior frigidiorem. Itẽ nota qꝫ ex lit tera ibi. dyaflama qꝫ dyaflama est quædam pellicula diuidẽs corpus humanum in duas partes ita qꝫ mẽ bra spiritualia ut cor & pulmo hac pellicula segregantur a mẽbris nu tritiuis ut sunt stomachus & epar. & istã pelliculã dicitur regere leo.

Et non opinetur aliquis ista esse ficta quia fides huius præ- sentibus roboratur pluribus experimentis. Noscat enim ex perimentator prius qꝫ uitio- sum & malum est tangere mẽ brum aliquod cum ferio luna existẽte in signo illius mem- bri & causa huius est quia lu- na auget humiditatem ut pa- tet ad sensum: si carnes ponan- tur de nocte ad radios lunæ tunc enim generantur uermes in carnibus: & istud non sem- per eodem modo apparet sed ĩ speciali statu lunæ & ut sanius intelligatur: aduertendum est qꝫ quattuor sunt status secun- dum qđ diximus tractatu de statu solis & lunę. Luna. n. a prima eius incẽsione est calida & humida quousqꝫ erit semi- plena tunc ultra calida est & sic ca. Deinde est frigida & sicca

donec sit semiplena in detrimẽto: ultimo uero humida et frigida usq; quo soli cõiungit & iterum intẽditur & ẽ i q̃rto statu & i hoc statu maxime humectat hũidũ patrifaciendo. Ideo cum luna augeat i oĩbus membris hũiditatẽ lędere mẽbrorum aliquod cũ ferro ẽ idẽ ꝙ grauiter uulnerare: & humiditatem adderẽ hũiditati & p cõsequens multiplicare nocumentum.

Hic declarat superius dicta per experientias. s. ꝙ ista inferiora diuersimode disponãtur a superioribus & specialiter hoc dicit de luna ideo ait ꝙ nullus debet credere ꝙ ista ꝓdicta sint ficta qa multis possunt cõfirmari experientiis: quorũ primũ est hoc. s. ꝙ malũ: & uenenosum est tangere aliquod mẽbrũ cũ ferro luna existente in signo istius membri cuius cã est qa luna auget humiditatẽ ut patet ad sensum si carnes recentes ad radios lunæ ponãtur ibi generabunt uermes: sed hoc fit tãtũ in speciali statu lunæ & ut hoc intelligatur melius ponit status lunæ. d. ꝙ luna in prima incensione est calida & humida donec fiat semiplena & tunc dicit esse in primo statu postea est calida & sicca donec fiat plena & tunc est in secũdo statu deinde est frigida & sicca usq; quo iterum fiat semiplena: & tũc est in tertio statu. Vltio est friga & hũida usq; quo iterũ soli cõiungitur: & tũc est in q̃rto statu & in hoc statu maxime humectat putrefaciendo: postea exponit dictũ suũ. d. ꝙ lædere ferro mẽbrum est idẽ qd' grauiter uulnerare & addere humiditatẽ humiditati.

Nota quoq; qd' Albertus noluit dicta sua per experientiam confirmare nam dicit cõ. viii. physi. Experimentũ est uerorum sermonũ ut concordant cum rebus sensatis. Itẽ i littera dicitur ꝙ nõ debemus tangere mẽbrũ &c. Ratio huius est secũdũ medicos qa tunc humores concurrunt ad illud mẽbrũ & ibi generatur ex his humoribus apostema. Et ideo luna existente in ariete malum ẽ flobotomare de uena capitis. Itẽ dicitur in littera si carnes ponantur &c. ratio huius est quia radii lunares multum humectãt ipsas carnes ex qua humectatione sequitur putrefactio & per consequens uermium generatio. Ex hoc sequitur malum esse ꝙ radii lunares tãgãt uulnera quia humectant ea & non exsiccant. Item nota ꝙ illud quod dicitur i littera ꝙ luna habet quattuor status exponitur ideſt quattuor quadras: hoc etiam prius dictum est quia prima quadra est sanguĩea Secunda colerica: tertia melancolica: quarta flegmatica.

Et sciatis socii mei ꝙ quamuis q̃dã astute mulierẽs cãm hu

ius rei occultant: & occultādo
ignorāt cū quēdā effectum co
gnoscūtur & plura mala ex eis
operantur cū uir cū eis in coitu
ē accidit quandoqꝫ uiris læsio
magna & grauis ex infectione
membri uirilis per ferrū appo
sitū prout q̄dam mulieres do
ctæ sunt in isto et in aliis simili
bus et si phas est dicere hic.

Hic ponit unum documentum
informando socios suos & dicit so
cii mei scire debetis ꝙ quāuis quæ-
dam mulieres occultant huius rei
causam cognoscunt tamen qualiter
malū ide operetur nā sæpe accidit in
uiris magna læsio & grauis ex putre
factione mēbri uirilis per ferrum
appositū sicut q̄dā doctæ meretrices
faciunt hæc & hiis simi lia: & si lici-
tū esset dicere hic asscriberē: sed ꝑpri
um creatorem timeo iō de occulto
ad presens nō declarabo. Vnde sciē
dū sicut dictū fuit ꝙ fluxus mēstruo
rum diuersificatur ĩ fœminis secun
dū diuersitatem alterius & alterius
q̄dre & sic puellæ cognoscunt status
lunæ per mēstrua. Item nota ꝙ q̄-
dā pessime mulieres in ultimo statu
lunæ sunt instructæ ꝙ multū subtili
ter sciunt lædere uiros exercētes cū
eis coitū ex qua læsione insurgunt
multe infirmitates ĩcurabiles & hoc
si in principio remedia nō apponā-
tur. uñ sciēdū ꝙ ĩ uirga uirili q̄si oēs
uene concurrunt q̄ sunt sensibiles &
ideo quando læditur sequitur læsio
totius corporis. Itē nota ꝙ ĩ littera
dicitur ferrū apponunt &c. quidam
ex ponentes hoc dicūt ꝙ id ferrū de
quo loquitur Al. acutum ē & subti
le & quādo mulieres patiuntur mē
strua si uiri tunc coeant cū ipsis so-
lent aliquando uel ꝑpter uindictā
uel propter malitiam uulnerare uir
gā uirilē & tunc menstruū existens ĩ
uulua mulieris ĩtrat tale uulnus &
inficit suo uenereo quia uirga ē mē
brū porosum & rarū. ideo talis ma
teria cito in bibitur ab ipso. & quia
ibi oēs uene cōcurrūt talis materia
spergit ꝑ totū corpus: uerū q̄uis hæc
expositio bene sonet ꝑtextu tñ expe-
rientia ĩdicat oppositum cū ipse uir
sentire possit talē læsionē. Ideo aliter
exponitur. s. ꝙ per ferrum intelligit
cauterium potentiale seu uirtuale.
Vnde secundum medicos duplex
est cauterium scilicet potentiale seu
uirtuale. Primum sunt medicinæ
corrosiue cauterizantes carnem uel
membrum aliquod intantum ut
uulneretur: ut sunt Alumen clax &
his similia: aliud cauterium ē actua
le ut fereum istrumētum cum quo
fit uulnus in aliquo membro ut ab
ipso humores extrahantur. modo
ad propositum dico ꝙ. Albertus
de primo ferro. intelligit & non de
secundo: huius gratia est sciendum
ꝙ quædam mulieres scientes hoc
ponunt tempore totius de istis cor
rosiuis ad membrum inferius: &

quia tunc membrum uirile est ualde porosum: ideo statim corrodit & leditur a talibus. Sed forte diceret aliquis quare mulier non ledit semetipsam dicendum q uulua nõ est ita porosa sicut uirga uel aliter q melius q anteq imponant ista corrosiua accipiunt oleum rosarum & inungunt mẽbrũ suũ & sic nõ lædũtur. Itẽ sciendũ q si læsio fieret luna existenti in ultima eius quadra in scorpiõe & esset cõiunctio lunæ & ueneris tunc ista læsio eẽt incurabilis & causa ẽ qa scorpio & uẽus dominatur super uirgam & tũc nullatenus posset fieri exitio humorũ de tali uulnere & per cõsequẽs nec curatio pp nimiã influentiã humidã.

Primum quidem asscriberemus sed quia proprium creatorem timeo ideo de istis occultis nihil ad præsens dico & tunc effectum de quarto eius statu præcipue possumus declarare & hoc alia similitudine scilicet q radii lunæ de nocte subintrantes per fenestras: & peruenientes ad caput dormientis faciunt dolorem capitis: & fluxum reumatis: & causa huius uere est eadem cum causa iam assignata.

Hic declarat id quod dictum est per aliam experientiam. d. q illud quod dictum ex patet ab experimẽto quod sumitur ex eo q si lunæ radii de nocte subintrẽt per fenestras ad caput dormiẽtis faciunt dolorẽ capitis & fluxum reumatis: & causa est huius prius assignata: & hoc præcipue itelligitur ĩ ultĩa quadra lunæ. Sed diceret aliquis qualiter talis humiditas causat dolorem capitis respõdetur q per ipsam fit obstructio poro in cerebro ita q uapores & fumi grossi non possunt exalare: unde quando natura incipit laborare cĩrca talẽ humiditatẽ cerebri influxam eã dissoluẽdo: causat fluxus reumaticus ad nares uel ad pectus & ille fluxus reumatis causatur ex materia cruda flegmatica: & patiẽtes ipsum debẽt parũ comedere bibere & dormire ne multitudo uaporum a cibo potu somnoq superfluo dissolutorũ dirigatur uersus cerebrum ipsum humectando: & fluxum reumatis augumẽtando unde dicitur uersus esuries uigiles sitias sic reumata cures. Vnde sciendum q illa passio maxime fit luna existẽte ĩ ultima quadra: & ideo hoc tempore bonum est q quilibet caueat ne radii lunares tempore dormitionis de nocte subintrẽt per augusta foramina attingẽtes caput eius inferentes prædictam infirmitatem quæ secundum medicos omnium ægritudinum mater est in corpore humano.

Post hoc qdem ad influentia planetarũ quos antiqui uocauerũt noĩe deos ex parte corporis & aĩæ nunc reuertamur.

In precedẽti parte Albertus ostendit accidentia ex parte aĩæ tantũ & non ex parte corporis se tenentia influentia corpori hnmano a corporibus supercœlestibus. Hic ostendit accidentia ex parte utriusq3.d. Post prædicta reuertamur ad influentiã planetarum quos antiqui uocauerunt deos naturæ ex parte corporis & animæ & psequitur per ordinẽ.

Saturnus uero q sup oĩbus obscurior & tardior existens & in generatiõe natum facit qui sub eo nascitur: fusca in colore ex pte corporis plũnũ in capillis & crinibus nigris & duris: & caput orbidũ: et male barbatum et pect9 subtile hẽt scissuras in calchaneis et hoc ẽ figuraliter dictum scdm dispositionem corporalem et fm animã natus sub saturno est multę pfidiæ et tristis malignus fetida diligens et turpia uestimenta ẽ induens et piger ẽ incœstu et non erit luxuriosus ut in pluribus uenerem minime diligit immo naturaliter aborrebti inde breuiter notandum q fm intentionẽ mei magistri in hac scĩa experti q quicunq3 natus fuerit sub saturno oẽs cõditiones malas hẽt ex pte corporis.

Et dicit q qa saturnus ẽ obscurus tardus & grauis: facit natum sub eo fuscum ĩ colore ex parte corporis & hẽt flauos capillos & rectos & duros sed nõ est barbatus & male dispositus ẽ & hẽt pectus subtile & scissuras in calcaneis figurarũ.i.secundum dispositionẽ corporalẽ: & iste idẽ puer secundum aĩam est multæ perfidæ & tristitiæ & malignus diligens fœtida induens semp turpia uestimenta: & est piger in incæstu & nõ luxnriosus & naturaliter ab horret coitum. Et subdit secundum intentionẽ nostri magistri in hac materia experti. Quicunq3 natus fuerit sub saturno oĩno hẽt malas dispositiones ex parte corporis. Nota hic q antiqui philosophi uocauerunt planetas deos naturæ quia uiderũt per ifluẽtiã planetarum corruptionem & generationẽ fieri in his inferioribus. Et ex alio quia ante tempus Aristo. non nouerant aliquid de prima causa nec de itelligentiis sed tãtũ mõ de corporibꝫ celestibus & ideo ipsa dixerunt deos essendcir co Emp. dixit q sol est deus deorũ alia etiã de cã planetæ dicuntur dii naturæ quia natura regitur ab ipsis

ũna cũ intelligentiis inclusis: unde dicit cõ.xii.metha.opus naturæ est opus intelligẽtiæ: sed intelligentia nõ dirigit naturam imediate.imo facit hoc mediantibus planetis & corporibus cœlestibus: ideo dicit Aristo.ꝙ ille mũdus inferior subiectus ẽ corporibus cœlestibus ut tota eius uirtus inde gubernetur. Itẽ Arist.prio cœli &.viii.physi. Si nõ eẽt motus ad ubi in corporibus supercœlestibus tũc etiã non esset motus in his inferioribus:& sic nec generatio fieret nec corruptio. Nota ꝙ saturnus dicit̃ supior planeta qa magis distat a terra qa imediate seqtur firmamẽtum:ũde dicũt astronomi ꝙ est in tãto elõgatus a terra ꝙ si aliqs pgeret oi die.ix.miliaria tunc ad illã partẽ ubi saturnus ẽ ppinqor suæ speræ pueniret. §zoo. annis &.xv.septimanis & in tribus diebus:unde saturnus cõplet cursũ suũ p.xxxiii.annos & est maior tota terra nõagesies semel. Et rõ est ꝙ sit supior plãeta qa multũ cõtrariatur pricipiis uitæ pp eius maliciã unde si esset appropinquatus terræ destrueret oia ista inferiora & nũq̃ permitteret aliquod aial uiuere:& obscurior etiam est inter oẽs planetas qa est naturæ terreæ. Itẽ notandũ ꝙ filius saturni ẽ coloris fuscei. qa ipse saturnus iter cætera q̃ habet dominium super plumbũ qđ ẽ coloris fuscei.Itẽ habet nigros capillos & hoc qa est cõplexionis melãcolicæ:& ideo habet multos uapores grossos nigros & terrestres qui sunt graues & frigidi & semper tendũt deorsum:unde oẽs isti quibus non crescit barbã infra debitũ tempus sunt filii saturni: Itẽ hẽt pectus subtile & hoc qa non multũ hẽt de humiditate & calliditate qui requiruntur ad dilationem coropris.Itẽ filius saturni habet scissuras in calcaneis:hoc exponit uno mõ sic.s. ꝙ habeat scissuras in pedibus figuraliter sicut equus. Alio modo ꝙ sic claudicus per unũ pedẽ. Tertio mõ ꝙ habeat cõstructionẽ ĩ membris ita ꝙ membra eius sunt cõstricta ꝙ habeat duas uenas:& hoc ultimo mõ potest littera intelligi.Item est multæ perfidæ & hoc quia habet malã cõplexionẽ & semper nitit̃ decipere hoies:& non utuntur uenere ppter frigiditatem sicut melãcolici sunt.Ideo dicunt medici ꝙ oẽs prophetæ fuerunt melancolici quia diuersa imaginabantur. Et littera dicit ꝙ ille filius malas in se conditiones habet ex parte corporis & hoc qa habet in se pessimas qualitates.s. frigiditatem & siccitatem a quibus procedit malitia tãquã a sua causa. Itẽ sciendũ sicut habetur in libro de effectibus planetarũ puer natus in hora saturni erit fortis melancolice complexiõis:auarus:traditor:cupidus:& fortuna in oĩbus sibi prospe ratur:& habet iouem inimicum & Mercuriũ amicũ:ideo quandocũq; saturnus coniungitur cum Mercurio tunc bonum est sibi incipere

opus. Sed quando cũ Ioue tunc est contrariũ. Vnde si qs acciperet flores auellane cũ succo cesane & id deſiccatum alicui mulieri corrupte i poneret inferius ad mẽbrũ appareret uirgo. Itẽ nota ꝙ quando est in ariete tunc est signum mortis: quãdo uero in aquario tunc uitæ quia est in propria domo.

Iupiter est quædam stella regalis existens prospera dulcis & lucida temperata totum oppositum facit huic operationi quia nato sub eo dat pulcrã faciem: oculos claros: barbam iocundam et signantur duos dentes superiores magnos et aliqualiter diuisos et dat colorem album rubore per mixtũ in facie et capillos longos facit secundum animam uero facit natum bonum et modestum et ætate longeua: et honestatẽ diligens et uestimenta pulcra et ornata et delectabiles sapores ei placent et odores et erit largus et iocundus misericors et uirtuosus incidẽs plurimũ prospicit in terram.

Natus sub ioue debet esse bene dispositus tã in aĩa q̃ in corpore qa

Iupiter est stella regalis dulcis prospera & temperata & hẽt totũ oppositũ ipsi saturno nã filii iouis sũt pulchri i facie & habent oculos claros barbam rotundã & superiores dentes magnos & aliquantulũ diuisos & habent bonũ colorẽ albũ cum rubore pmixtũ longos crines secũdũ aĩam quoq̃ talis filius ẽ modestus longeuus diligens honestatẽ & pulchra uestimẽta: & diligit delectabiles odores & sapores & etiã luxuriã & est potens largus iocũdus misericors mũdus: & quocũq̃ uadit respicit terrã. Nota prio ꝙ dicit stella regalis qa hẽt nobiliorẽ ĩfluentiam. Itẽ ꝙ inmediate seqtur saturnum ut malitia saturni possit mitigari per bonitatẽ Iouis quia aliter aturnus multa mala circa in feriora faceret uñ dicit cõ. ꝙ si solus Iupiter eẽt in cœlo nũq̃ pmitteret aliq̃ corruptionẽ fieri in terra: unde ipse Iupiter ẽ maior terra nonagesies qnqes: & tã tũ distãs a terra ubi est ppingor ei ꝙ si aliqs oĩ die posset ambulare decẽ miliaria sursũ infra. MMccccviii. ãnos & viiii. septimanas & .v. dies ptingeret ad ipm. nota ꝙ iste filius dr̃ eẽ lõgeuus & h̃ qa ẽ calidus & humidus ĩ qbus cõsistit uita & iõ multũ diligit luxuriã & ĩspicit terrã pp eius distictionẽ: uñ dr̃ in li. ꝑalegato: si qs natus fuerit ĩ hora iouis est sãguineus bẽiuolus amabilis delectabilis sapiens laudabilis & habet unũ amicum & unũ inimicũ amicus eius ẽ luna: inimicus eius ẽ sol

unde quādo cōiungitur lunæ amicæ suæ tūc gaudet & regnat & tunc bonum est ei opus icipere quia hēt bonū finē & bonū ē loqui cum mulieribus quia tunc habet satis de sanguine: unde dicunt experimentores ꝙ si quis tunc acciperet auiculam q̄ uocatur cauda tremula & desiccaret in puluerem siue combureret & poneret hūc puluerē ad crucibolum si ē aliqua mulier maliciosa latrabit ut canis. Sed quando cōiungitur soli oēs amittit uirtutes. Itē dicitur si quis acciperet linguā canis & ī puluerem reduceret & alicui auicule in pastu daret statim uidetur mortua & econuerso si poneres caput eius ad aquā cessabit. Vnde sciendum ꝙ Iupiter habet mortem & uitā nam mors eius est libra: & gemini est uita: quando enim est in gemini tunc est in honore & dominio suo: unde si quis in illa hora acciperet ungues & capillos alicuius mulieris & puluerizaret & comederet multum dormiret: & si uelis excitare pone acetum in auriculam eius dexteram. Itē quando iupiter est in piscibus si quis acciperet salamandrā & in puluerē reduceret & poneret ī auriculā alicuius animalis stati moreretur.

Mars uero cum in temperatus in calididate & siccitate secūdum corpus facit natum rubei uel crocei coloris cum q̄dam obscuritate & adustione sicut uidetur & apparet in hiis qui passi sunt a sole & paucos habent capillos oculos quidem graues totum corpus curuum & grossum secundum animā uero fallax inconstans inuerecundus irascibilis proditor: faciens discordias & bella mouens.

Hic dominus Albertus ostendit formā fœtus quantum ad accidētia tam ex parte corporis q̄ ex parte aīæ se tenentia ipsi fœtui & marte influxa dicens ꝙ mars planeta intēperatus calididitate & siccitate & facit filium suū crocei coloris cū quadā obscuritate & adustione: sicut apparet in his qui a radiis solaribus perusti sunt: & hēt paucos capillos & paruos oculos & habet curuū corpus licet grossum & ipse secūdū aīam est fallax incōstās inuerecūdus irascibilis proditor faciens discordias & bella estq; supbus. Nota primo ꝙ mars est calidus: & siccus & calor eius ē distructiuus & cōsumptiuus & maxime itēperatus ē cōplexiōis colericæ & ideo facit filiū suum crocei coloris cū quadā obscuritate & hēt corpus curuū & rō ē: qa rōne nimiæ caliditatis fit consumptio humiditatis queādmodū sit de corrigia madefacta & posita ad solem q̄ statim incuruatur. Itē ē supbus pp magnanimitatē q̄ hēt rōe ignis. Itē

Item habet paucos capillos & paruos oculos qa modicū habet de humiditate. & caliditas dñat in eo. Itē nota ꝙ quādo mars regnat ꝑcipue fiunt discordiæ īter reges & principes. & hoc qa ī talibus hūidū radicale ē multū subtile. Nota etiā ꝙ filius martis ē multum irascibilis & hoc qa est cōplexiōis colericæ oēs enī colerici cito irascuntur ut patet in libro de cōplexiōibus. Itē notaꝙ hō posset attingere martē si mouertur sursū per rectā lineā per decē miliaria ī die in xliii. ānos & duodecim septimanas. & decē dies. Itē sciendū ꝙ amicus suus ē mercurius inimicus iupiter. unde quādo cōiūgitur cū mercurio tūc bonū ē debellare & pōere insidias. sed quādo cū ioue cōiūgit tūc amittit uires suas.

Sol est quædam stella existens regalis & mundi lumen & oculus uocatus & natum facit sub eo carnosum faciem eius pulchrā & oculos magnos colorem albū cū quadam rubicunditate bene barbatum: & dat capillos crīes longos & pulchros secundū animam ut quidam dicunt facit ipocritam iustum & exteriore apparatus & honores suos augumentat.

Sed inuenio in aliis aliter dicentes ꝙ natus sub hac planeta esset regalis religiosus profundus cogitationes sapiens speculans dominator diues iocundus diligens bonos & malos deprimens.

Hic ostendit qualiter ipse sol format aliqua accidentia ipsius fœtus ex ꝑte aīæ & corporis & sic ait. Sol ē stella regalis & mūdi lumē & oculus. facitq; filiū suū carnosum & pulchrū facie oculis magnis colore albo cū q̄dā rubicunditate bene barbatum & habentem longos crines. sed scd̄m aīam ut qdā asserūt ē ipocrita ita ꝙ apparet iustus in exteriori apparatu. sed scd̄m alios filius solis ē religiosus ꝓfunda uocationis speculator sapiēs domiator diues iocundus diligens bonos. & deprimens malos. Item quod dicit in littera oculus mundi ut patet per Aristo. secundo de aīa quia totum uniuersum respicit & illuminat. Item stella regalis quia regit oēs plāetas Et nota secundum ptolomæum ꝙ sol est maior tota terra centies sexagesies sextics. unde si homo ascenderet omni die sursum per decem miliaria attingeret solem ubi est ꝓpinquior terræ infra xlviiii. annos 12. septimanas & duos dies. Itē nota ꝙ ī hora solis bōum est loqui cū mulieribus & īcipere ædificare castra. Amicus eius est mars. inimicus luna. & quando coniungit cū

marte tūc bonum est operari quic quid īceperis quādo uero cum lu na cōiūgitur tūc omnes amittet ui-res qa tūc aliqñ patit̄ per eclipsim.

Venus est stella beniuola. & facit natum pulchrum ma-gnis oculis & superciliis carno sum & mediæ staturæ. secun-dum animam uero blandum facit efficacem loquacem & stu dentem in operatione ornato corporis musicalia diligentem uoluptatem gaudium & cho-ream desiderantem.

Hic ostendit qualiter fœtus a uene re formatur dicit ꝙ uenus est stella beniuola & facit filium suum pul chrū oculis ac supcilis. mediocri ter carnosum mediæq; staturæ & se cūdum aīam blandū efficaciter lo quēté ornatū corpe musicalia gau dia choreamq; diligentem. Nota primo ꝙ iupiter & uenus sunt pla netæ beniuoli saturnus & mars ma liuoli. cæteri aūt indiferenter se ha bent filius igitur ueneris est uirtuo sus & hoc quia optime dispositus ē & quia opatiōes aīe dependēt a dis positōibus corpis ut patet p Arist. prio de aīa. & etiā ī sua philosophia ubi dicitur ꝙ dispositio aīe sequit̄ ex dispositiōe corpis. Item nota ꝙ si aliquis uolaret sursum omni die per decem miliaria attingeret ipsa uenerem īfra. xx. annos & nouē sep timanas & unum diē. Iupiter quoq; amicus suus ē mars uero inimicus unde quando coniungitur cum io ue tunc gaudet. & tunc fœminæ ta-les gaudent & libēter utuntur actu uenereo. Nota ꝙ dicitur in littera ꝙ gaudia diligunt & hoc quia ha-bentes cerebrum frigidum nihil de futuris curant sed sunt iocundi: & gaudent ludere lumbis.

Mercuri9 uero quidē astro nomi solem sequi dicunt & ei us radiis contrahi facit natum cum corpore gracili paruo: & subtilis satis paruę staturæ bar-bæ pulchræ & raræ secundum aīam est sapiens: & subtilis: & phylosophiā diligens & studi-um & boni moris & sermonis perfecti. & multos ut quidē di cunt amicos acquirit tamē nō multum fortunabitur bonis. quidem consilii est. uerus nul lius perfidę & in adulationib9 expers & non conscius.

Hic ostendit qualiter fœtus forma tur quantum ad accidentia corpo-ris & animæ ab īfluxu mercurii & dicit ꝙ mercurius quē astronomi ī solem sequi dicūt eiusq; radiis illu-minari: facit filiū suū corpore gra-cilem paruæ staturæ habens paucā

barbã & rarã qui scd̃m aĩam est sapiens & subtilis itellectus philosophiam diligẽs & studium bonoꝝ morũ facundũq̧ sermõe q multos amicos cõpat & tamen non nimis ẽ fortunatus: ẽ ꝙ boni cõsilii :& nullius perfidæ nec infidelis. Nota ꝙ filii mercurii præcipue diligunt phylosophie dare opera & hoc quia ẽ subtilis ad intelligendum omnia sed tamen filii mercurii ut plurimum sũt pauperes neq̧ curant de re exteriori sed de scientiis sicut fecit seneca: & multi alii. Itẽ acquirũt sibi multos amicos qua cũ oĩbus est beniuolus & tamen nõ ẽ multũ fortunatus. & sic uerũ ẽ quãdo mercurius ẽ in coniunctiõe cũ saturno uel marte quia quicunq̧ nascitur in illa hora erit infortunatus. Item iste planeta se indifferenter habet ad omnes qualitates. quia cum frigidis est frigidus & cũ calidis calidus & sic de aliis qualitatibus. Item nota ꝙ littera dicit ꝙ habet paruam barbam. unde paucitas capillorũ accidit tribus de causis. primo propter ĩfirmitatem ut patet in ydropicis & leprosis quia nõ habent multos capillos. Secundo ꝓpter poros siccos in capite ut in colericis: Tertio propter defectum humidi radicalis & caloris naturalis ut apparet in senibus. Item nota ꝙ mercurius complet cursum suum. eodem tempore quo sol unde in hora mercurii bonum incipere studiũ exercitia congregare mãmona emere unde scias ꝙ habet duo domicilia. primum ĩ uirgine & tũc gaudet scd̃m qñ intrat capricornũ & tunc amittit uires. Item qñ est in scorpione tunc bonum est commisceri mulieribus & ire ad iudicium:

Luna cum sit uelocis mot⁹ facit natũ suum uagabundum nullius seruitii tñ facit iocũdũ staturę mediocris & habet semper ineq̄les oculos scilicet unũ maiorem & alterum mĩorem.

Hic ostendit qualiter fœtus dispo nitur tempore exitus per lunæ influentiam quantum ad animam corporisq̧ accidentia. & dicit ꝙ luna ẽ uelocis motus facitq̧ suum filium uagabũdum ac ocisum multum ad seruitia. Et ratio est quia cum ad seruitiũ requiritur stabilitas. & ipsi cũ a natura sint uagi nullam in se stabilitatem habent. Item nota ꝙ tales semper sunt iocũdi nulliusq̧ curam habent ex nimia uolubilitate & uagatione. Item sciendũq̧ homo posset attingere corpus lunæ ubi ẽ propinquior terre si omni die ascenderet per decem miliaria infra 30. annos & .v. septimanas cũ viiii. diebus amicus eius est iupiter inimicus uero mars. unde quando cum Ioue coniungitur tunc gaudet. & tunc bonum est petere promotionem ab aliquo & loqui cum mulieribus. quãdo uero marti coniungitur omnes amittit uires & habet duo domicilia. s. uirginẽ & thaurũ. & quando ẽ

in uirgine tunc dominatur. quãdo uero in thauro tunc deficit.

Et intelligẽdum ꝙ omnes stellæ: & aliæ partes corporis supercœlestis istis officiis sunt diuinitus iniuncta exequimur & semper sic agunt & nũq̃ impediuntur quantum ẽ ex parte ipsorum. Et ideo si phas ẽ dicere secũdum ea quæ dicta sũt omnia illa inferiora sic reguntur a superioribus illis ꝙ nec dona sacrificii. nec ecclesiasticæ proportiones uel bestiarum immolationes & cætera holocausta quæ mundus fingit remouere possunt a gubernatione superiorum principali concedente uitam & mortem. Sed ex istis uerbis forte aliquis diceret me cadere in duplici peccato. Primo quidem quia statim uisa superficie uerborum uidetur concludi uerbaliter ex eis uniuersa omnia de necessitate euenire. Secũdo si aliquis uelit dicere me non esse cultorem fidei cristiane ꝑpterea quia ista non in deum refero utrum si distinguerent inter necessitatem conditionalem & absolutam: hæc ambo hic per tractando obmittent de istis planetis & uniuersaliter & de supercœlestibus respectu eorũ influentiæ ad inferiora dictum est.

Hic ponit quoddam notabile secundo remouet quædam dubia. secunda ibi. sed quia ex istis dicit ergo ꝙ omnia corpora cœlestia omnes stellæ & plãetæ exequuntur officia eis per primam causam in iuncta ita ꝙ nunq̃ impediuntur quantum in ipsis est. & si dicere licet omnia hæc inferiora ab ipsis sic reguntur ꝙ nec dona sacrificii uel ecclesiasticæ propositiones idest orationes nec bestiarum immolationes & cætera holocausta quæ mundus fingit ut remoueat corpora cœlestia a suis influentiis nullo istorum impediri possunt quin influant nobis suam uirtutem uide in littera melius. Aduertere lector ꝙ hic omitto quasi cartam unam cõmenti huius eo ꝙ exponit quædam dubia. Alber. hic posita quæ quidem melius in theologia pertractantur ideo hic ipsa relinquo.

Vt ea quæ dicta sunt lucidiori lumine cognoscantur modo uidebitur quomõ plures fœtus sunt in matricæ &

quomodo plures fiunt: & in de nascuntur. & modicum dis grediendum est a proposito & est uidendum de generatione animalium imperfectorũ que non ex semine. sed ex putrefa ctione generãtur. Iuxta quod notandum ꝙ animalia imper fecta sicut sunt musce & talia non semper eodem modo ge nerãtur sicut alia animalia per fecta quia hec aĩalia imperfe cta per decisionem seminis nõ generantur sed ex putrefactio ne ut patet quarto methau.

Hic declarat ista q̃ ex putrefactiõe generantur animalia ut patet quar to methau. Nota ꝙ plures fœtus aliquando generantur ꝓpter cau sam dictam. Aliquando uero ex eo ꝙ qñ ipraegnata ẽ mulier & cõcepit. iterũ scđo uel tertio die coit cũ ma re ita ꝙ scđo uel tertio semen infu sum recipere in aliã cellã mr̃icis. Et nota etiã ꝙ aialia q̃ ex putrefactiõe generãtur sic se hñt ꝙ multa eorum possunt fieri ex una natura ut patet de ranis & muscis.

Verum an ex semine & si ne semine eadem generari pos sunt dubium est apud plures opinio enim. Auicen. in libel lo de diluuio dicit ꝙ eadem ex semine et sine semine generan tur et possunt generari et hoc declaratur quia prius diluuiũ uniuersale posse fieri et in tali diluuio corrumpuntur omnia uiuentia. sed quod corruptis omnibus uiuentibus stat ĩflu entia ĩcadauera mortuorũ que putrefacta sunt et tũc ex uirtu te cœli r̃gnãt ita et ꝙ põit Aui. ꝙ modo unũ generatur ex pu trefactiõe et illud per descisum seminis generabit aliud sibi si mile in specie et sic sequitur ꝙ eadem animalia ex semine et si ne semine generantur et patet hoc per assensum si capilli mu lieris accipiuntur sub terra pin gui ponantur ubi fimus iacet et in tpe hiemali tunc estate in ualescente caloris solis genera tur serpens longus et strictus et fortis ex tali putrefactione q generabit aliũ serpentẽ ex semi ne sibi similẽ in specie et illud etiã declarat̃ ĩ mure ꝙ tp̃e suo generat9 fuerat ex putrefactio

ne & ille idem mus generauit alium ex semie & sic plures ponerem auctoritates & exempla. sed sufficiat nobis quod dictum est quia longum esset rerum huius scientiam. circa istam partem determinarẽ ideo uero reliquimus tẽpore sequẽti domino concedẽte breuiter ergo ad istam opinionem est dicendum non est uerũ: & ratio falsificans est ꝙ intentione philosophi & sui commentatoris octauo phisi. sicut aliquid habet suam propriam materiam sic habet proprium agens qualis enim est materia talis est forma alius est enim actus materiæ & ali9 est actus formæ octauo metha. ꝶ cum diuersa animalia diuersas formas habeãt diuersas matrias & per consequens diuersa genera uel agentia: & credo ꝙ eadem animalia saltem in spẽ scḋm speciem possunt fieri ex semie & sine semie sicut sanitas qñq; fit ab arte & qñq; a natura. Et i hoc differt philosophus ad Auicẽ. quia ꝑfecta aialia sine semie fiunt ꝓm philosophũ sed Auicẽ. opposi tũ uoluit indifferenter i oibus ut uisum est. Differunt etiam. Auicen. & phũs i hoc qa scḋm doctrinã philosophi primo metha. ipossibile ẽ diluuium fieri uniuersale tã p ignẽ ꝙ p aquã ꝓpter hãc rationẽ qa diluuiũ fit ex cõstellatione humectatæ. si cõstelatio hũectãs rẽspicit oppositũ ptes terre ꝙtũ unã hũectãt i una pte tãtũ alterã exiccat in alia & iõ ipossibile ẽ qd dicitur.

Hic remouet dubiũ & primo mouet ex una parte ex intentione Auicen. secũdo improbat. tertio soluit & legatur littera unde sententia eius est ꝙ dubitatur utrum eadem anima ex semine & sine semine possit generari. & dicit ꝙ opinio Auicen. in li. de diluuiis est ꝙ ex semine & sine semie generari possint. qa Auicen. põit diluuium tale adhuc posse fieri in quo aĩalia uiuẽtia corrũpãtur & omnibus corruptis tũc per plãetarũ influentiã de cadaueribus mortuorũ putrefactis iterũ eadẽ aĩalia generentur sicut prius qa tũc illa aĩalia ulterius generarẽt alia anialia similia sibi in spẽ. & sic sequitur

ꝙ eadem aïalia cũ ſemine & ſine ſe-
mine generentur & hoc ulterius de
clarat ad ſenſũ dicit ꝙ ſi capilli mu
lieris ponãtur ſub terra pingui ubi
fimus iacet tũc mediante calore ſo-
lis adueniẽte generatur ſerpens lon
gus & ſtrictus ex tali putrefactione
qui generat ulterius alium ſerpen
tẽ ſimilẽ ſibi in ſpecie. Et declarat ꝑ
aliud exẽplum ꝙ tẽpore ſuo gene-
ratus fuit mus ex putrefactione &
idem mus ulterius generauit aliũ
murem ex ſemine & dicit Albertus
ꝙ ipſe Auice. dicit plura alia de hac
materia ſed iſta nunc ſufficiant. De
inde improbat hãc opinionem. d.
ꝙ eſt falſa. Et ratio quia ſecundum
intentionem phyloſophi. & Com-
men. i. octauo phiſicoꝝ ſicut enim
aliquid habet propriam materiam
ſic etiam habet proprium agẽs Ali
us enim eſt actus materiæ alius for
mæ ut patet octauo metha. & cum
diuerſa animalis habeant diuerſas
formas oportet etiam quod habe-
ant diuerſas materias & per conſe-
quens diuerſa agentia. Vnde inten
tio philoſophi. viii. metha. aſt ꝙ ea
dem animalia ſpecie fieri poſſunt
cum ſemine & ſine ſemine ut ſani-
tas quæ quandoqꝫ fit ex arte quãdo
qꝫ a natura. Et hoc differt ab Auicẽ.
quia ipſe uoluit ꝙ animalia perfe-
cta fierent ſine ſemine quia differen
ter fuerat locutus de omnibus ani
malibus. Ariſto. autem nõ. In hoc
etiam differt ab eo ſcilicet de dilu-
uio quia quarto metha. d. impoſ-
ſibile eſſe diluuium uniuerſale per
ignem uel per aquam. & rationem
huius ponit Albertus quia diluuiũ
fit ex conſtellatione humectante nã
ſi cõſtellatio humida reſpicit unam
partem terræ. Alia conſtellatio for
te calida & ſicca reſpicit alteram ter
ræ partem & ſic impoſſibile eſt fieri
diluuium uniuerſale : & per conſe
quens dictum Auicen. eſt impoſſi-
bile. Item nota ꝙ id quod dicit in
littera de capillis mulieris & cætera
ꝙ huiuſmodi generatio ſerpẽtis nõ
poteſt fieri quolibet tempoř ſed ſub
debita conſtellatione ſcilicet quan
do luna eſt in ſcorpione ſiue in arie
te. aut uenus in uirgine. ita ꝙ ſi quis
tunc acciperet crines mulieris & po
neret ſub fimo calido tempore hie
mali tunc ſole ſuperueniente ex illa
materia calida generaretur ſerpens.
& cauſa huius eſt quia capilli ut di
ctum eſt generantur ex uaporibus
ad cerebrum leuatis. tales autem hu
mores in muliere ſunt indigeſti: &
uenenoſi propter frigiditatem in il
lis remanentem ideo ex tali putrefa
ctione generatur ſerpens. Et nota
ꝙ mulier patiens menſtruum debet
abſcondi ſuos crines. & hoc quia il
lo tempore crines eius ſunt ueneno
ſi & naturaliter frigidi & humidi ꝑ
pter defectum caloris naturalis qui
tempore illo tẽdit ad poſteriora. Ex
capillis autem mariũ hoc nõ poſſet
fieri. & hoc qa humores ĩ uiris ſunt
bene digeſti & ideo crines eoꝝ non
ſũt ueneõſi nec ita cito putrefactibi

les sicut mulieris. Ex ista littera tangitur cõclusio. xix. huius libri & est illa. Ex seminis decisione animalia generata & illa quæ ex putrefactione generantur non sunt eiusdem speciei. Vnde scias ꝙ sententia Alb. est hæc ꝙ non est existimandum ꝙ eadem animalia possunt generari ex semine & sine semĩe ut dicit Auicẽ. a quo in hoc differt Aristo. quia licet animalia ĩperfecta eiusdem speciei possunt generari ex semine & sine semine tamen animalia perfecta nunꝗ possunt generari sine semine.

Redeamus: & dicamus ꝙ animalia quidem sine sæminæ generantur causam huius dicit philosophus optime in. iiii. metha. dicit ꝙ calor segregans corpus mixtum per hoc ꝙ subtile extrahit: & reliquid grossam est naturalis: & non calor absolute intentio autem phylosophi ẽ ꝙ in materia ex qua animal sine semine generatur & nascitur est aliquid humiditatis subtilis in quam humiditatem quidam calor naturalis agit ex parte cœli qui nunc proportionatus est materiæ in qua materia forma talis animalis introducitur. Hanc autem humiditatem calor iam dictus segregat æquali parte grossa terrestri. Et ẽ intelligendum secundum intentionem phylosophi. vii. metha. ꝙ hæc generatio ẽ uniuoca saltem uirtualiter & non formaliter: & per hoc soluitur dubitatio: & obiecto per quam quidam faciunt dicentes. ꝙ omne quod generatur ex sæmine unum ẽ & idem in specie. unum est formaliter aut uirtualiter ut iam dictum est. Est autem iterum aliud notandum. Circa illud ꝙ ex eadem materia plura alia nascuntur imperfecta sicut ex stercore equi nam multæ uermes generantur & alia consimilia & aliquando generantur ex eadem materia plura animalia diuerse speciei & diuersi coloris & diuersæ figuræ.

Hic redit ad propositũ. & primo ostendit qualiter aliq̃do generant̃ animalia sine semine. Sc̃do ex istis infert causam q̃re aliq̃n plures fœtus generãtur in una matrice. sc̃da ibi cã autẽ. prĩo ergo dicit redeãus & dicamus. ꝙ quædã aĩalia sine se-

mine generatur: huius causam reddit phylosophus quarto methau.d. calor segregat aliquod corpus mixtum per hoc ꝙ contrahit subtile: & grossum: unde intentio phylosophi est ꝙ in materia ex qua animal nascitur est aliquid humiditatis & caliditatis in qua calor proportionatus ex parte cœli agentis introducẽdo formam talis animalis: & tunc mouet dubiũ & incidit sic. Ex quo superius dictum est ꝙ hæc animalia generantur sine semine. Dubitaret aliquis utrum talis generatio esset uniuoca & arguit prio ꝙ non omne quod generatur ex sibi simili uniuoca & simili in specie uniuoca generantur sed animalia per putrefactionem generata nõ ita fiunt sed ex uirtute corporum cœlestiũ quæ non inuocantur secundum naturam animalium quæ sine fæmine generantur. Dicendum hoc uerum ẽ uel formaliter uel uirtualiter: modo licet uirtus cœlestis non uniuocet naturæ animalis generati sine semine formaliter tamen uirtualiter.

Postea soluit aliud dubium ibi & iterum. Et est utrum plura animalia imperfecta possint simul generari ex prima materia diuersarum figurarum & colorum. Respondetur ꝙ sic. Nota primo ꝙ dicit calefactio segregat materiam ex qua talia animalia generantˢ & hoc nõ iquãtum calefactio .nã per phylosophũ quarto methau. calor inquãtum calor habet hanc operationem. s. calefacere: habet autem & alias operationes .s. segregare congregare: sed hoc non habet inquantum calor est. Qualiter autem ista animalia imperfecta generentur declarat. Aristoteles quarto methau.

Causa autem diuersitatis istorũ animalium est diuisio seminis in matrice principaliter in omnibus animalibus Et est intelligendum ꝙ ĩ matrice mulierum sunt plures cellule quãdo tunc semẽ decisum sic colligitur ꝙ ĩ una quaqꝫ cellula matricis pars seminis recipitur tũc est modus generationis plurium aníalium siue fœtuum: & iste motus generationis aíaliũ ĩperfectoꝝ sumit similẽ qa ibi ẽ aliquod loco matricis & aliquid loco seminis ex quo fit talis humiditas ut dictum ẽ quia transit humiditas per loca eductionis eius uel eius putrefactionis & ideo multiplicantur talia aíalia & cã similitudinis horum animalium & est humidi deducti similitudo de corpore in partes homogenias: & hæc generatio est ipsius.

Hic ostendit quare plures fœtus generentur in matrice & primo facit hoc. secūdo ponit causas quorūdam accidentium ex parte qualitatis & quantitatis in corpore animalis generati cum semine & sine semine: secūda ibi ꝙ autē quædam & cætera. Primo ergo dicit sic causa diuersitatis illorum fœtum est diuisio in matrice: nam in matrice mulieris plures sunt cellule: unde quādo semē decisum a patre sic recipitᷓ in matricē ꝙ una quæqꝫ cellula partem recipit: tunc est motus generationis pluriū fœtuū & iste motus gēnerationis sumit similitudinem ad animalia imperfecta: quia in generatione istorū animalium aliquid loco seminis: & talis pellicula quæ circūdat primo materiam putrefactam ē loco matricis & materia putrefacta loco seminis. Nota ꝙ de numero aīalium pfectorū q̄dā sunt breuis uitæ ut porci & similia: & talia generant plura aīalia eiusdē spēi ne spēs eorū pereat & multotiēs in anno generāt ꝓpter eandē causam: unde talia animalia habent matrices cum multis cellulis & multitudine mām̄illarum Quedā autē animalia sunt longæ uitæ ut hōis equi asini. ideo nō generant nisi semel in anno & ut frequēter nisi unum fœtum quia matrices eorum non habēt multas cellulas: cuius gratia sciendū ꝙ secūdū aliquos mulier nō habet in matrice nisi duas cellulas unam ad partem dexteram aliam ad sinistram: & horum motiuum est: quia mulier duas tantum habet mām̄illas ut duos tantū fœtus nutrire possit. Alii dicunt ꝙ habet tres cellulas singulatim. s. p singulum latus & tertiam in medio qui ex eo mouentur ꝙ aliquando uisum est mulierē parere tres fœtus. Alii autē dicūt ꝙ habet. ix. cellulas & ponūt tres pricipales unā ad dextrā aliam ad sinistrā: & tertiam in medio: quarum trium quælibet habet duas alias minus principales: & isti mouētur ex eo ꝙ aliquando perceptū est mulierem peperisse nouē filios. Sed ad intelligēdum hæc scias ꝙ Arist. dicit in libro de spermate ꝙ tātum sunt septem: quia tantum sunt septē habitacula in matrice mulieris ubi recipitᷓ semē: & ideo tot pueri ī una muliere simul possunt generari & una uice si ī coitu sperma currit ad omnes cellulas.

Quod autem animalia sunt longa et stricta quædam breuia et sic de aliis hoc ē ideo scilicet ex diuersitate humidi quia ex colerico generatur animal longum et strictum eo quod calor mul tum seipse extendit: ex flegmatico autem generatur animal latum: et

breue quia humor aque9 multum dilatabilis eſt & frigiditas non multum extendit ipſum: ex ſanguineo autem humido & calido generatur medium inter longum & breue propter calidum & hmidum bene temperatum. Ex melancolico uero naturali generatur animal ſtrictum & breue quia frigiditas non permittit ipſum dilatari & creſcere in longum: ex melancolia autem accidẽtali quæ aduſta eſt generatur longum ualde & gracile quia feruor caloris eius multum extendit ipſum & ſiccitas moderata attenuat ipſum. Et eſt notandum quod colericus crocei coloris eſt ut frequentius. Et ſanguineus rubei: & flegmaticus albi: & melancolicus nigri coloris: & ſi aliquorum materia permixta fuerit horum etiam qualitas & aliorum neceſſario permiſcetur ſic ergo in hoc capitulo habemus modum generationis animalium imperfectorum: & quare plures fiunt fœtus ſimul imperfecti & quare aliud eſt longum & aliud breue.

Hic oſtendit cãs quorũdã accidẽtiũ in corpore aĩalis generat̃ ex ſemine: ut primo oñdit cás accidentium ſe tenentium ex ꝑte corporis in q̃titate. ſecundo ĩ q̃litate. tertio recapitulat. d. ergo ꝙ q̃dã aĩalia ſunt longa & ſtricta: q̃dã breuia & ſic de aliis hoc fit uirtute hnmidi qa ex colerico calido & ſicco generatur aĩal lõgum & ſtrictum eo ꝙ calor multum extenditur in ipſo. Ex flegmatico frigido: & humido generatur animal breue & latum quia humor aqueus eſt multum dilatabilis: & frigiditas non multum ẽxtenditur: Ex ſanguineo calido & humido generatur animal medium inter longum & breue propter humidum & calidum bene temperatum. Ex melancolico autem accidentali quia aduſtum eſt generatur animal longum ualde & gracile quia feruor caloris eius multum extendit ipſum: ſed ſiccitas attẽuat immoderate: poſtea oſtendit hoc de qualitate dicens quod animal colericum eſt crocei coloris: ſanguineus ut frequenter rubeus: flegmaticus albus melancolicus autem niger: & quorum natura eſt permixta illorum etiam quantitas color: & qualitas erunt permixta: deinde conclu-

dit epilogando quæ dicta sunt.d. sic ergo habemus in hoc capitulo modum generationis animalium imperfectorum ad similitudinem perfectorũ.& habemus quare plures fœtus generantur tam in animalibus perfectis quam imperfectis & etiam quare aliquod tale est longum & aliquod breue & aliquod leue & cætera & hic de imperfectis sufficiant. nũc de perfectis uideamus. Item ꝙ animalia diuersificantur in quantitate colore & aliis accidentibus iuxta suam complexionē. Itē dicit ꝙ colericus est crocei coloris hoc uerum est si habet coleram citrinam: si autem coleram rubeam tunc est rubeus: si coleram adustam tunc habet colorem permixtum cum quadam nigredine in facie. Item dicit ꝙ sanguineus hēt colorem rubeum ĩ facie permixtũ cum albedine & per totum corpus est albus non tamen excellenter sicut flegmaticus quia albedo in sanguineo declinat ad rubedinem: in flegmatico autē nõ. Item sciēdum ꝙ duplex est melācolia quia ꝗdam est adusta & ad istā seqtur ꝗtitas corporalis gracilis & longa. Alia aũt est naturalis & nõ adusta & ad hāc sequitur corporalis quantitas stricta & breuis terrestris. Sed de naturis istorum plene apparet in tractatu de complesionibus.

Hic incipit tractatus secũdus huius libri.

Vnc autem ad ea quę dicta sunt superius de generatione & formatione embrionis in utero materno sermonem nostrum conuertimus & de modo ipsius exitus aliqua tangamus primo ergo uidendum ē quomodo iste potentiæ quæ sunt uegetatiua sensitiua & intellectiua ueniũt ad materiam fœtus siue quo ordine. Iuxta quod est breuiter notandum quod illud ē alterius negotii ꝙ præsens materia requirat tamen de ipsa aliqualiter tangamus. Sperma uero in matrice mulieris collectum augmētatur statim cum infusum est & quando bene ē clausa matrix: & augmentum est appositum uegetatiuæ animę quoniam a spermate deciso a patre uel a generatione diuisa est potentia uegetatiua & hoc patet secundo de anima quia potentiæ uegetatiuæ duo sunt opera, scilicet generare. & alimento uti. unde planta

generat plantã:aĩal aĩal:unde uidetur ꝙ ab ista anima uegetatiua fluit uirtus generatiua.

Hic est tractatus secundus huius li. in quo determinat de exitu ipsius fœtus & continuatur sic. nam superius expediuit se de generatione augumentatione formatione & dispositione ipsius tã naturali ꝙ̃ non naturali & de aliquibus accidẽtibus circa exitũ ipsius fœtus & hẽt ꝗttuor capitula. Primũ est de forma embrionis p aĩam sensitiuam uegetatiuam & intellectiuam. In secũdo capitulo de egressu fœtus. In tertio ꝗdam accidentia circa exitũ ipsius fœtus.

In quarto determinat de peccatis naturæ in generatione: secũdum ibi tẽpus autẽ egressionis: tertiũ ibi nũc ergo redeamus: quartũ ibi sicut dicit phs. Primũ capitulũ hẽt qnq; partes nam prĩo præmittit itẽtũ secũdo ostendit generationẽ fœtus p aĩam uegetatiuã. tertio per aĩam sensitiuã quarto per intellectiuã: quinto affirmat dicta. Et ideo uidẽdum est quõ istæ tres potentiæ. s. uegetatiua sensitiua & intellectiua ueniãt ad naturã fœtus & dicit ꝙ hic uult breuiter de istis potentiis dicere: nam ad librũ de anima hoc pertractare conuenit dicit ergo ꝙ cum semẽ recipitur ad matricem mulieris statim per calorẽ augumẽtat̃ quãdo matrix est undiq; clausa & hanc augumẽtationẽ hẽt ab aĩa uegetatiua. nã hæc anima habet duas operationes. s. nutriendi & augmẽtandi ut patet secundo de aĩa unde plãta generat plãtã aĩal uero aĩal. Et iõ dicit ꝙ ab ista anima fluit uirtꝰ generatiua ad perfectam formationem embrionis. Nota ꝙ Albertus uult in littera dicere ꝙ anima uegetatiua attribuit̃ fœtui p se mẽ a parte decisum cuius opatões sunt motus generatio nutritio. Et hoc apparet ex eo ꝙ planta generat plãtã igitur sibi tribuit uirtutẽ nutritiuã & uegetatiuam: unde ille tres aĩæ habẽt talẽ ordinẽ ꝙ prĩo educitur uegetatiua: deinde sensitiua: postea intellectiua. Nota etiam scdm Arist. xvi. de aĩalibus ꝙ cũ spermate deciso a patre crescit qdã spiritus qui est uirtus aĩæ & calor solis & labor naturalis nutrit & augmentat: & h reqrit̃ ĩ principio cõceptõis calor uero igneus decrescit & desiccat.

Postea uero procedẽte tẽpore ẜm exigẽtiã naturę: materiæ supadditur aĩa sensibilis postea aĩa huius speciei uel istius p motiuã habet̃: secũdo aũt p potentias & operatiões: & non dicuntur istæ potentiæ. s. uegetatiua & sẽsitiua ita ꝙ sint duæ ẜm essentiam: est enim eadem ꝗuis uero non eodẽ et hoc ẽ ꝙ dicit phylosophus in libro de animalibus: embrio priꝰ uiuit

uita plante deinde uita aniails postea uero hui9 spēi uel illius

Hic ondit formationē fœtus per aiam sensitiuā & dicit: postea uero pcedēte termio scđm exigētiā natu ræ supadditur materiæ aia sensiti- ua & prio hētur p primotiuā: scđo p potētias & opationes: uñ dicit phs xvi. de aialibus ꝙ embrio prio ui- uit uita plāte deide uita aialis: deide uita huius spēi uel illius. Nota pri mo ꝙ aia sensitiua i cōi accipitur a corpore cœlesti: sed aia sensitiua in spāli istius uel illius spēi attribuitur fœtui a uirtute informatiua existēte in semine corpus eni cœleste ut est agēs ulē oi fœtui idifferēter itrodu cit aiam sensitiuā. Agēs uero ptícu lare p uirtutē sibi dimissam in semi ne deciso a pře materialē formā fœ tus ad aiam sēsitiuā i huio spēi uel il lius. Vtrū autē plures formæ istaꝝ aiarum sint uel tātum una melius & latius in libro de aia disputatur.

Additur uirtus intellecti ua in hoibus q̄ non generatur a materia: sed: a cœlo ē: et de foris infusa: unde ē finis et per fectio oium pfectorū hic inferi us existentium sic autē a medi cis cōsueuit dici ꝙ pria uita est latens: et occulta media appa rēs sed ultia excelēs et gloriosa Sensus nature est a prima. s. ta ctus & gustus a scđa est sensus alius de quo uisus auditus ap paret & motus uoluntarius et sic de aliis. Sed a tertia sensus spūalis a quo interpretatio dis cretio pscrutatio et sic de aliis.

Hic ostendit generationē fœtus. p aiam itellectiuā: qa in hoie ē una aia q̄ dr̄ intellectiua q̄ nō pducit̄ ex materia sed e cœlo: & hī apud medi cos solebat sic dici ꝙ materia. i. pria seu uita uegetabilis est oculta me- dia uero idest sensitiua est apparēs & manifesta: ultima uero idest itel- lectiua est excellens & gloriosa. No ta ꝙ talis ania q̄ aduenit humano corpori non est addita materiæ sed induta ut patet per phylosophū. xii de animalibus & ideo talis anima non est inherens sed solum est ap- propriata secundum operari quē- admodum aer qui illumiatur a so le: sic corpus ab ania: & sicut lumē solis quod est incorporeum adue- nit aeri & seperatur ab eo sine eius corruptione & ita similiter anima itellectiua aduenit corpori hūano.

Capitulū ₰m secūdi tractat9:

Emp9 autē egressus est ab utero materno ut frequentius pro nouem mensibus quibusdam in octauo mēse quibusdā uero

in decimo mense: quibusdam uero in undecimo mense qui busdam in.xii.& ultra non.

Hoc ē capitulum secūdum secūdi tractatus in quo determīat de exitu fœtus:& diuiditur in quattuor partes. Primo determinat de tempore naturali fœtus q̄tū ad partū. Secundo de tēpore nō naturali. tertio ōndit quandam cotiuuationem circa corruptionē fœtus in utero materno. quarto circa dicta mouet quædā dubia. prio dicit ꝙ tēpus egressionis fœtus ab utero materno ut frequentius est in.viii.mēse q̄busdā in.vii.quibusdā in.ix.quibusdā in.x.& non ultra. Nota primo ꝙ tempus exitus debet cōputari ab hora cōceptionis ipsius embrionis & nō ab aliqua alia hora q̄uis contrariū fiat apud diuersas mulieres. Nota etiā ꝙ mensis nonus est tempus determinatum & certum a natura deputatum egressui fœtus:& fœtus q in nono mense nascitur ut frequentius est sanus & longæ uitæ & hoc quia in tali mense est maturus. Sed astronomica causa est quia tūc Iupiter disponit ipsum fœtum ut prius dictum est. Sed quando exit in.viii.mense tunc est morbidus & duplici de causa. primo qa in octauo mēse nō est maturus. Secundo quia saturnus regnat super eum. Itē nota ꝙ id quod dicit aliquis parere.x.mense non est uerum absolutæ intelligendo:sed solū est secundū existimatione quarūdā mulierū quia aliquādo credūt se īpgnatas & non sunt:attamē possibile est ꝙ possint generare ī pricipio decimi mensis.

Quedam uero mulieres in primo mense & hoc est abortiuū quia hoc natura hoīs non producit sed aliquā solidā carnē. Istud uero accidit pp plura primo qa natura ipaꝝ mulieꝝ ē īpedita quia ualde ē corrupta uel ille mulieres sunt ueneno se uel propter nimium motum propter quem matrix corrumpitur uel propter alia mala: & aliquę docte mulieres ī hac nequitia: quando sentiunt se impregnatas: mouent se de loco ad locum de uilla ad uillam & ducunt saltus coreas & plura alia mala:& frequentius multum coeunt & cum uiris luctātur ut p motum luctum liberentur a conceptione: & cupiunt coitum ut per delectationem obliuiscantur tristitie que est extinctio fœtus.

Hic declarat de tēpore non naturali ipsius fœts dicēs ꝙ mulieres q̄

pariunt in primo mense nõ producũt formam hominis & naturam: sed quandam solidam carnem. Et hoc accidit pluribus modis. Prio quia natura earum ẽ corrupta uel propter nimium motum per quẽ matrix corrũpitur uel propter multa alia mala. Et ideo quædam meretrices ĩstructe ĩ hac nequitia quã do sentiunt se esse impraegnatas incipiunt se mouere de loco ad locũ & alia mala faciunt:& frequentius coeunt & cum uiris luctantur ut p motum possint a conceptione liberari. Nota etiam quandocunq; foetus exit ante septimũ mensem semper uocatur aborsus. Nota secũdo q in primo mense foetus nõ est multum fortiter affixus matrici& ideo ex facili fit aborsus sicut fructus arboris q primitus ex parua cadit causa. Huius cã est multiplex. Vna qa quando materia ipsius embrionis est corrupta& imperfecta ex ipsa ñ potest figurari dispositio hominis & causa etiam est motus frequens &labor mulieris per quem ligamẽta in matrice relaxantur & corrumpuntur ita qfoetum retinere nõ possunt & propter hoc consolitur mulieribus q impregnationis tẽpore non nimis laborent neq; ambulẽt. Et ideo aliquæ pessimæ foeminæ q̃ hoc non ignorant consulũt puellis nouiter impraegnati quæ abscõdere uellẽt peccatũ suũ ut saltẽt currãt ambulent & fortiter moueãt ad corrũpẽdum foetum: aliquando etiam per decoctiões aliquarum erbarũ quas bene sciunt: faciunt fieri aborsum. Et scias q in tali corruptione illæ mulieres maximum patiũtur dolorem.

Est igitur diligenter notandum q plures mulieres ex terrore quem capiunt ex ictu tonitrui sæpissime disponuntur interius q foetus habens uitam moritur: & si uitam non habuerit possibile est adhuc ut semen naturale metu :. & forma hominis destituatur. causa uero huius accipitur ex quo totum corpus immutatum & dispositum ad peregrinam impræssionem & per eius aduentum læditur & extinguitur.

Secunda causa est maxime ex parte fulminis quod penetrat usq; ad interiora & eadem distruit per ustionem siue concussionem: tamen nullum signum adustionis apparet extra: & est uapor intus fortissimus qui etiam interdum interficit homies eo quod penetrat membra uitalia ad interiora &

propter eius subtilitatem : & celeritatem fulmionis non apparet uulnus neqꝫ adustio : eo ꝙ magis ictu lædit q̄ calore lædit etiam plura aliquando calore quam ictu penetrat & ut frequentius secundum in dispositiōem naturalem interioribus ubi fœtus ē consumit totum humidum radicale et complexionale illius fœtus et tunc extinguitur. Et sciatis socii meiꝙ hæc causæ non fictæ quia secūdum quod recitat. Albertus passus de operatione et effectu fulminis quo ictuto nitrui aliquando comburit calcios in pede illeso et econuerso aliquādo uero crines et pili iuxta loca libidinis membris illesis. Et ꝙ ictus fulminæ pertingit ad inferiora per hunc modum quē dicit fides est quia serpens uenenosus fulmine percussus infra paucos dies . uermiculos producit : et ē serpens uenenosus a quo colligitur uenenum per huius impræssiōem

Item signum huius est quia animum dolorem percussum arescit ad aliquod tempus. De hiis autem et eorum causis diuersis superfluunt et hoc ē amplius pertractare. Sed ex his quę dicta sunt intenendo quędam dubia remouere quorum sermones uobis commito.

Hic ostendit qualiter aliquando fœtus in utero materno corrumpitur ita ꝙ fiat aborsus. Et primo ponit notabile . secundo assignat cām unde dicit ꝙ plures iuuenes mulieres exictu tōitrui propter timorem interius sic disponuntur ꝙ fœtus in utero materno moritur. Et subdens causam huius dicit ꝙ ex parte timoris totum immutatur & disponitur ad peregrinam : impræssionem .& ita fœtus læditur & extinguitur. Secundo addit etiam hoc ex parte fulminis quod penetrat ad interiora & comburit fœtum in utero materno & tamen nullum signum combustionis exterius apparet . & iste uapor est fortissimi ictus eo ꝙ multotiens lædat membra hominis interiora sine aliquo signo exterius facto. Et talis uapor aliquando magis ictu lædit q calore. Aliqn̄ āt ecōuerso fit & ita aliquando per hunc uaporem interius aduenientem aliquando consumitur totum humidum radicale ipsius propter quod

sæpe extinguitur. Et notāter dicit iu uenes mulieres qa tales habent cor pora porosa & rara magis quā anti quæ & per consequēs corpora earū sunt magis penetrabilia. Et iō cōsu litur talibus mulieribus ꝙ tempore tonitrui uadant ad loca obscura & stricta. Itē ꝙ dicit ex nimio timore ratio est naturalis natura & aliquan do hō ex nimio gaudio moritur eo ꝙ calor naturalis existens circa cor & totū se ibi imprimēs extinguit ip sum sic etiā ex nimio timore. unde ex tali timore fit sæpe aborsus. quia corpus mulieris per tōitrum maxi me alteratur & fœtus existens in ute ro materno ē debilis. ideo faciliter corrūpitur. & huius causa est calor cōsumptiuus & adustiuus ipsius ful minis qa talis ꝑpter porositatē cor porū mulierū cūipse fit subtilissimus cōsummit & comburit humidū ra dicale ipsius fœtus faciliter penetrās corpus mulieris sine læsione aliqua exteriori natura fœtus est multo sub tilius ab intra ꝗ corpus fœminæ ab extra. Et illud idē sæpius accidit mu lieribus quæ interficiuntur a fulmi ne tonitrui & tamen exterius nō ap paret aliquod signum læsionis in corpore. & huius causa satis patet p Alber. in libro methau. suorum ubi dicit ꝙ hic uapor propter subtilita tem penetrat corpus hominis quo usqꝫ perueniat ad membra subtilia interius scilicet cor epar. & cetæra. & ita tunc læditur & interficitur ho mo absqꝫ læsione exterius facta. De his plene habes in methau. eius.

Primum dubium ē utrum possibile sit illo tempore cum uir ē in coitu cum muliere ꝙ se men in hora eiectionis possit recipere aliquam nouam im præssionem per quam disponatur ad aliquid aliud quam ad il lud quod natura particularis intendit. Secundum dubium potest esse utrum illud qđ se men a superioribus īfluitur in hora eiectionis possit inhiberi ab ipso fulmīe & sono tetigisse materiam seminis ex parte ma teriæ & patris decisum. Tertio utrum opatio fulminis tāgens materiā utrāqꝫ possit in semine uirtutē influere ꝑ quam ad for mam masculi procedit ita ta men ꝙ materia fuerit disposita prius ad formam femelle oc culta hæc dubia sic pro tanto mota ut quodammodo exer ceatis intellectum uestrum.

Hic mouet tria dubia. Primum ē utrum possibile si tēpore quo uir coit cum muliere fulmen tonitrui tangat semen. possit ad tale semen aliquam aliam formā itroducere ꝗ

natura particularis intendebat secū dū dubiū utrū tale fulmen possit ipe diri ipsum fœtū ꝙ nō disponat a cor poribus supercœlestibus. Tertium utrū opatio ipsius fulminis tangens materiā seminis possit formare de il la materia fœminā de q̄ natura pti cularis ītendebat ꝑducere masculū. Postea excusat se de solutiōibus du biorū dicit ꝙ pro tāto dubitatū ē ut intellectū uestrum quodāmō circa hoc exerceatis tamē quāuis ipse non saluat hic dubia. nos ipsa soluemus Vnde dicēdū ꝙ talis ictus tonitrui habet pōt duplicē effectū in semine. uno mō ꝙ habeat affectum mortifi catiuū uirtutis existētis in semine: & tunc talis fætus oīno extīguit & fit aborsus. Alio mō ꝙ talis materia se minalis tātū ab ictu tāgatur cū mor tificetur. & tūc possibile est ipsum cō seq alias dispositiōes extrāeas quas a gēs particulare nō intendebat. Item aliqua materia seminalis ita potest disponi per ictū tonitrui ꝙ fit impo tens ad generandū & huius ratio est nimia exsicatio facta circa materiā per huiusmodi ictum. hoc pōt cōfir mari per dictū. Alberti in scdo phi. in capitulo de monstris ubi recitat ꝙ quædam mulier peperit buffonē & huius causa alia non erat nisi ꝙ se men tempore exitionis fuit infectū & indispositam a fulmine quia ua por fulminis aliqualiter est ueneno sus. Ad secundum dubium respon det ꝙ possibile est tale semē sic altera ri & disponi a fulmine ꝙ nō sit natū accipere influentiam planetarum. ad quam primo fuit habilis quia a ctus actiuorū sunt i patiēte disposi to. Et huius solutio dubii satis seq tur solutionem primi dubii. Ad ter tium dicitur affirmatiue ꝙ sic & hoc quia possibile est ꝙ per naturam ful minis tollat dispositio fœtus ad ma sculum & introducat dispositio fœ minæ & econuerso secūdūm quod tale fulmē fuit diuersimode disposi tum & conditionatum. unde secun dum Aristo. xvi. aīalium mulier est uiri occasio ita ꝙ uir non est mate ria puellæ nisi quando natura im peditur in suis actionibus ꝑpter dis positionem materiæ & caloris natu ralis quia natura particularis sem per intendit producere marem: & nō fœminā nam si producit hoc fit per causas impediētes talem dispositio nem. idcirco quidam dixit mulier non est homo sed monstrum in na tura &c.

Capitulū tertiū scdi tractatus.

Videamus igitur: & dicamus. ꝙ fœtus in septimo mense natus ut frequentius bene habet. sed in octauo mēse raro uiuit & hu ius causa est qa oīs fœtus in sep tīo mēse naturaliter tēdit ad exi tū & ad ortum: & laborare inci pit ad egressum. Et quia tunc

motus eius naturalis est ideo si egreditur in septimo mense bene se habet si usq3 ad octauū permanens . tunc exeat liben ter moritur. et hoc quia est ni/ mis debilitata in septimo men se propter laborem. Si uero in nono mense exeat tunc sanus est quia requiescit in octauo et re assumptus est a laboribus habitis in septimo.

Hoc est capitulum tertium istius secundi tractatus in quo declarat q̄ dam accidentia circa exitum fœtus cōtingentia.& primo ostendit hoc ratione temporis.secūdo ratiōe exi/ tus ab utero materno.tertio ibi sed adhuc sunt dicit ergo redeāus ad di cēdū de exitu ipsius fœtus & dicāus ꝙ fœtus in septimo mense natus ut frequētius bñ habet.sed ioctauo mē se raro uiuit & huius cā ē qa oīs fœ/ tus i septimo mēse naturaliter tēdit ad exitū & ad ortū & laborare icipit ad egressū & qa& tūc motus eius na turalis ē iō si egredit̄ i septimo men se se bene habet.Si uero usq3 ad octa uū pmanens tunc exierit libēter mo ritur & hoc qa est nimis debilitatus in septimo mense ꝑpter laborē.Sed si in nono exierit tunc ē bene sanus quia tūc quieuit p octauū a labori/ bus septimi mensis. Nota ꝙ natus in septimo mense potest bene uiuere & ratio est quia tunc omnes plane tæ compleuerunt cunctas eorū opa tiones & melius est si exit i pricipio mensis q̄ i fine qa ifine ē magis debi litatus eo ꝙ p totū mensē laboraui ad exitū.Sed si fœtus exit in octauo mense ē moribūdus male cōplexio natus.huius ratio ē pri us dicta.Itē nota ꝙ fœtus post sextū mensem di citur laborare ad exitū & hoc quia tunc ligamenta cū quibus erat liga tus incipiunt debilitari ex eo qa ni mis extēdūtur ꝑpter magnitudinē etiā qa caret nutrimēto nam tūc fœ/ tus attrahit totū nutrimentū . & qa tunc faciliter fit dissolutio.Item no ta ꝙ si mulier moritur ante partum propter aliquam infirmitatē . tunc infans in utero materno existens p aliquod tēpus uiuere potest si possit attrahere anhelitū. Et ideo medici dicunt ꝙ os mulieris tunc debet te neri apertum cum aliquo instrumē to ut aer subintret & si corpus eius aperiat̄ tūc uiuet.sic quoq3 primus dictus cæsar fuit extractus Dicitur cæsar q̄si ab utero materno cæsus. Itē notaꝙ infans natus statim flet& huius ratio secūdū philosophos est quia oīs ifans dum nascitur primo habet dolorē in partu ꝑpter forami ne strictam & etiā propter aerē frigi dū quem sentit quando exit.& ideo propter dolorem incipit flere: & si est mas habet grossiorem uocē na/ turaliter quam fœmina . & ideo ui det̄ mulieribus ꝙ masculus.clamat A.a.a.quia.A.facit grossiorem uo/

cē & sonū q̄. E.& oppositū eis uide
tur de fœminis qa habent uocē gra
tiliorē & iō eis uident clamare.E.e:

Sed adhuc quędam sunt scienda ꝙ quibusdam mulieribus maior est dolor quam aliis quia accidit quibusdam ꝙ aliquando fœtus procedit manu uel pede q̄ omnia sunt nociua tunc obstitrices diligēter recordant fœtum. ex illo maximus generatur dolor ita quod q uā plures mulieres non fortis naturæ fuerunt debilitati usqꝫ ad mortem. Quandoqꝫ etiam accidit ꝙ in partu rumpitur uulua mulierum usqꝫ ad unum ita ꝙ ista duo foramia erunt unū tamen mulier uiuit. Sed obstitrices discrete tunc utimur quodam unguento ungentes uuluam: & matricem diligenter recondūt quia sæpe matrix in uulua uulneratur & leditur & ideo necessarium est ipartu mulierum ut habeamus discretas mulieres in hoc opere expertes obstitrices & illud ego didici ab aliquibus mulierib9 ꝙ quando premittit caput ꝙ tunc bene uadat negotiū hinc autem primo caput naturaliter exiit deinde alia membra.

¶Hic ostendit quædā accidētia circa fœtū contingentia ratione sui exitus ab utero materno.& primo facit hoc secūdo remouet ibi .sed contra ea primo dicit ꝙ adhuc sunt quædā scienda ꝙ quibusdam puellis ē maior dolor in partu quam aliis quia aliquando accidit ꝙ fœtus primo protendit manum quando uult exire aliquando uero pedē & sic de aliis quæ sunt nocumēta.& tunc oportet ꝙ obstitrices diligenter intromittant fœtum.& ex isto tūc maximus causatur dolor in tantum ꝙ nisi tales mulieres sint ualde fortes debilitanť usqꝫ ad mortem postea subdit unū magnum icō ueniēs qđ aliquādo accidit ī partu scilicet ꝙ mēbrū mulieris rumpitur usqꝫ ad anū & tūc ut frequenter mnlier adhuc uiuit & tunc obstitrices debent esse diligentes & sollicite ut tunc statim ungant diligenter matricem & introducant ne forte uulneretur & lædatur ī mēbro mulieris. Et ideo dicit ꝙ necessario est ꝙ tunc habeantur docte ī hac arte & exptes obstitrices .hæc enim ipse sciuit quia a quibusdam mulieribus didicit. Et tunc subdit quando primo caput exit tūc optime agītur quia caput ben exit naturaliter

deinde alia membra. Nota ꝙ exitus ipsius fœtus multis de causis impediri potest aliquando ꝑpter nimiam frigiditatem uel caliditatem aut qa obstitrix est indocta aut matrix: ante conceptum fuit uulnerata aut ex eo ꝙ fœtus exit ante tempus naturale aut qa hapet meatus strictos eo ꝙ mater ante cõceptionẽ fuerat uirgo qa tunc non est consueta. & ideo habet maiorem dolorẽ q̃ alie mulieres aut ex eo ꝙ est nimis piguis omnes enim tales pariunt cum difficultate quia habent orificium matricis opilatum multa pinguedine aut ẽt quia fœtus est nimis grossus & magnus uel habeat magnum caput uel habeat duo capita sicut accidit aut si sint gemelli. Itẽ nota ꝙ in tali casu ut dicit littera multum confert applicare species aromaticas naribus taliũ mulierũ quia quando fœtus ẽ in matrice tũc species tales attrahũt matricẽ sursum & sic puer facilius exit. Et bene ipse mulieres sciunt quando parere debent quia prius ꝑ aliquod tempus fluit quedã humiditas de ipsis. nam q̃dã pellicula frãgitur. De alio aũt accidente. scilicet de ruptura membri bene sciunt mulieres & etiã medici quomodo curẽtur. Item aliquis posset querere quo tempore anni exitus fœtus est facilior. Respondetur ꝙ in uere propter fortiorem uirtutẽ quia tũc uiget calidum & humidum. Sed contra hoc arguitur in estate est facilior exius ergo non in uere. nam in estate corpora sunt magis rara. Respõdetur negando assumptum & ad ꝓbationẽ dicitur ꝙ raritas corporũ nõ sufficit quia ĩ estate deficit uirtus ꝑpter exalationem caloris naturalis. Nota scd̃m Consta. ꝙ in matrice ẽ q̃dã pellicula ĩ qua uoluitur fœtus & uocatur secundina. q. mater. & ista pellicula cum quibusdã aliis generatur ex seminibus generãtiũ & ista secundina tam ĩ ꝑtu naturali. q̃ non naturali exit de muliere. sed aliq̃n retinetur post ꝑtũ circa mẽbrũ mulierũ: uel in m̃rice & tũc inducit multa nocumenta qa humores & fumi cũ ea intrant qui inducũt dolorem aliquando ad cor aliquãdo ad caput. interdum in toto corpore & cætera.

Circa ea q̃ dicta sunt emergit quædam dubitatio omnibus mirabilis unde ueniat puero in utero iacente nutrimentum cum matrix undiq; claudatur. Iuxta quod est notandum ꝙ quando fœtus clausus est in matrice uirtute naturali complexione occulta. Primo inter omnia nascitur quædam uena uel quidam neruus quæ quidam neruus ut uena persorat matricem & a matrice procedẽs uno tramite ad mammillas mõ q̃n fœtus est in utero &

tūc īdurantur mām̄ille mulie rū tūc substantia menstrui flu it ad mām̄illas ꝑpter clausurā matricis & ibi substantia men struosa forti decoctione decoq tur usq₃ ad colorem albedinis & tūc appellaẗ lac mulierū & illud sic decoctū mittitur ꝑtalē uenā tali mō orta ad matrices & exinde fœtus nutritur tan quam de proprio : & naturali nutrimēto & hoc est uena q̄ in exitu fœtus absciditur & est in umblico & ideo uidetur inpue ro ꝙ umblicus sit ligatus cū fi lo ne aliqd' de corpore eius exe at per hanc autem uenam quæ abscisa ab ītrisico uocatur um bilicus & pendet ī utero mater no cum pendiculo ꝙ ex parte matris est annexum & de mam millis & sic de aliis.

¶Hic mouet qd'dā dubiū unde di cit circa ea q̄ sūt dicta oritur una du bitatio oibus mirabilis & est ista ꝙ fœtus existēs in utero materno clau sus undiq₃ in matrice qa post cōcep tionem matrix ipsa ūdiq₃ clauditur unde ergo euenit nutrimētum quo tunc fœtus nutriatur. Et soluit.d.ꝙ nascitur q̄dam uena q̄ perforat ma tricē & generatur ibi sicut uno trāi te ad mamillas. & ideo quando fœ tus est in utero materno tūc indurā tur mamille. & tūc substātia mēstrui fluit ad mamillas ꝑpter clausionē matricis. & ibi talis substantia men struosa fortiter decoquitur usq₃ ad colorē albedinis & ita decocta mit titur per talē uenā in matricē & exin de fœtus nutritur tanq̄ ꝑprio & na turali nutrimēto. Et hæc est illa uēa q̄ post ptū a fœtu abscīdiẗ ab obstir ricibus ut uideẗ in paruulis noui ter natis ꝙ umbilicus eoꝝ ē ligatus filio ne aliqd de corpore ipsius exe at. Nota prio ꝙ tā in ptu naturali q̄ nō naturali fœtus īuolutus est qua dā pellicula in qua respiciuntur su perfluitates scđe digestionis sicut est urina & etiā ibi est altera pellicula in qua superfluitates tertie digestionis recipiūtur nec opns est ibi esse tertiā pelliculā quæ primæ digestionis: su perfluitates recipiat ut sunt stercora ex quo prima digestio scđam & ter tiā præcedit & ratio huius ē quia fœ tus non recipit nutrimētum per os & stomachum in quo fit prima di gestio sed umbilicus recipit nutri mētum ut patet in littera. Vnde sciē dum ꝙ ab epate delegatur sanguis purus sub forma lactis usq₃ ad epar fœtus mediante eius umbilico. & qa sanguis purus ñ hēt sup̄fluitates grossas stercorales. Igitur a fœtu in matrice iclusō nō recipiūẗ fœces : &

per cõsequens non oportet ꝙ ibi sit tertia pellicula. unde sciendũ ꝙ puellis dũ sunt nubiles crescũt tũc mammille. Sed diceret aliquis quare mulieres habent mammillas a parte anteriori & animalia alia a parte posteriori. Respondetur ꝙ causa huius ẽ quia mulieres in partibus superioribus. scilicet circa pectoralia sunt calidiores propter cor & epar. ideo mãmille earum ponuntur ibi ꝑpter conuersionẽ materiæ menstrualis i naturam lactis nam ad hoc requiritur excellens calor sed ipsa animalia bruta lactantia habent posteriores partes magis calidas ideo patet responsio. Sed iterũ diceret aliquis exquo quædam mulieres sunt albæ & aliæ nigræ utrũ ipsis ĩfãtibus plus ualeat lac mulieris albæ quã nigre. Ad hoc respondet Aristotiles tertio de aĩalibus ꝙ lac mulieris nigre melius est. Et ratio qa mulieres nigræ habent multum de caliditate ideo ꝑpter fortem caliditatem substantia menstrualis in materiam lactis bene decoquitur. Sed in albis mulieribus quia non habent tantam caliditatem. non ita bene decoquitur. Et ideo secundum medicos lac caprarũ nigrarũ melius est ꝗ̃ albarum. Itẽ diceret aliquis quãdo puer nascitur ubi tunc manet illa uena per quam fœtus erat ligatus per umblicũ. Respondetur ꝙ natura cõsumit eã & calor mulieris. & quando iterum ĩpregnatur tũc talis uena de nouo generatur. Item ista uena non tãtum hominibus. sed etiam in omnibus animalibus brutis quæ lacte nutriuntur licet in illis non bene appareat sicut in puero nouiter nato ubi ligatur cum filo circa umblicum.

Capitulum quartum.

Icut dicit phylosophus tertio physicorum ꝙ sicut per peccata est contingere in natura sibi in arte huius declaratio ad presens negotium mãifesta re multum ualet. Unde sciendum ꝙ monstra siue peccata in natura uocantur illa inquibus ẽ mutata propria species quia in aliqua parte corporum eorũ secũdum cõem trãsmutationẽ illius excedit aliquid uel diminuitur aliquid sicut contingit in aliquibus habentibus tantum unum pedem & unã manum uel tres pedes & duo capita & sic de aliis. Istud quidẽ miraculum accidit multis modis aut ex diminutione materiæ uel ex superhabundantia ex diminutione contingit pluribus mõis. Uno modo dimiutio attribuitᷣ materiæ totaliter

in se & tunc principalia mēbra primo debeāt formari natura sagax & ingeniosa facit ut com pletius potest & ea q̄ sunt prin cipalia format & illis dispositis & formatis ad formationem cę terorum membrorum studet & ibi ex materia quam habet facit id quod potest & format partem diminutam quādo di minuta ē materia & ex illo ma lo aliquando caput maius uel minus pōt esse: quā natura re quirat illius indiuidui particu laris & nō loquor de īdiuiduo tali sic generantis quia si dimi nutio in materia preiacenti for mæ non affuisset caput nō fuis set formatum sub diminutio ne materię proportionabili na ture in se & ī omnibus aliis mē bris. Alio enim mō diminutio materiæ attribuit alicui parti generāde specialiter. Iuxta qđ ītelligendū ꝙ ꝑm ītētionē phi. multis ī locis philosophię uult ꝙ ex primis corporibus cōsur git qđ mixtū ē. Et illud quod est naturæ ignis est in materia cædit & ī suum simile & qđ ter ræ cædit ī suum simille & sic de aliis elemētis & ex isto nullus credat uel opīetur elemēta ma nere formaliter īmixto qa hoc ē cōtra intentionē phī in scđo de generatione & corruptione ubi uult ꝙ uirtus eorū solus sit īmixto mō ex istis aliquando ē possibile semen habere propri am diminutionē ex parte alicu ius specialis elemēti: & tunc si ex parte terrę fuerit diminutio alicuius partis corporis indiui dui contingit diminutio ī uno pede aliquando in brachiis: & sic de aliis aliquando uero digi to & sic de similibus. Si uero ex superhabundantia materiæ tunc monstra fiunt ut in illis qui habent sex digitos in māu una uel pede uno uel duo capi ta uel aliquod tale.

¶ Capitulum quartum in quo de clarat de fœtu monstruoso de pecca tis naturæ: & primo circa hæc pōit suā ītētionē. scđo ꝓseqᵗ ī gñali scđa ibi. sciēdū: uñ dicit sicut tēstatᵉ phs in scđo physi. peccatū accidit ī natura

ſicut in arte. Et huius declaratio ad manifeſtationē pſentis negotii put nūc competit multū ualet: & dicit ꝙ mōſtra in natura uocāt indiuidua alicuius ſpeciei & i aliqua pte cōueniunt ſicut cōtigit uideri in hoibus nō hn̄tibus niſi unū pedē uel unam manū. Et poſtea pōit cāſ ꝙ ipſi phi. dicunt iſtud miraculū naturæ pluribus mōis euēire: aliqn̄. n. ex dimiutōe materiæ: aliquādo ex ſuphabundātia ipſius. Et diminutiōe cōtingit pluribus mōis qa aut ipa dimiutio totaliter ineſt ipſi materiæ: & tūc natura ſagax facit q̄ completius poteſt nā cū principalia mēbra fuerint formata & illis formatis & diſpoſitis ſtudet ad formāda cætera membra & tūc format dimiutam partē quia eſt diminutio in materia & hoc pacto cōuenitꝙcaput fit minus q̄ natura reqrit illius indiuidui particularis poſtea exponit ſeꝙ nō loquit̄ de indiuiduo tali ſic generātis quia ſi diminutio ī materia piacēti formæ non affuiſſēt caput formatū ſub diminutiōe nō fuiſſet. Alio mō diminutio materiæ attribuit̄ alicui parti generande ſpecialiter. unde ſcd̄m intentū philoſophi multis locis ex q̄ttuor primis corporibus ideſt quattuor elementis conſurgit omne qd̓ mixtū ē quia illud qd̓ eſt de natura ignis cædit in ſuū ſimile & id quod de natura terræ in ſuū ſimile&c. Poſtea dicit ꝙ ex iſto nemo credat ue. o pinet̄ elementa eē formaliter imixto: hoc eni eſt contra phm̄ primo de gn̄a: ubi uult ꝙ elemēta ſūt uirtualiter & nō formaliter imixto: & modo ex iſtis poſſiibile eſt aliquādo ipſum ſemen habere pportionē dimi nutā ex parte alicuius ſpecialis elemēti: & ſi diminutio eſt ex parte terræ tunc diminutio eſt in oſſibus & ſic de aliis. & ideo cōtigit aliquādo diminutio i uno pede uel brachiis. Nota ꝙ ex hac littera ſumit̄ difinitio mōſtri. ſ. ꝙ mōſtrū eſt peccatum in natura id ē mōſtra ſūt gn̄ata a natura cū aliquo defectu uel ſupfluuitate naturali q̄ natura ſpecifica pducere nō intēdit: queadmodū contingit i artificibus ꝙ aliquādo ab artifice pducatur forma pter uolūtatem eius intēta. Vnde ſciēdū ꝙ quādocū ꝙ materia difficit in generatiōe tūc quando incipit formare fœtū. Prio formantur principaliora membra quia minus pricipalia ſunt minus neceſſaria nā per phyloſophū tertio de anialibus natura ſemp facit id ꝙ melius & perfectius ē ex rebus poſſibilibus: unde ſciēdū ꝙ oē mōſtrū generat̄ ex parte materiæ uel ex eius ſuperfluitate. Si ex defectu hoc dupliciter uel ſecundū q̄titatē cōtinuā: & ſic tale mōſtrum habet mēbra nimis parua quia manus pedes& cæ. minora habet q̄ natura illius indiuidui ſpecialiter requirit: uel ille defectus fit ſecundum quantitatem diſcretam& tunc tale monſtrum hēt defectum in aliquibus mēbris. ſ. ꝙ ſibi

deficiat aliqđ membrum puta bra
chiũ pes &c. Si uero generetur mõ
strũ ex superhabundantia materiæ
hoc etiam fit dupliciter sicut primo
uel secundum continuam quantita
tem uel discretã si primo mõ tũc mẽ
bra sunt nimis magna qa sunt ma-
iora q̃ natura illius idiuidui parti-
culariter reqrit. Si aũt secũdũ q̃titatẽ
discretã tũc hñt plura mẽbra q̃ natu
ra r̃qrit qa aliqñ generat hõ cũ sex di
gitis i manu uel duobus capitibus.

Est igitur itelligẽdũ adhuc
ꝙ non solũ mõstra accidunt ex
parte diminutiõis: sed qñqꝫ ex
malitia matricis q̃ scilicet lubri
ca & malitiosa fuit & totum se
men non recipit sed etiam per-
dit. Aliquando aũt anteq̃ totũ
semen in massam suam colliga
tur preoccupatur uia & claudi-
tur matrix & semper sic modi-
cũ seminis recipit a quo debet
fœtꝰ formari. et hñt ista specia
les mores sub se q̃ plures sunt.
Quorũ qdã ex parte coitꝰ hu
iusmodi accipiunt: sed de hiis
narrare satis multũ est & ideo
ommittamus hic & adhuc mo
dum & ad aliũ subsequentem
multũ cooperatur inordiatus

¶Hic ostendit cãs generationis ex
parte matricis continẽtis ipsum fœ
tũ. Et primo ostendit qualiter mon
strũ generetur ex parte matris: secun
do magis ostẽdit effectũ mõstri pue
nire ex superhabundantia materiæ
ibi. Alio uero modo. dicit ergo sic
ꝙ adhuc debemus scire ꝙ monstra
non solum eueniunt ex diminutio-
ne materiæ: sed aliquando etiam ex
malitia matricis quando illa fuerit
lubrica & malitiosa & non tenet to-
tum semen sed ptẽ illius ꝑdit: & hoc
multipliciter fit: nã aliqñ fit ex parte
coitus quia aliquãdo propter
nimiam uelocitatem coeundi
uel uehæmentia motum ma-
teriale facit diminutionem in
semine & aliquando ut quidã
dicũt inordinatus coitus ex eo
fit ꝙ tunc temporis quando fe
mella est cum uiro in coitu ip-
se masculus inordinate iacet: &
etiam fœmella & faciunt tunc
menstrua inuicem. Vnde nar-
ratur de quodam qui in latere
tempore coitus iacuit super fe-
mellam: & generauit unum
puerum in uno latere curuum
& in pede claudum: & in cau
sa huius ex inordinatione pro-
cessit coitus ab illo uiro.

coitus de quo nunc enarrare ualde longũ eẽt. & iõ ad pñs omitto & ad hunc modum & ad sequẽtem multum operatur inordiatus coitus qa aliquando propter nimiã uelocitatẽ facit diminutionẽ i semine: & aliquando etiam inordinatus coitus fit ex eo ꝙ ipse mas quando ẽi coitu cũ fœmina tunc iordinate iaceat uel ipsa fœmina tũc fit monstrum i natura. Vñ narratur de quodã iuuene ꝙ tẽpore coitus lateraliter iacuit super fœminam & gñauit puerũ in utroqꝫ latere curuũ & pede claudũ. Et cã huius fuit inordinatus coitus.

Nota prio ꝙ ex parte cõtinẽtis sæpe causatur mõstrũ qa aliquando matrix est male dispõsita ut quia nimis humida & uiscosa: ita ꝙ ex una parte remanet aliqd de semine: & in alia parte manet & retinetur: & sic fit mõstrũ. Item nota ꝙ ex parte efficientis quandoqꝫ generatur mõstrũ ex eo ꝙ pater inordinate exercet talẽ actum qa forte nimis agitatur & mouet se hinc inde in actu coeundi. Et rõ huius est qa pp hoc semen diuiditur: & spergitur hinc inde. Ex hoc enim fit maxima dissolutio seminis ĩ matrice ita ꝙ una pars efluit & alia nõ & sic causatur monstrũ. Itẽ nota ꝙ etiã gñatur monstrũ ex eo ꝙ aliquãdo mas inordinate iacet cum fœmina ut a latere qa tunc semẽ recipitur ad locũ quandoqꝫ indebitũ gñationis & ibidẽ cõprimiẽ pp in ordinatũ modũ iacendi. Gratia cuius ẽ sciendũ ex quo tot uitia cõtingũt ex in ordinato coitu ꝙ coitus non debet fieri nisi gratia prolis: ideo dicunt medici ꝙ bonum est scire modum coeundi debite qui modus ordinatus est iste. Supposito primo ꝙ mas & fœmina ad inuicem proportionentur in cõplexionibus ita ꝙ sint temperati i qualitatibus & ordinati in cibis & potibus & aliis sex rebus non naturalibus ut est motus: quies somnus uigilia & sic de aliis tũc cibo digesto & superfluitatibus expulsis post mediam: noctem uel ante diem masculus debet excitare fœminam ad coitum. s. ei iocose loquendo osculando amplexando ipsam & partes inferiores digitis confricando: & ista oĩa ideo fieri debẽt ut fœmina prouocetur ad appetitũ coitus ut propter hoc semĩa ex utraqꝫ parte. s. masculi & fœminæ simul concurrant in matrice quia mulieres absolute loquendo propter frigiditatem tardius emittũt semẽ quam uiri: & ex hoc multotiẽs impeditur conceptum. Vnde cum fœmina incipit loqui quasi balbuciendo tunc mas debet se erigere & ei commisceri & illo tempore ipsa mulier non debet hinc inde moueri ne fiat diuisio seminis quia tunc monstrum generaretur & etiam ipse masculus debet paulatim coire & non debet se multum eleuare sed debet se unire pectori mulieris ne aer subingrediatur membra inferiora: & impediat conceptionẽ ipsa semina corrũpendo: & post effusiõem sæminis debet

masculus per modicā horam iacere supra mulierē sine motu ne sperga tur materia seminalis & fiat mon strū & non debet statim surgerē quo usq3 semen perueniat ad debitū locū. postea femina debet extendere crura sua ut emaneat materia seminalis ne membrum stet apertum quia aer fri gidus subintrans posset īpedire cō ceptionem: postea mulier iaceat qe te & dormiat. Itē nota ꝙ mulierem iacere super latus dextrum post coi tum multum confert ad conceptio nem masculi. Et super latus sinistrū ad conceptionem fœminæ &c.

Alio uero modo ex super habundantia materię que di minutioni opponitur: quando q3 fiunt monstra sic multe cu rositates in membris. Si enim tunc materia superhabūdat ad partem deputatā ad caput tūc facit naturaliter monstrum & sic quandoq3 duo capita. quan doq3 duos pedes quorū unus ē maior alio secundum solitū cursum nature illius.

Hic ostēdit specialē effectum uel effectus de ipsis monstris se tenenti bus ex parte habundantiæ materie Et prio facit hoc. secūdo cōfirmat di cta sua ibi sed oībus istis. unde prio uult tantū dicere ꝙ aliqñ mōstrum cōtingit ī natura ex suphabūdantia materiæ q̄ nimis superhabundante operat: & hoc hēt multas cās specia les. Vno mō ex superhabuntia ma teriæ apparēt curositates in materia qa tunc materia suphabūdat ī parte qa natura facere hoc potest naturali ter: aliquando enī duo capita facit: aliquādo duos pedes quorū unus est maior altero & multa similia.

Nota ꝙ aliquando mōstra fiunt ex parte causæ efficientis uniuersalis: ut ē a prima cōstellatione seu uirtu te cœli ut aparet p Galie. i li. de sper mate ut. d. ꝙ aliquando cōstellatio alterius aīalis respicit semen huma num ad matricē mulieris effusum: & ꝑpter hoc aliquādo generetur hō cū capite unius uacce uel porci uel alterius aīalis bruti. Sic quoq3 con clusio constellatio humana aliquā do recipit semen alterius aīalis & ex inde generatur animal habēs caput hoīs: unde recitat. d. Alb. in secūdo physice. de mōstris ꝙ semel uidit in una uilla uaccā generasse uitulum qui erat semihomo: qd̄ ipsi rustici uidētes putauerunt pastorē habuis se coitū cū uacca & ita uoluerunt ip sum cōburere: sed tunc. Albertus su perueniens cōsiderauit per aspectus planetarū ꝙ illud monstrum sic erat generatū ex speciali constellatione & sic pastor fuit liberatus. Item sciē dū ꝙ huiusmodi mōstrū aliquādo generat per specialem ymaginatio nē uirtutis ymaginatiuæ per mulie rē existentē in coitu q̄ posset ymagi nari talē figura. Vnde possibile esset

ꝙ fœtus scd̃m illã disponeret. Et iõ Galie. inhibet depingere tales figuras in locis ubi mas & fœmĩna debẽt cõmisceri ut puta in camera&c.

Sed omnibus istis est maior effect9 & mirabilior quem narrat. Albertus magnus de quadam cui generata fuerunt membra libidinis: unũ ex parte uiri & aliud ex parte mulieris ita ꝙ poterãt incumbere & subcũbere. Causa uero huius originaliter trahit̃ ex suphabũdãtia materiæ quia materia sufficiens fuit primum generandi utrũq; mẽbrũ ex superfluitate talis seminis: ex quo talia mẽbra generari solẽt. Nota etiam ꝙ constellatiões speciales sunt causæ ꝙ fit monstrũ in natura. Si tamẽ illa raro contingũt & nõ solum cõtingit ex constellatione: sed speciali dispositione materiæ ad hũc effectum quo adiuuans quia actus actiuorũ sunt in patiente disposito ut dicit philosophus in secundo de anima de his monstris dictum:

¶Hic confirmat dicta sua per quosdam effectus naturales & sunt duo. Primo ergo dicit sed oĩbus istis predictis adhuc uidetur eẽ mirabilior effectus de uno cui generata sunt duo membra genitalia unũ ex parte uiri & aliud ex parte mulieris: & potuit uti utroq; huius causa eui dẽter trahitur ex superhabũdantia materiæ. Nota primo ꝙ hic ẽ dubium ex quo ex superhabundantia materiæ in uno homine generantur duo membra unum muliebre & aliud uirile quare potius natura non produxerit in tali homĩe duo mẽbra similia: dicitur ꝙ sequeretur ꝙ aliqd supfluũ faceret natura qđ falsum ẽ ut patet p Aristotelẽ prĩo cœli&.xii. meth.& cõsequẽtia etiã faciliter patet qa si in aliquo hoĩe ꝑducerent̃ duo mẽbra similia tunc id qđ pficeret̃ cũ uno posset pfici cũ altero & sic unũ illorũ fuisset superfluũ. Sed iterũ dubitatur utrũ ille qui habet duo membra sit perfectior illo qui non habet nisi unũ. Et arguitur ꝙ sic quicunq; habet plures operationes est perfectior illo qui habet pauciores. sed ille qui habet duo membra habet plures operationes. ergo &c. maior est nota per Cõ. octo methaphisice quia operatio procedit a forma: sed a forma procedit perfectio primo phi. & minor patet qa põt succumbere & incũbere. Ad hoc dicitur ꝙ ille non est perfectior qui habet duo mẽbra quia est monstrũ in natura imo est potius contrariũ perfectionis cũ sit peccatum in natura. Et ad probationem dico ꝙ aliquod membrũ no

augmentat perfectionem sed magis
imperfectionem. Item nota ꝙ natu-
ra semp intēdit ꝓducere masculū ta
men quando accidit ꝙ ex aliquo se
mine generātur oīa principalia mē
bra fœtus & tādem ꝓpter indisposi-
tionē materiæ in tali materia nō pōt
ꝓducere marē quo ad eius singula
mēbra: ideo postea generat fœminā:
& iō semper hermofrodita est impo
tēs ad generationē quo ad uirile mē
brū. Itē dubitatur quo noīe hermo-
frodita debet nōinari. s. utrū uir uel
mulier. Et uidetur ꝙ utroq; noīe cū
utrūq; sexū habeat: sed respōdet ꝙ nō
sed tātū noīe uiri. Et ratio quia quā-
do aliqd debet fieri ad placitū semp
id digniori attribuit &c. Postea po
nit aliud mirabile: & prio hoc facit.
scdo cōfirmat dicta sua ibi. Et nul-
lus credat: unde primo dicit ꝙ sicut
mōstra accidētalia realia cōtingunt
in fœtu sic quoq; qdā spiritualia sic
ipse Alb. narrat de qbusdā gemellis
quorū hunus hāc i latere dextro ha-
buit uirtutē & ubicūq; portabat a pte
illius lateris aperiebātur oēs seræ: ali
us uero huic cōtrariam habuit uir-
tutem i latere finistro ut ubicūq; por
tabatur a parte lateris illius claude
bantur statim omnes portæ quæ ap
te erant: postea dicit ꝙ loqt de aptio
ne seraꝝ & hostiorū domorū: & cā
huius nō fuit ex materia sed ex uirtu
te cœli & speciali huius constellatio
ne. Et hec constellationes raro con
tingunt. Et hoc non solum cōuenit
ex parte cōstellatiōis talis sed etiam
ex dispositōe materiæ ad hūc effectū
nā actus actiuorū sūt in pa. bene dis
positio. Quæritur quare uirtus ape
riēdi magis in uno fuit latere q̄ i al
tero in his gemellis: & dicendum ꝙ
natura calidi est aperire: ut patet per
Arist. quarto. methau. ꝙ calor aperit
poros corporis: sed latus dextrum
est calidius sinistro: ut patet per Ga.
scdo Affo. & latus sinistrū est natura
liter frigidū. ideo habet uirtutē clau
dendi: unde nō est mirū ꝙ talia pos
sint esse in hoībus cū ēt in qbusdā la
pidibus talia inuēta sunt & inueniri
possint ut dicūt experimētatores qa
sæpe expertum est ꝙ qdā lapides & ēt
herbe q̄dam talē uirtutem habent ꝙ
possint apire seras & portas. Nota ꝙ
quādo cōtingit ꝙ duo fœtus simul
concipiantur in una matrice. scili-
cet mulieris & hoc in distinctis cel
lulis ita ꝙ una pellicula mediat in-
ter dorsa eorum: si tūc per aliquod
impedimentum illa pellicula rum
patur contingit ipsos simul combi
nari ut narrat Albertus. secūdo phi
sicorum se semel uidisse gemellus si
mul natos quorū unus alteꝝ porta
bat in dorso . habebant tamen cor-
da & alia membra distita. Item no
ta ꝙ Albe. quadam nocte uidit unā
specialem constellatiōem & postea
dixit hominibus circunstātibus ꝙ
si in tali nocte nasceretur puer effice
retur magister in arte furandi unde
asistentes notauerunt illud: & hoc
probare uolētes nam uerbis ipsius

magnā adhibebant fidem & inuesti gantes reperierunt quēdam infan- tem natum fuisse nocte illa qui ha- buit talem naturam qđ omnes fere quas ipse puer tangebat aperieban- tur ac si cum claue aperte fuissent.

Et nullus credat neq; opi- netur hoc esse fictum quoniā istud quoq; contingit uideri in quibusdā lapidibus: i q bus ali qua specialis cōstellatio ē agēs & imprimit formā hois iteri9 uel alterius spēi fm exigētiā a gētis & illud uisum ē sępe qñ duo lapides diuidūtur & hñt modi isti spāles reduci in duos modos gñales. s. ex pte iobedi entiæ materiæ uel isufficiētiæ.

Hic confirmat dicta sua: unde di cit nullus opinet & credat hoc esse fictū quoniā istud quoq; cōtingit ui deri a simili in qbusdā lapidibus in qbus aliqua constellatio imprimit formā alicuius speciei interius itaq; quando illi lapides diuidūt iterius imago appareat. Ex hac littera trahi tur conclusio. xxi. & ē ista: specialis constellatio cœlestis iuuat ad gene- rationē monstri i natura pbat sic id qđ minus uidetur inesse: & inest: er go & de quo magis: sed minus ui- detur de cōstellatione corpoꝝ cœle stiū q; debeant imprimere formā ali cuius aīalis intus in lapide ex eo q; talis materia uidet esse multo plus inobediens q̄ materia hois uel alteri us aīalis q̄ magis uidetur apta ad talē influentiā isuscipiēdā igitur &c. maior patet argumēto a maiori mi nor uero in littera patet. Item reci tat. d. Alber. secundo physicorum q; quōdā uidit unū lapidē figuratum figura unius regis a speciali constel latione: unde talis constellatio fuit multo fortior q̄ illa q̄ imprimebat gemellis uirtutem aperiendi & clau dendi: unde dicit. Albertus una die uidit q; eadē die lapis non fuit figu ratus sed die sequenti uidit ipsum fi guratū: & iste lapis erat situatus alte ita q; nullus artifex: potuisset tā bre uiter tempore ad ipsum ascendere: & fignram regiam sibi imprimere. Vnde ipse. Albertus depræhendit talem impræssionem factam fuisse a speciali constellatione.

Et si aliquis arguit contra dicta sic si monstra possent fie- ri sequeretur quod natura po- test priuari suo fine quia inten dit semper agere regulariter. Dicendum quod non est sem- per possibile ex parte naturæ particularis omnem naturam moueri ad suum finem nec etiam est concedendum q; pri- uationes singulares actionum habeant fines & de egritudine

& morte nō ē instātia quia hæc nō sunt intēta a natura pticulari sed ab ea q̄ hanc naturā regulat & dirigit & ista ē appellata scḋm philosophorū ītentionē q digne locuti sunt de natura.

¶ Hic mouetur dubiū & postea soluit quia aliquis posset arguere contra id quod dictū ē scilicet ꝙ mōstrū posset generari. nam uidetur ꝙ non quia agens naturale nō potest absolui a suo fine p philosophum secundo phisicorū sed ꝓpter quē agit natura nō est monstrū igitur &c. Respondetur ut in littera patet unde ratio potest formari ex littera probando ꝙ ipossibile sit aliquod monstrū geneaari qa si sic sequeretur ꝙ natura priuaretur suo fine. maior patet ex secundo phisicorū qa nullū agēs naturale intentione finis absoluitur cōsequētia probatur qa natura semper agit finaliter ad generādum animal perfectū & nō monstrū & si generat monstrū uidetur ꝙ priuetur fine suo. Respōdetur ꝙ naturā agere propter finem itelligitur dupliciter Vno modo quantū ē de se & sic nū q̄ priuatur suo fine. Alio modo in quentum est ex in obedientia siue i dispositione materiæ in quam agit & sic potest priuari suo fine. Aliter respondetur Vno modo quantum ad naturam uniuersalem. Alio modo quantum ad naturā particularē prio mō nō priuat suo fine. sed bene scḋo mō. Sed dicis natura pticularis itēdit mortē infirmitatē & alios actus priuationis igitur &c. Respōdetur ꝙ talia non intenduntur a natura particulari. sed ab uniuersali dirigente naturam particularē. & talis est uirtus cœli cum suo motore quia natura particularis sui ipsius corruptionem non quærit.

Hic incipit tertius tractatus huius libri.

f Inito uero sermone quātum ad presens sufficit de generatione & corruptione fœtus et penes quē modū et pluribus aliis incidētib⁹ ut p̄lens doctria magis cōplete hēatur. Notanda sunt signa cōceptionis i muliere q̄ sunt plura. Primū uero signū est apud eū qui cū muliere ē in coitu si mulier post coitū frigus sentiat et dolorem ī renibus signum quin cōcepit. Itē si paucū uel nullum semen emittit est signum conceptionis. Et si uir existens i coitu sentiat uirgam suam suggi uel attrahi aliquā clausura & præssura facta ex parte uulue mulieris: & si menstrua non eurant secundū

morem ſolitum. Item ſi titillatio eſt in ore matricis & dolor crurum idem ſignāt. Item aliud ſignum eſt ſi non concupiſcat coitu hæc autem in quibuſdam contingit ī aliquibus uero non. Quædam enim tales ſunt ꝙ magis concupiſcunt poſt coitum q̄ ante ſicut uſum eſt in quæſtione quadam. Itē ſi color faciei ſecundum morem ſolitū mutatus eſt. Item ſi aliena cibaria cōcupiſcat nūc uero poma nunc uero carbōes & ſic de aliis: hæc nera omnia ſunt ſigna conceptionis.

¶Hic ē tractus tertius huius libri ī quo uult determiare de ſignis cōceptiōis uirginitatis & caſtitatis & de ſuffocatiōe matricis & hēt q̄ttuor capitula In prīo oñdit ſigna cōceptionis. In ſcđo ſigna uirginitatis & caſtitatis. In tertio de ſuffocatiōe mr̄icis. In quarto de īpedimētis & iuuamētis cōceptionis. Dicit ergo prīo finito uero ſermo q̄tū ſufficit ꝑ nūc de generatione fœtus ut noſtra doctrina magis cōplete habeatnr. Notāda ſūt ſigna cōceptionis ī muliere quæ ſūt plura. Primū ē apud eū q eſt in coitu cū mulier. ſi mulier poſt coitū ſentiat frigus & dolorem in renibus. ſignū ē ꝙ concepit. Itē ſi paucū uel nullū emittit ſemē cōceptiōis ē ſignū. Itē ſi ipſe uir exiſtēs in coitu ſenſerit uirgā ſuā ſuggi uel attrahi quædā clauſura facta ex parte mēbri mulieris. Itē ſi mēſtrua nō currāt more ſolito. itē ſi titillatio eſt in ore matricis ſignū ē cōceptiōis. itē ſi nō cōcupiſcat coitū. Sed hoc uerū ē iqbuſdā. ī qbuſdā uero nō: qa quædā mulieres poſt conceptionē magis appetūt coitū q̄ ante ut ſuperius dictū ē. item ſi color mutatur in facie cōcepit. Itē ſi cōcupiſcit cibaria aliena ut nuces poma pira & ſimilia ſignū conceptionis eſt. Hic Albertus ponit multa ſigna conceptionis tamē non ponit aliquam ratiōem quare hoc ſit. Vnde poſſumus reddere rationem ꝙ cauſa primi ſigni ē ꝙ tempore cōceptionis calor naturalis in muliere congregatur ex toto corpore ad ipſam matricem ad fouēdum & ſaluandum fœtum conceptum. Vnde cum renes ſituentur circa matricem quia ſtatim calor naturalis tranſit a renibus poſt coitum ad matricem. & ſic renes calore priuantur & ideo cauſatur in illis frigus & dolor. Ratio ſecūdi ſigni poteſt eſſe qa poſt cōceptionē matrix fœminæ undiq; claudit ut prius patuit ita ꝙ ñ pōt emittere ſemē niſi ī ualde pauca q̄titate tamen oppoſitum quandoq; contingit in quibuſdam iuuenilibus mulieribus quæ quandoq; tantum in coitu delectantur ꝙ matrix earum

aperitur & emittunt semen i magna quantitate. Ratio enim est quando cunq; concepit fœmina tūc matrix a tota proprietate attrahit spma uiri le sicut adamas ferrum ut patet per Com. in tertio coletorii. & ideo in attrahendo multum suggit uirgam quia maximum desiderium habet & ideo tunc sperma non fluit extra matricē tēpore coitus. & sic tūc uirga exit sicca de mēbro mulieris ē uerū signū ꝙ mulier concepit. Ratio quarti signi est prius dicta quia cū matrix sit undiq; clausa mēstrua nō possunt fluere sed tendunt sursum uersus mammillas. & si partum ante partum habent menstrua statim indicant fœtum esse corruptum. Ratio quinti signi est quia ꝙ ibi sit titillatio quia menstrua in mulieribus impregnatis sunt retenta. & ideo matrix aliq̄liter calefit ex eo ꝙ materia calida continue currit circa eius orificium clausum & libēter coiret & aliquādo non potest quia ē clausa & cum orificium eius si multum uenenosum ideo ibi est titillatio. & quando mulier sentit hanc titulationem statim libēter coiret. Et hæc causa est quare post coitū quædam mulieres appetunt plus coire quam ante. Ratio sexti signi præterea calor ꝑ mutatur in facie est quia tempor͂ cōceptionis mutatur tota complexio totius corporis concipientis & per consequens eius sanguis. & ex mutatione sanguinis mutatur color. Ratio ultimi signi est puta ꝙ concupiscat aliena cibaria quia tempore iprægnatiōs stomachus multū īficitur humoribus uenēosis ex eo ꝙ menstrua sunt retēta quæ causantur uersus stomachum & propterea causatur appetitus alienorum quia simile applaudit suo simili. uñ narratur de quadam muliere unius rustici impręgnata quæ in tātum desiderauit commedere de testiculis uiri sui ꝙ nisi eos haberet utiq; uolu it mori & quia non habuit ea maximam incurrit infirmitatem. Ideo aliena cibaria non debent nominari coram impregnantibus.

Sed signū utrū masculus uel femella i utero sit ē siēdum ꝙ hæc signa sunt uera q̄ sequūtur. s. color faciei rube⁹. mot⁹ leuis. & si uēter i dextra parte tumescit & rotūdat͛. & lac eius de mammillis spissum ita q͛d sit bene digestum. Item si lac mammillarum super nrinam mulieris fusum petit fundum Itē si pri⁹ mutat dextꝝ pedē q̄ sinistꝝ hęc oīa sūt signa de masculo. E cōtrario mō tūc se hēt. Si ē femella tūc ē grauis pallida & tarda & uēter mulieris ē oblōg⁹ & i sinistra pte rotūd⁹ & māmilla i pte sinistra turgescit & lac eius indigestum humidum & aqueum fusum sup pollitū & torsum corp⁹ diuidi

tur sicut aqua. & lac super uri-
nam fusum natat & sic de aliis.
Item si dolor est in sinistra par-
te semper est femella. Si uero
in dextro est masculus.

¶Hic ostendit signũ quo possumus cognoscerẽ utrũ mulier cõcepit masculũ uel fœminã. Et dicit sic. Signa utrꝫ masculus ĩ utero materno hæc sunt color faciei rubeus · motus leuis uẽter ĩ parte dextra tumescit. & rotũdatẽ. lac de mãmillis eius est bene digestũ ita ꝙ si ponatur sup corpus politũ tũc tale lac nõ diuiditur nec spgitur sed partes cõstabũt. Itẽ si lac talis mulieris quæ habet ĩ utero masculũ fusum fuerit sup eius urinã ppẽdiculariter cadit ad fũdũ. Itẽ si sal supponatur orificio mãmillarũ liquæsit. Itẽ si talis mulier qñ gressum ĩcipit ꝓpõit dextꝫ pedẽ. Sed ecõuerso si cõcepit fœminã omnia accidũt nã tũc motus grauis ẽ. Itẽ est palida facie. Itẽ uenter eius est oblongus in parte dextra. & rotũdus in sinistra. Itẽ mãmilla turgescit in parte sinistra. Itẽ lac eius ẽ indigestũ ita ꝙ fusum super corpus politum statim diuidiẽ. Itẽ fusum sup urinã mulieris natat ĩsuperficie & non petit fundũ. Itẽ si dolet in parte sinistra. nam dolor ĩ parte dextra signum masculi est. Nota nunc rationes istorũ per ordinem. unde ratio primi signi est qa ratione naturæ masculi quæ nẽpe calida est mulier etiam efficitur calida propter complexionem calidam. modo de ratione calidi est bene digerere & ad bonam digestionẽ sequitur bonus sanguis ad bonũ ãt sanguinẽ seqtur rubeus color. sic ergo patet ratio primi. Ratio secũdi signi. s. ꝙ habet motũ leuẽ hoc itelligitur respectu mulieris. nõdũ impræ-gnatæ. De tertio ꝙ uenter rotundatur in dextro latere ratio est quia secundum. Ipocra. y. anso. masculus cõtinetur in dextra parte matricis: & ideo ibi uẽter rotũdatẽ. De quarto si lac est spissum est ratio quia digestio lactis est a calido & propter bonã digestionẽ redditur spissum. & tunc partes eius non fluunt. De quinto si accipiatur una gutta &c. Est ratio qua tale lac est bene digestũ & partes coherẽt & non diuidũtur: & sic rõne cõpactiõis cadit ad fũdũ. De sexto scilicet ꝙ sal suppositum: &c. hæc est ratio quia quando mulier concepit masculũ tunc mammille eius sunt multũ calidæ ratõe masculi & sic calidũ magis durescit sal ꝙ liquefaciat. Et hoc precipue intelligitur de dextra mammilla. De septimo scilicet ꝙ mulier præponit dextrũ pedem &c. Ratio est quia semp præpõit grauiorem pedem. sicut apparet in simili quando: quis habet dolorem in pede semper illum præponit: & ideo tunc etiam ẽ signum ꝙ fœtus sit in latere dextro. Simili modo possumus dicere ꝙ mulier sedens in sede quando surgit siprimo ponit dextram manum super genu signum est masculi propter causam predictam si uero sinistram signum

est fœminæ. Nota ꝙ rationes de si
gnis fœminæ patēt per prædicta cō
trario modo. & cætera.

Item aliud expimētū uerū
scio & ē expertū si aliquis uel-
let scire utrū mulier cōcepit aut
non: det ei mellicatū biber. Si
uero circa umblicū dolorē sen-
serit & torsiōes fuerint tūc con
cepit. si nō tunc non. Mellica
tum uocatur potio data mulie
ri quæ fit ex aqua & melle & p
talem modum accipiatur cocli
ar plēum de melle fluxibili &
duplū de aqua tepida & miscea
tur totū i simul & detur mulie
ri ad potādū. Si uero in illa no
cte dolorē hūerit circa umbli-
cū signū ē conceptiōis. Si uero
non tunc minime. Sciendum
ē autē unū signū ad hanc partē
tamē est fallibile quia signum
ē causa quando aliquis uult id
expriri circa mulierē dicat quā
tū sit: & ubi sit dolor capitis. si
mulier quærelam de capite fa-
cit. Dicat iterum quantum sit:
& si nullam mentionem faciet
de imprægnatione. Quędam
mulieres ita astute sunt ꝙ illud
considerantes semper opposi-
tum respondent.

¶Hic ponit aliud experimentum
uerū de signis cōceptiōis cuius ē sen
tētia ista. Si quis uult scire utrū mu
lier cōcepit uel nō. Debet facere mel
licatū. i. unā potatiōem de melle &
aqua quā facies sic accipe unū cocli
ar de melle fluxibili & tria de aqua
tepida & misceantur in simul & ita
mixtū da mulieri bibere quādo ua-
dit dormitū & si tūc circa umblicū
habet dolorē & corrisionē certū ē ꝙ
cōcipit. Si uero non minime conce
pit: & hoc signum est infallibile. Po
stea dicit Al. si qs uelit experiri hoc
propter fraudem mulierū debet di-
cere ꝙ si quis habet maximū dolorē
in capite & bibat de mellicrato sana
retur. si ipsa dicit ꝙ habet tunc dolo
rem capitis uel ꝙ habeat dolorem i
quacunq; parte corporis tunc dicas
ꝙ hæc potio maxīe confert tali dolo
ri & nihil dicas de ipregnatiōe qa q̄-
dā mulieres astute si aduerterēt ꝙ ho
mo faceret ꝑpter hoc. q̄uis haberent
dolorē circa umbilicū minime di-
cerent se dolore. Vnde sciēdū ē ꝙ me
licratū est potus dulcis ideo de faci-
li digeri non pōt quia omne dulce
natat sup orificiū stomachi & pro-
pter hoc moleste digerit nā una di-
gestio fit i fūdo stomachi ꝑpter eius
carnositatē & caliditatē sed in eius
orificio regnant frigiditas & neruo
sitas. & idcirco post prandiū modi
ca de ambulatio utilis ē. ut cibus trā
seat de orificio stōachi ad eius fūdū

Et hoc experimētū ē. Ipo. v. anfo. Et huius ratio ē quia mulieres post impregnationē habēt minus de calore naturali q̃ ante ex eo ꝙ tēpore cōceptionis calor fluit de stōacho ad matricē ad conseruandū fœtum & finaliter currit ad mammillas ibidē menstruum in lac conuertendo & ideo si mulier impregnata tempore serotino acciperet mellicratū & biberet hoc faceret torsiones circa umblicū & per cōsequēs generare dolorem.

Capitulum secundum tertii tractatus huius libri.

Post hæc notāda sunt signa castitatis & corruptiōis. Iuxta quod notandum ꝙ aliquando uirgines iuuenes grauiter corrūpūtur ita ꝙ uulua earum multū ampliatur quia membrum uirile nimis magnum est & ineptum aliquādo ecōuerso & mulier ita magnam habet uuluā & amplam ꝙuir sine dolorē sui membri uirilis coit. Et etiam notandum quare iuuenes mulieres quando primo corrumpuntur dolent pro parte ī uulua quia tunc uulua ampliatur in coitu. Alia autem causa ē coadiuuās ad dolorem quia quedam pellicula iuxta uuluam & uesicam disrumpitur.

¶ Hoc est capitulū secundum tertiæ partis ī quo agitur de signis corruptionis uirginitatis & castitatis in fœminis. Et diuiditur ī partes tres. Primo ostēdit signa corruptiōis fœminæ. scđo signa castitatis. tertio īfert signa fluxus menstruorū dicit ergo primo. Post hæc notāda sunt signa corruptiōis & castitatis. unde quando iuuenes mulieres grauiter corrūpuntur ipsarum membrum multum ampliatur ita ꝙ uir sine sui mēbri læsione coit nam quando īcorrupta est tūc angustum habet membrum. & ita si tunc uir coit cū ipsa sentit aliquantulū læsionem in uirga. Et subdit hāc esse causam q̄re iuuenes puelle & uirgines quādo primitus corrūpūtur dolēt ꝑ pte ī mēbro quia nimis ampliatur. Et dicit ꝙ alia causa est coadiuuās ad dolorē quia quædā pellicula sita īter uuluā & uesicā corrumpitur. & quādo plus coēunt tanto magis fortificantur. Notaꝙ ex hac littera trahuntur duæ causæ quantū ad corruptionē in fœminis quarum una particularis ē. & alia comūis. Prima scilicet particularis est ꝙ quædam puella maximum dolorem patiē quando primitus corrūpitur ꝓpter ineptitudinē uirge uiri ista causa ꝑticularis ē quia nō repitur apud oēs mulieres. & ideo ē potius signū quam causa. Sed secunda causa uniuersalis ē quia ī oībus uirginibus cum

primum commiscetur uiris corrũpitur q̃dã pellicula que uocat̃ himẽ & ẽ custos uirginitatis & locat̃ circa uisicã & orificiũ matricis supra uuluã. Et ẽ ista uniuersalis causa qa repitur ĩ oĩbus fœminis cũ primũ corrũpũtur. Nota ꝙ quãto mulieres magis cocũt tãto magis fortificãtur qa rõe suppositionis calefiunt ꝓpter motum qui fit tpe coitus puirũ & etiã sperma uiri semp ĩ se ẽ calidũ qa ẽ nature aeris & iõ tale spma receptũ ĩ mulier̃ calefacit totũ corpus eius & sic ꝓpter illũ calorẽ fortificãtur. uiri tñ per hũc actũ frequenter factum debilitantur quia nimium desiccatur ut ĩ fine huius libri patebit.

Signa uero castitatis sunt hæc pudor & uerecundia & casto ĩcessu loq̃la uẽusta cũ dĩspectu applicatiõis ad uiꝝ. Sed q̃dã ita astrictę iuuẽtutis ꝙ in oĩb⁹ istis obuiare sciũt & tũc hõ debet se ad urinã ei⁹ cõuertere ubi nihil palliare poterat urine eni uirginum lucidę & clar̃ sũt & quãdoq; glauce. Si fuerit autem aurei coloris & ponderosa animum coeũdi signat hæc sunt signa corruptiõis: corruptæ enim mulieris urine turbide sũt ꝓpter fracturã pellicule q̃ dicta est. & spma uiri appet in ꝓfundo talis urine mulieris.

¶ Hic ostendãt quædã signa castitatis & sunt hæc pudor uerecundia cũ casto incessu. cũ bõis moribus & cũ despectu amplexus uiroꝝ postea dicit ꝙ quædam mulieres astute corrupte inueniũtur q̃ oĩa hæc plene pagũt & iõ conuertamur tunc ad alia signa. s. ad urinã nã urine uirginum sunt lucide & clare quandoq; albæ q̃nq; glauce. sed si urina uirginis fuerit clara & aurei coloris & põderosa. appetitũ coeundi significat. Corrupte aũt mulieres habent urinã turbidã ꝓpter fracturã pellicule & sperma uiri apet in fundo urine. Nota ꝙ ex hac litera habemus duplicia signa. quædam sunt cõia & ꝓ parte falsa. q̃dã particularia & uera. Signa cõia sunt pudor uerecũdia &c. ista nõ sunt oĩno uera quia etiam a corruptis quãdo sunt astute possunt exerceri. & econuerso plures uirgines inueniuntur q̃ habent gesta fœminarum corruptarum. Sed signa q̃ sunt ex parte urĩe sunt particularia & uera. unde nota ꝙ urina uirginis est clara. & ratio est quia nõ est ꝑmixta spermate uiri. sed si urina fuerit aurei coloris significat uehementẽ appetitũ ad coitum. Et ratio est quia significat maximum calorẽ ĩ puella Sed urina mulieris turbida &c. ratio est quia in tali urina multotiens apparet sperma ĩ fundo urĩe & hoc maxime apparet uerum quando talis urina imediate post coitum fuerit emissa. Itẽ nota ꝙ adhuc sũt alia signa nã si mãmille puelle tendãt de

orsum signum est corruptionis. & ratio est quia tẽpore ĩpraegnationis menstrua mouentur sursum uersus mãmillas & tunc mãmille tendunt deorsum propter grauedinem menstruorum. Aliud signum est si uir sine sui membri laesione: & difficultate coeat cum foemina signum est ꝙ prius fuerit corrupta. sed si talis actus fit cum aliqua difficultate: & laesione in membro uerũ ẽ signum uirginitatis. & hoc si talis foemina non procurauerit restrictiõem uulue cum unguento uel alio medicamine sicut plures sciunt facerẽ ut uirgines credãtur. Itẽ aliud est signũ uerissimũ si uir sentit sperma mulieris uenire in magna copia. Multa alia signa fiunt p herbas & lapides quae experimentoribus commituntur.

Mẽstruositas uero urina sanguíca ẽ in tali mẽse & qñ patit̃ hẽt aq̃os oculos & alteri⁹ coloris ẽ ĩ facie & patit̃ abhõĩnatione et tũc quisq̃s caueat ne cũ ea coeat q̃a nociuũ ẽ. Prudẽtes uero mulieres tũc se custodiũt ut a uiris sepantur p istud tẽpus. Est ergo notãdũ & diligenter memorie cõmẽdãdũ ꝙ mulieres antiquae quibus menstrua nõ fluũt ut ĩ pluribus apparet ꝙ mẽstrua sunt retẽta & etiã ille in quibus fluũt mẽstrua si inspiciunt pueros in cũabuli iacẽtes tossicãt eos uisu ut ait Alb. magnus in tertio suo tractatu de mẽstruosis mulierib⁹. Causa hui⁹ ẽ prĩo r̃dditur cã ĩ habẽtib⁹ & fluẽtib⁹ mẽstrua & dictum ẽ ĩ aliis in quibus nõ fluunt: hoc uero in quibus fluũt quo tpe sciat dictũ ẽ primitus ista fiũt q̃a illa materia prĩo uadit ad oculos & ĩficit eos propterea subtilitatem oculorum: oculi uero infecti inficiunt aerẽ: aer uero infectus inficit puerum & illud est de intentione philosophi. Causa autem quare aliquae mulieres quibus mẽstrua non fluunt inficiunt saepe pueros: & hoc est quia retentio menstruorum facit habundãtiam corruptorum humorum & quia mulieribus deficit calor naturalis in matricibus earum degerens talem materiam: ideo ille mulieres praecipue si pauperes fuerint quia tales de grosso nutrimen

to nutriuntur quædam opera tiones ad talem materiam infi ciunt pueros & sunt causa mor tis puerorum & eodem modo animalia illa de quibus men strua non fluunt sępius infi ciunt aerem quia ille fluxus ē per purgationem nature ei9.

¶ Hic ondit qbus signis cognoscan tur mulieres mēstruose. Et diuidit i ptes tres prio facit hoc: scdo pōit qd' dā cōsiliū tertio pōit notabile. Dicit ergo prio ꝙ tpe mēstruositas urina ē sāguīea & mulier hēt oculos aque os & mutat color i facie eius & pa titur abhoīatione cibi: hæc sūt signa mulieris mēstrue. Et caueat qlibet ꝙ cū tali muliere nō coeat qa ē nimis nociuū: & iō prudētes mulieres sci unt se custodire a uiris illo tpe. Po stea pōit unū notabile & ē tale ꝙ mu lieres antiq̄ qbus mēstrua fluūt & q̄ dā i qbus mēstrua sunt retēta si respi ciāt pueros iacētes i cūis i tossicant eos ut idē Al. di. i tractatu de mēstru is mulierū sic quoq; mulieres q̄ hn̄t mēstrua possūt itossicar plene ut pa tet in lra. Nota prio ꝙ urina appet sanguinea & hoc qa trāsit p mēbrū a quo exit mēstruū quod est sangui nei coloris. Itē hēt oculos aqueos qa angulis oculorū apparēt gutte. Et rō huius ē qa tpe illo corpus fœ miæ plenū ē humoribus crudis in digestis aquosis q undiq; per totū corpus petūt exitū: & cū oculi sunt mēbra plus porosa q̄ alia mēbra iō ide plus exeunt. Nota etiā ꝙ mutat color i facie: & hoc qa tūc calor na turalis totius corporis recedit ab oī bus mēbris & trāsit ad loca mēstruo rū ut illo melius purgari possint. Itē patit etiā cibi abhoīatione non eni delectati cibo. Et rō huius est qa tunc natura plus appetit expellere mēstrua superflua q̄ digerere cibū iō tūc mulier nō appetit cibū. Nota ēt preter litterā ꝙ adhuc est aliud signū .s. ꝙ mulieres illo tpe solent suppōe re multa uela i capitibus suis & hoc qa tūc hn̄t dolorem capitis: & iō cu stodiunt caput a frigore ppca mul tū coopiūt illud. Est & alia huius rō nā bene sciunt ipse mulieres ꝙ tunc tpis non habent bonū colorē iō co operiūt faciē ne ab aliquo cōspiciā tur. Itē aliud signū est qa tpe illo fœ mīa est satis tarda nec delectant i coi tu nec in similibus. Aliud signū qa q̄do masculi accedunt ad mulieres menstruosas: efficiūtur rauci: ita ꝙ nō bn̄ loqui possūt. Et rō est qa per hūores uenēosos existētes i corpore mulieris p anhelitū aer efficit: & il le aer infectus trahitur ad istrumēta uocalia & artarias uiri & sic fit rau cus. iō malū est tūc tpis coire cū tali bus mulieribus: qa si cōcipet: fœtus eēt leprosus. Et ppter hoc fit ēt sæpe cācer i membro uirili. Item aliud si gnū est qa si mulier ispiciat speculū nouū apparet q̄dā uena rubea in spe culo. Et iuxta hoc regrūt multa du bia. Primū est unde humōi uena ap pareat secūdo q̄rit q̄re potius appa-

reat rubea q̃ alterius coloris: tertio q̃ re illud speculũ scd'm phum debet ẽe nouũ & nõ uetus siue imũdũ. Vñ cã primi dubii est qa ut dictũ ẽ: menstruũ nihil aliud est q̃ qdã superfluitas sanguinea q̃ per totũ corpus mulieris diffũditur, & cũ oculus sit substãtia rara pua & munda si respiciat qđ sibi est oblatũ illud qđ rspiciet re p̃sentat: ut patet per phm scdo de sõno & uigilia ubi dicit qđ purũ cito recipit qđ sibi offerẽ: igiẽ cũ a toto corpore mulieris sanguinei hũores ad eius oculos p̃ueniãt tũc oculus cito inficiẽ a p̃dictis sup̃fluitatibus corruptis & uenenosis: oculus ãt sic infectus aerẽ uicinũ cõtinuo ĩficit & aer ab oculo ĩfectus aliũ sibi ꝓximũ ĩficit aerẽ: & sic unus aliũ donec per aerẽ tanq̃ per mediũ talis uenenositas ad speculũ peruẽiat: & tũc cũ speculũ sit substãtia pura & clara: iõ cito qđ sibi offerẽ recipit: & sic patet causa primi dubii. Ad secundũ dr̃ ꝙ simile gñat suũ simile & cũ radix & origo uene illius sit a superfluitatibus sanguineis: iõ illa uena apparet sanguinea. Ad tertiũ dr̃ scd'm qđ iã dictũ est ꝙ tale speculũ est purũ iõ cito recipit qđ sibi offerẽ nã si esset ĩpurꝝ nõ cito recipet quia licet reciperet ñ tñ rep̃sentaret sicut apparet in pãno ueteri & pãno nouo nã nouũs recipit & receptum representat: similiter quoq3 est de speculo nouo & sic patet solutio ad dubia. Nota ꝙ tales uetule non debeant permitti ut ludant cũ pueris eos osculãdo qa auenãt cos ĩ tãtũ ꝙ auenenãt eos intãtũ ꝙ aliquãdo moriũẽ. Et rõ huius est qa in talibus calor naturalis ĩ tãtũ deficit ꝙ mẽstrua in eis collecta ñ possunt expelli: & iõ cũ illa sint uenenosa cõtinuo deferũtur ad oculos & ibidẽ ꝓpter porositatẽ oculorũ aerẽ inficiunt qui attingit puerꝝ & inficit eum: nã ꝓpter teneritatẽ faciliter inficiunẽ: & talis infectio præcipue fit ab antiquis & pauperibus mulieribus qa antiq nõ laborãt & quia pauperes utuntur grossis cibariis: & iõ hũores earũ sunt magis uenenosi. Sed diceres quare magis inficit infantẽ q̃ proiecte ætatis hominẽ. Respondetur qa infantes habẽt corpora magis porrosa. Sed dicers etiam quare mẽstruũ inficit pueros & nõ ipsemet mulieres. Respondeẽ ꝙ fœminæ debite ætatis sunt cõsuete istis ideo nõ nocet ipsis ac consuetis eni non fit passio: unde dicit Auicen. in quarto cañ. de quadã puella quæ cõsueuerat in tãtum commedere uenenum ꝙ tota fuit uenenosa. & postea per eius cõuersationẽ multos reges & dominos interfecit & unius naturalis cã potest esse qa natura semp facit qđ melius ẽ & quia sic ordinauit corpora ipsaꝝ mulieꝝ mẽstruo iter dũ repleri necessariũ fuit ut ẽt ordiaret ꝙ hoc ab ipsis posset tolerari. Et ꝙ hoc naturaliter possibile fit: apparet de animalibus uenenosis ut sunt araneæ serpentes.

Capitulum tertium tertii tractatus huius libri.

Via de menstruo sa

tis iam dictum est
redeamus ad loca
mēstruorū hoc ē ad matricem
& uideamus quedā accidentia
circa ipsam. Matrix enim mu-
lierū aliquando & sepe patitur
suffocationem. Suffocatio enī
apud medicos uocatur cōpres
sio spiritualiū mēbrorꝝ ex uitio
matricis egrediēs qa cōprimit
& īpeditur anhelitus ī mulier
& illud accidit qn̄ matrix de lo
co proprio tollitur tunc enī ex
frigiditate cordis supueniente:
mulieres patiūtur sincopī hoc
ē cordis debilitatem et cadūta
mentes. Aliquando uero pa
tiuntur capitis uertiginem.

¶Hoc est capitulū tertiū tertii tracta
tus ubi agit de suffocatōe matricis.
d. ergo prio: ex quo sufficiēter dictū
est de mēstruo redeāus ad loca men
struorū hoc est ad matricē: & uidea
mus q̄dā accidētia circa ipsam quia
matrix mulieris aliqn̄ patit suffoca
tionē iō dicēdum q̄d sit suffocatio.
Suffocatio matricis scd̄m medicos
uocat cōpssio spiritualiū mēbrorū
egrediēs ex uitio matricis qa cōpmi
tur & impeditanhelitus mulieris &
istud accidit ꝓpter hoc quia matrix
alienat & rēouet a ꝓprio loco iō ta
les fœminæ ex frigiditate supueniē-
te patiūt cordis debilitatē & cadunt
q̄si amētes. Aliqn̄ ēt patiunt capitis
uertiginem prio nota ꝙ suffocatio
matricis est alienatio eiusdem uer-
sus dyaflama & tunc cor & mēbra
spūalia comprimūtur & anhelitus
mulieris scd̄m iuditiū assistentium
tolitur. Vn̄ sciendū ꝙ hoc cātur qn̄
corrupti uapores & uenēosi dissol-
uuntur a matrice & eleuant sursum
& ita ēt ipsam matricem secū trahūt
sursū. Vnde sciēdū ꝙ tales uapores
fiūt de duabus de causis. Prio ex sp-
mate retēto in muliere: & sic ꝑcipue
accidit ista passio uiduis q̄ cō sueue
rūt coire & non coeunt: accidit etiā
puellis adultis quæ carēt actu uene
reo. Scd̄o mō cātur ex humoribus
corruptis existētibus in matrice &
sursū se eleuātibus. Item sciendū ꝙ ex
ista infirmitate fiunt duæ aliæ infir
mitates & prima uocat sincopi: un
de sincopis est una passio q̄ ꝓuenit
ex d̄bilitate cordis qn̄ cor multū de
bilitat pp suffocatione caloris na-
turalis & spiritualiū mēbrorū. Alia
infirmitas uocat uertigio quæ fit a
uaporibus corruptis uersus caput
& oculis eleuatis circulariter se mo
uentibus. & uidetur patiēti ꝙ caput
suū circulariter uertatur in generū.
Sed diceres cū etiā uiri patiāt uerti-
ginē unde eis prouēit hoc. Dicēdū
ꝙ aliter est in uiris & aliter ī mulieri
bus: nā ī mulieribus ut sæpius ꝓue-
nit ex uitio menstruositatis in uiris
aūt rōe stomachi: eo ꝙ stomachus

uiri aliquãdo est repletus malis humoribus:& illi humores siue uapores corrupti ascẽdũt uersus caput ex quo gñatur talis ĩfirmitas:hoc etiã mõ accidit mulieribus:uñ dupliciter euenit eis:nã ex pte mřicis & etiã ex pte stomachi.pp qđ dicit Auicẽ. ꝙ matrix ĩ muliere ẽ sicut cloaca in medio ciuitatis sita:ubi oẽs ciues cõcurrũt & ibi superflua emittunt si oẽs supfluitates q̃ sũt ĩ corpore mulieris ad matricẽ cõfluũt & p illũ locũ purgantur.

Galienus uero magnus medicus narrat de quadam muliere in tractatu suo de suffocatione matricis ꝙ ex illa cõpressiõe quædã mulier patiebatur ĩtãtũ ꝙ nõ poterat loqui & cecidit in terrã q̃si mortua esset & qa nullũ iterius habuit signũ uitæ uocati sunt fideles medici q dixerũt ipam ueraciter mortuã. Galie. ãt superueniẽs & cãm cõsiderãs mulierẽ a passione liberauit hæc aũt ægritudo cõtingit mulierib⁹ qa multũ ĩ eis habũdat menstruũ corruptũ & uenẽosum & iõ utile & bonũ est ũt tales cuiuscũq; ætatis siue iuuenes siue antiq̃ sæpe uiris utãtur ut materia expellat. In iuuenibus aũt multũ expedit q̃a in humido habundant & hæc est causa quare mulieres iuuenes cũ coire incipiunt multum impinguantur antequam cõcipiant pueros & curã de pueris habeãt quia cura de pueris ut dicit phũs in libello de secretorum multum facit senescere & ideo peccatum est in natura tales retrahere & prohibere eis aditum ad illum quæ diligunt quamuis autem hoc peccatum sit in moribus de quo ad p̃sens nihil dicitur. Audiui semel in confessione societatis abuno inquirente a me causam quare esset ꝙ quando ipse cum sua dilecta & iuuencula dormiret et ipse iuuenis fuit tunc temporis coitu facto uentrem suum usq; ad umblicum sanguine perfusum inuenit : et timuit multum quia causam ignorauit et non fuit ausus se retrahere a muliere delecta : propter magnum amorem inter eos. Sed ille fluxus non fuit fluxus mẽ

struorum. sed seminis in coitu fluentis propter materię habũdantiam. Accidit quandoq₃ etiam ꝙ menstrua fluũt in coitu & tunc aliquando mulieri prodest aliquãdo nocet: ſm ꝙ magis & minus habet de materia.

¶ Hic confirmat dicta sua experimẽtis diuersis. primo ergo: dicit ꝙ Galienus magnus medicus dicit ĩ medicina sua de quadã muliere que in tãtũ passa fuit suffocationem matricis ꝙ uix poterat loqui & cecidit q̃si mortua & nullũ signũ habuit interius uitæ tũc uocati fuerũt plures medici quidẽtes ipsam & ignorãtes cãm dicebãt ipsam ueraciter mortuã ipse aũt Galie. supueniẽs & cõsiderãs cãm mulierẽ a tali passiõe liberauit. Postea subdit ꝙ hæc egritudo cõtingit mulieribus qa multũ habũdat ĩ eis de mẽstruo qđ corruptũ ẽ: & iõ maxie ꝓdest talibus mulieribus cuiuscũq₃ ætatis sint & ꝓserti iuuenibus q̃ multũ habundãt in humido ꝙ sæpe subagitẽtur ut materia illa expellať. Et hæc est cã quare mulieres cũ icipiant coire multũ ĩpinguanť anteq̃ cõcipiãt curã nimiã đ pueris: nã scđm philosophum in libro de secretis secretorũ cura facit multũ senescer̃: unde mulieres iuuenes quãdo multũ habũdãt ĩ materia iõ multũ appetũt coire pp materiæ habundãtiam: & hoc exit ictu naturæ. Et ꝓpterea peccatũ est ĩ natura tales mulieres retrahere & prohibere eis aditum ad uirũ quem diligunt quãuis hoc nõ sit peccatum ĩ moribus. immo potius oppositũ de quo nihil ad præsens. Nota ꝙ iste mulieres ĩ hac infirmitate iacent quasi essent mortue. Et ideo dicũt ꝙ antiquæ mulieres post liberationem a tali infirmitate hoc passe sint ex extasi eo ꝙ rapiantur extra corpus ad cœlũ: uel ad ĩfernum ut postea narrent quæ ibi geruntur sed hoc ẽ ridiculum: nã hoc ꝓuenit naturaliter quamuis ipse nõ sic opinentur sed potius ex raptu: & causa quare sic credũt est: quia tũc uaporẽs ascẽdentes ad cerebrum si sint multũ grossi & nebulosi uidetur eis se in inferno positas: & ibi uidere demones nigros. Si autem tales uapores sint subtiles & clari tunc uidetur ipsis ꝙ sint in cœlo & ibi uideant deũ & angelos eius clare splendentes. Itẽ nota ꝙ dicunt medici ꝙ tunc tẽporis debet fieri fricatio in pedibus earum cum sale & titilatio sub brachiis & tergere cum panno lineo nouo: deinde debent fieri ligaturæ fortes in coxis postea ponantur fœtida ad nares earũ ut ẽ fimus uel: etiam fumus de capillis humanis uel de soleis brutorũ aĩalium. Et hæc ægritudo aliquãdo accidit mulieribus prægnantibus & tunc multo difficilius curantur. Item nota ꝙ mulierẽs iuuenes cũ sint calidiores senibus plus cõsumũt de nutrimẽto quam senes sed a multo nutrimento relinguntur multæ superfluitates &c.

Item nota ꝙ materia specifica hu

ius est de se temperata: sed ideo cor-
rumpitur & transit in naturam ue-
neni: ex eo ꝙ talis mulier consueuit
coire & dimittit coitum. idcirco id
quod consueuit expelli retinetur in
matrice & corrumpitur: & sic suffo-
catur matrix siue generat̃ mola ma
tricis. itē nota ꝙ illa suffocatio sæpi
us fit ex semine corrupto q̃ ex semi-
ne menstruoso: & ratio est quia licet
mēstruum in mulieribus sit in ma-
iori quantitate q̃ sperma tamen an-
te eius corruptōem est maioris ope
rimēti q̃ mēstruum: ideo quādo cor
rumpitur in qualitates maioresꝯ cor
rumpitur & ꝑpter hoc sunt ueneno
sa. item dicūt medici ꝙ clausura na
rium ad modicū tēpus ualet maxi-
me ī tali peste qa anhelitu retēto for-
tior erit īferius expulsio. uñ licet fœ
tida communiter inficiant corpus
tñ in tali cura prosunt multū quiá
propter fœtida matrix tūc descēdit.
Et etiam debet fieri suffumigatio in
ferius cū bōis spēbus. itē id qđ dicit
in lr̄a ꝙ peccatū ē in natura &c. ꝙ pec
catū ē duplex. s. naturale & morale:
mō auctor hic ī lr̄a intelligit pecca-
tū naturale ꝙ natura hūana p talem
actū posset inesse seruari: iō peccatū
naturale eēt ꝙ talis mulier ñ accede
ret ad illū quē diligit &c. Hic ponit
aliud expimētū & dicit semel audi
uisse ab uno socio ꝙ qñ ipse semel es
set in coitu cū q̃dā puella tūc cōple-
to tali actu iuenit uentrē suū usq; ad
umbilicū ꝓfusū sanguine uñ multū
tiuit & huius rei regrēs cām ab ip-
so Alb. respōdit Alber. ꝙ ille fluxus
ñ fuit mēstruū sed seminis mēstrua-
lis ī coitu fluētis ꝑꝑ materiæ habun
dātiā. Et subdit ulterius ꝙ quādocū
q; mēstrua fluūt in coitu tūc aliquā-
do ꝓdest mulieri: aliquādo nocet se
cūdū ꝙ magis uel minus hēt de ma
teria. Nota prius qđ dictū ē ꝙ q̃dā
fœmīe multū habūdāt ī semie men-
struoso: & iō multa nocumenta quā
doq; ide surgūt quādo a coitu trahū
tur qa ꝑꝑ hoc plures īfirmitates ici
dere possunt. Vt ergo his fides adhi
beat declarat p quādā expiētiā ut pa
tet ī lr̄a. Nota ꝙ quādo dicit̃ ꝙ mul
tū cōfert fœminis ꝙ tp̄e fluxus men-
struorū egregiæ subagitent̃ & aliqñ
eis nocet hoc est secūdū diuersitatē
materiæ mēstrualis secundū magis
& minus: unde quādocūq; fœminæ
multū habūdāt ī materia menstruo
sa maxīe ꝓdest eis coitus sed quādo
modicā habent nocet eis. Ratio pri
mi est qa coitus maxīe opat̃ ut talis
materia melius fluat: sed si mēstrua
sunt in parua quantitate tūc nocet.
Ratio ē qa tunc fœmina nimis eua
cuat̃ & ex inde redditur debilis &c.

Capitulū q̃rtū tertii tractat9.

Nunc autē de īpedimē
tis aliqua tangam9 ī
pedimēta aut ipsius
cōceptiōis plura sunt quia ali-
qñ cōtigit īpedimētū ex nimia
hūiditate matricis qñq; cōcipit
ex nimia caliditate quādoq; ex

nimia ſiccitate quãdoq; ex frigi
giditate ibi peruẽit impedimẽ
tum. Quãdoq; etiam impedi
tur a cõceptione propter nimi
am pinguedinem ſui corporis
& cauſa ẽ huius qa hæc pĩgue
do apud uuluam circumuolu
tam orificio matricis conſtrin
git et non permittit ſemen uiri
intrare in matricẽ: imago uero
huius ẽ ĩ oue cuius ſen ex ſunt
ſepulti et occulti pinguedĩe ex
omni parte. Iſte uero mulieres
ut pingues ſe coeunt et ſemen
recipiunt quia nõ poteſt intra
re in matrice reiciunt cum eie
ctione urinarum : et ideo in ta
li muliere quæ coiunt : ſi breui
ter poſt coitum urinam uide
mus manifeſtum eſt ſi ſemen
uiri collectum erit ĩmatrice ei9
tunc urina eius immundatur
tenuis eſt. Si uero non tunc
ſpiſſa eſt et alterius coloris mo
re ſolito propter admixtionẽ
ſeminis cum uiro quia tũc uri
na eiicitur. Accidit etiam quã
doq; ꝙ per urinam non totali
ter illud ſemen eiicitur quia ſi

calide ſunt mulieres caliditate
ſua exhalant. Et ſunt etiam
quædam mulieres quæ ita lu
bricatas et tenues matrices ha
bent ꝙ ſemen ĩtus retinere nõ
poſſunt et ex multis aliis cau-
ſis illud cuẽit de quibus ad prę
ſens nulla fit mentio.

¶ Capitulũ quartũ tractatus tertii ĩ
quo determinat de ĩpedimẽtis & iu
uamẽtis cõceptiõis: & prĩo oñdit q̃
ſunt ĩpedimẽta: ſcđo q̃ ſunt iuuamẽ
ta: ſcđa ibi ſi uero aliqs. Primũ ẽt di
uidiẽ qa prĩo ponit ĩpedimẽta ex p
te mulieris: ſcđo ex pte uiri ſcđa ibi
Et nota: prĩo dicit ſic nũc ãt aliq̃ uo
lumus dicere de ĩpedimẽtis cõcep-
tõis q̃ ſunt plura qa aliqñ mulier ñ
concipit ex nimia frigiditate matri
cis quandoq; ex nimia caliditate.

Quandoq; ex nimia humiditate:
quandoq; aũt ex nimia ſiccitate: &
quandoq; pp nimiã pinguedinẽ qa
pinguedo circũuoluta orificio ma
tricis cõſtringit ipſam & nõ pmittit
ſemen uiri intus ĩtrare: ſicut apparet
ſimile ĩ oue: cuius rõnes ſunt occul
te pp pinguedinem: unde tales mu
lieres quando coeunt & ſemen reci
piũt cũ pp pinguedinẽ circũuolu-
ta orificio nõ poſſit intrare matricẽ
reiciunt ipm cũ urina: & iõ poſt coĩ
tũ in urina talis mulieris manifeſtũ
eſt ſi ſemen uiri relictũ ſit in matrice
qa ſi ſic tunc urina eẽt mũda & tenu
is. Si uero nõ tũc eſſet ſpiſſa & alteri

us coloris pp admixtionē ſeminis
uiri & aliquādo accidit ꝙ p urinam
totaliter illud ſemē nō eiicit qa cū il
le mulieres calidæ ſint naturæ : cali
ditate ipſarū exhalat. Itē qdā mulie
res ſūt q̄ tā lubricas & tenues habent
matrices ꝙ ſemē nō pōt intus mane
re. Circa hāc litterā dubitat̄ utrū fœ
mina naturaliter coiēs hoc eſt cū de
lectatiōe poſſit īpediri a cōceptiōe &
uidet̄ ꝙ nō qa nō icuiuſlibet effectus
ꝓductiōe iſtrumēta neceſſario reqſi
ta debito mō ordinata & diſpoſita il
lius effectus ꝓductio nō pōt impe
diri ſed hic eſt de fœmina aliqua exi
ſtēte cū uiro &c. Vnde ſciēdū circa
hoc ꝙ cōceptio mulieris uno mō i
pedit̄ ꝓpter excellētiā i qualitatibus
primis ut ē nimia caliditas & ſicci
tas mulieris. & ſignū taliū fœmiarū
eſt tale ꝙ habēt labia aerea dūra rubi
cūda & rugeſta. Alio mō īpedit̄ con
ceptū ex nimia frigiditate & humidi
tate mulieris & tales ſūt pingues &
ſomnolēte & habēt oculos fluentes
& omnes mulieres quæ habent ma
gnas uenas circa ſupercilia in fron
te ſunt bone ſocie. & tunc ad rationē
concedo maiorē. Ad minorem di
co ꝙ tales fœminæ licet bene ꝓpor
cionentur in membris iſta tamē nō
ſufficiūt ſed requiritur debita diſpo
ſitio matricis & temperantia ſperma
tis in qualitatibus primis. Ratio
eſt quia ad cōceptionem requiritur
ꝙ matrix una cum muliere in eiſdē
qualitatibus proportionentur cum
materia ſeminali de qua debet fieri
conceptio. Si autem diſproportio
nentur non fit cōceptio. Item ꝙ im
pedimenti conceptionis quādo ma
trix eſt nimis pinguis. Ratio ē quia
tūc ſperma uiri nō pōt habeṙ intro
itum ad matricem per eius orificiū
per nimia pinguedine circūuoluta.
Item nota ꝙ ad intentionem Al. loq
tur Ipo. ſecundo anſo. d. ꝙ quæcūq;
mulieres habent frigidas & denſas
matrices non poſſunt concipere ꝓp
ter frigiditatem & ſiccitatem. nec eti
am quādo hūidas habent cōcipiunt
eo ꝙ ſemē elabitur. etiam quādo ha
bent matrices ardentes nō cōcipiūt
quia ſemen in eis cōcipitur. immū
ditia quoq; ipſius matricis multum
impedit conceptionē quæ quidē eſt
duplex. Quēdā ab itra quædam ab
extra. Ab intra eſt ſicut accidit qbuſ
dam mulieribus quia matrices eaꝝ
ſunt imūde ꝑ nimia ſupfluitate itaꝙ
ſpma a uiro īfulſā retinere n̄ poſſūt.
Quādoq; etiā ab extra ꝓueīt ſicut for
te in meretricibus q̄ ſuper excellētur
a uiris de ſpmate continue recipiūt
unde ſperma unius uiri inueniens
ſperma alterius in matrice corrum
pit ipſum ſuffocat & extinguit. & p
conſequens generatio ceſſat. & cæte.

Et nota ꝙ aliquando & ſæ
pe ex parte ipſius uiri impedit̄
conceptio. Aliqn̄ ē eni ſemē ui
ri ꝙ eiecit nimis tenue ſicut aq̄
ꝙ ſi matrice fundatur liquidita
te ſua elabitur. Accidit etiam il
lud ex frigiditate : & ſiccitate

testiculorum quia habētes ta les testiculos nunquā uel raro possunt generare quia semē eo rū secundū doctrinā medicine generationi est inutile.

¶ Hic ostēdit Impedimēta cōceptio nis ex parte uiri se tenētia. Et prio fa cit hoc. scđo remouet dubiū ibi. s. qđ prio ꝙ sæpe ipedit cōceptio ex p te ueri qa aliqñ semē uiri ē nimis te nue q̄si aqua itaꝙsi mřici ifundātur statim elabit sua liqditate. & hoc ac cidit ex frigiditate & siccitate testicu loꝝ. & tales nunq̄ uel raro geneare possūt. Et huius ratio ē qa licet tale sperma aliquādo uēiat ad debitū lo cū tamē quia ibi morā nō facit imo statim a matrice recedit ꝑpter eius aquositatē iō impedit cōceptio. Et scias ꝙ hoc ipedimentū maxime te net in spermate flegmaticorum: & melancolicorum quia sperma isto rum est multum indigestum: unde etiam aliquando causatur ex eo ꝙ masculos habet testiculos nimis fri gidos & siccos & inutiliter coeunt quia semen eornm inutile est ad ge nerationem. Item nota ꝙ aliquan do ex parte uiri est defectus in uir ga eius scilicet si sit nimis breuis qa tunc semē nō potest ꝓduci ad agrū nature. aliquādo uero est nimis lō ga unde scđm. Alb. circa primum de generatione aialiū uirga in se est nimis lōga duplici de causa cōcep tionem impedit. Primum ꝙ produ cit semen ultra debitum locum. Se cundo quia cum sit mēbrum neruo sum: & ideo frigidum propter hoc sperma per nimiam moram quam facit in uirga infrigidatur & sic im peditur conceptio. Tertia causa po test addi quia postq̄ semen tali uir ga fuerit eiectum ad agrum naturæ ꝑpter eius longitudinē nimiā mo uēdo semē i matrice segregat ptē il lius seminis & sic ipedit conceptio.

Sed quod nunc dictum ē dubium facit quia ex parte ui ri quandoq; est defectus quan doq; ex parte mulieris est steri litas ideo siquis uelit scire ex cu ius parte sit defectus cōceptio nis: accipiantur duæ olle i una tantum accipiatur de urina ui ri & mulieris in alia & ista ob seruentur unde talis experimē tatio diligitur et bene agat ut superius undiq; obstruat orifi cium illarum ollarum per no uem dies uel parū amplius et si contingat ꝙ defectus erit ex pte uiri tunc talis inueniet uer mes quosdam iolla uiri et caço bum fœtidū. Si uero ex uitio mulieris fuerit iuēiet mēstruū Si uero ex uitio utriusq; tunc

īueniet aliquod predictorum.

¶Hic remouet dubium qa dictum est ꝙ ex parte uiri aliquando ē defectus aliquādo exparte mulieris mō aliqs posset dubitare qn̄ hoc ex parte uiri & quādo ex pte fœminæ esset unde si aliquis debet hoc scire accipiat duas ollas mundas & ponat ī utraqꝫ furfur. & ī altera ipsarum urinam uiri. ī altera uero urinam mulieris. & tunc fortiter obstruat orificium ollarum per nouem dies uel plus tunc si defectus est ex parte uiri in olla ubi uiri urina posita est īueniet uermes: & cātabrum fœtidum Si uero est defectus ex parte fœminæ in olla ubi urina eius posita est reperiet menstruū. Si autē ex utroqꝫ impedimentum ē ī utraqꝫ olla hoc inueniet. Sciendum ꝙ ꝙ hoc experimentū. Alb. ueritatem habet quando sterilitas conuenit hoībus ratione male complexionis ex eo ꝙ tunc urina uiri corrumpitur & deficit in uirtutibus naturalibus. ideo faciliter putrefit & generantur uermes. sic quoqꝫ dico de menstruo mulieris. Sed si sterilitas esset alia de causa. s. ꝑpter ī dispositionē uirge uel si esset in muliere ꝑpter nimiā piguedinē matricis. tūc hoc expimētum nō haberet ueritatē. Nota secundū auerroim scd̄o de aīa. Ad hoc ꝙ aliquis posset cōcipe: & generare tria requiruntur. Primo ꝙ talis deueniat ad ætatem dubitam. Secundo ꝙ non sit orbate naturæ secūdū cōplexionē & dispositionem naturalē ita ꝙ nō sit nimis calidus uel frigidus & ꝙ non habeat defectum ex parte membrorum genitalium. Tertio ꝙ generet per decisiōem seminis: & non per putrefactionem. Sed dicis quæ ætas adhuc est cōgrua. Respondeo scd̄m Aristo. xiiii. de aīalibus ubi dicitꝙ generatio masculorū nō ē cōueniens nisi post tria lustra annorū. Sed fœmina est nubilis quando cūqꝫ menstrua incipiunt fluere.

Si uero aliquis iuuare mulierem ut impregnaretur & cōcipiat masculū accipiet matricem leporis & eiusdē ītestia. & desiccari faciat & puluerē īde factum bibat mulier disepatū cū uiro & si mulier faciat de testiculo uno leporis mulieri in uino misceri & cum uiro suo coeat concipiet tunc masculum. Item si mulier accipiat lanā succidā & ītigit ī lacte asine et liget sup umblicū dōec iaceat cū uiro idē efficiet. itē accipe ep porci et testiculos porci dico quē scrofa edidit hec desiccata redigāť ī puluerē et denť masculo u el mulieri īdifferēter Si masculo ꝗ pri⁹ fuerit īpotēs ad generā

dū generabit. Si uero mulieri quæ tunc non potuit concipere concipiet.

¶Hic prosequitur de iuuamentis conceptiones mulierum .& primo facit hoc. secundo ponit experimenta ibi anteq̄. dicit ergo primo si alq uelit iuuare mulierem ut impregnetur ac concipiat masculum accipiat matricem leporis & eius in testina & faciat ea desiccari & fiat ex illis puluis & hunc puluerem temperet cum uino & det hoc ad bibendum mulieri in fine menstruorum quandocunq̧ coit cum uiro suo & ita cōcipiet masculum. Similiter faciat de testiculis unius leporis. Itē alio modo accipiat mulier lanam succidam de oue & intingat in lacte asine & debet ligare umbilicum cum illa donec coiat cum uiro. & cum hoc remotis extrinsecis impedimētis. Item aliud experimentum accipiat aliquis epar porci parui & testiculos & hii desiccati redigantur in puluerem & cum uino commixti detur masculo ad bibendum nam si fuerit impotens ad generandum tunc poterit generare. & similiter detur mulieri si impotens fuerit ad cōcipiendum. Nota ꝙ ratio primi experimenti est quia si semē mulieris quod requirit ad conceptionem fuerit distemperatum cum frigiditate grossitie tūc per talem potationē redditur calidum. Aliter dicitur ꝙ talis portio a totali operatiōe habet operari ad conceptionem. & sic ualeret cuilibet mulieri sterili debite etati. Sed dicis quo tempore post sumptionē huius potus debeant simul coire. Dicendum ꝙ fœmia debet bibere dictum puluerem cum uno calido qn̄ uadit ad lecteū. & tunc mas sequenti mane coeat circa auroram in ipsa illo modo quo superius dictum est &c. Secundo nota de alio experimento puta de lana &c. succida nouiter recepta und̄ hic iuuet ad conceptionē hoc est a tota proprietate ignotū nobis notū autem naturæ. Tertio nota de alio puta de testiculis & huius ratio qa talis puluis sic acceptus multū temperat semē tam uiri q̄ mulieris reddēdo ipsum subtile & aptum ad concipiēdum. Vn̄ ceperit tā uiris q̄ mulieribus. Sciendum quicūq̧ diligenter iuuare uoluerit in hoc aliquem uirū uel mulierem debet fideliter considerare cōplesionē utriusq̧ ita quod si cumplexio fuerit nimis calida debet eam temperare per frigidum & econuerso. & similiter de aliis qualitatibus sc oppposite habentibus.

Est eni documētū fidele. s. ꝙ quando aliquis ex istis uel ex aliis sentiat mulierē fuisse i p̄gnatā et cōcepisse tūc non debet mouere aliquid de raris cibariis; sed nominētur q̄ possit ad libitū ꝓsequi quia si muli

er tale qđ postulauerit q̄ neō possit hēre. iam hēt occasionē abhorrēdi & hoc est ꝑpter dis/positiōem cōtrariā & sic fœtus cōceptus de semine lederetur & extīgueretur & iō cōsultū ē q̄ qñ petāt carbōes uł aliquod aliud statī eis đbet ministrari.

¶Hic ponit unam doctrinam circa dicta & primo facit hoc. secūdo cō-firmat p experimētū ibi uidi enim. Dicit primo q̄ unū documentū est fideliter obseruandū quādo aliquis nouit aliquā mulierē impregnatā q̄ tūc anteꝗ peperit nihil nomiet in præsentia talis mulieris nisi qđ pos-sit cōmode repperiri & ei dari si po stulauerit nam si id postularet & nul lo modo dari posset ei haberet occa sionem abhortiendi & hoc est ꝑpter dispositionem contrariā appetitus mulieris. & sic fœtus lederetur. Et iō consulunt medici q̄ quādo etiā pete rent carbōes uel aliqd tale debet mi nistrari eis. Nota prīo q̄ quādocū q̄ fœmiæ sūt īpregnate tūc maxīe al terātur in corporibus eaꝝ ꝑpter re tentionē mēstruorum quæ tūc cur rūt ad mammillas & ad stomachū & ideo de facili appetunt diuersa ci baria & enormia. & ideo cōsultum est q̄ nullus debeat nominaꝛ diuer sa cibaria coram ipsius quæ non possint haberi ne exinde perdat̄ fœ tus. Vnde sciendum q̄ tales sæpius s

enormia & fœtida appetūt cibaria. Et huius causa est quia stomachus talium mulierum inficit̄ malis hu moribus ex eoꝝ menstrua retēta flu unt ad stomachum ideo appetūt ci baria similia illis malis humoribꝫ unde possibile est q̄ aliquando mu lier in tantum appetat aliquod tale q̄ nisi detur ei fœtus corrumpitur. & ratio huius est quia ex carentia ip sius quod appetit in tantum debili tatur q̄ fœtus conceptus moritur uel dissoluuntur eius ligamenta & sic fiet aborsus.

Vidi enim de quadam muliere quod quando impræ gnata fuit petiit poma recētia quæ statim habere non pote rant accidit ad lectum & infra diem & noctem nihil gustauit nec panem nec potum. Fue runt autem circa illam mulie res iuuenes & ancile quæ pri us nunquam cōceperunt qui bus talia occulta fuerūt & quā do imprægnata domina petiit poma dixerunt ancille astan tes non inueniuntur loquen tes sic inter se q̄ esset ueneno sum mulieri dare poma quia uiderunt q̄ similes in febrici tantibus prohiberentur & sic

esse crediderūt & ideo hac parte decepte sunt. Cum autem illa impregnata ex carentia pomorum multum esset debilitata intantum quod foet⁹ procedēte tempore exiuit mortuus natus egressus illa mulier emisit sanguinem per nares duobus diebut: & nocte una.

Iste uero sanguis menstruosus fuit & signum corruptionis foetus. Iuxta illud. Ipocras. in libro Amfo. menstruis fluentibus impossibile est foetum esse sanum: & ut omnia ista particula euitentur apud impraegnatas bonum est ut custodiantur & modicum moueantur & eis leuia cibaria & mollia ministrantur: & omnia ad appetituntur consequantur.

¶Hic confirmat dictum suum per experientiā & est ista sententia ꝙ ipse Alber. uidit de quadā iuuene quae dū fuit impregnata petiit poma recētia & non potuit habere ideo cecidit ad lectum & infra diem & noctem nihil degustauit. tunc circa illam fuerunt quaedam ancille iuuenes quae nunq̄ conceperant itaq̄ huiusmodi res oculte erāt ipsis. ideo quādo ipsa impregnata petiit poma ipse non inuenientes poma loquebantur inter se ꝙ malum esset ei dare poma q̄a simile uiderunt in febricantibus ꝙ nō erat bonum eis dare poma: ideo similiter crediderunt de tali puella. & ī hoc fuerunt decepte. Idcirco ipsa puella in tātum debilitata fuit ex defectu pomorum. ꝙ procedente tēpore foetus exiuit mortuus in eiusq̄ egressu ipsa laborauit tribus diebus & tribus noctibus. Et mater. d. albertus quae oculis propriis uidit ꝙ in gressu ipsius foetus illa puella emisit sanguinem ꝑ nares duobus diebus & una noctē & ille sanguis fuit mēstruosus & signū corruptiōis ut patet per ipoc. in anso. ubi dicit̄ mēstruis fluentibus impossibile est foetum sanum esse. Postea cōcludit ut haec omnia particula euitentur. bonū est ꝙ tales mulieres custodiātur & eis cibaria molla ministrētur ad appetitum earum. Alia uero q̄ huic mō satis essent affinia causa breuitatis omittentur quia ad practicam se extendunt. Nota ꝙ q̄n foetus in utero materno est mortuus tunc nares mulieris incipiunt cruētari. Et hoc uerissimum signum est cognoscendi foetum esse mortuum ī utero materno. Et huius ratio ē quia tempore impregnationis ut dictum ē menstrua mouentur uersus mamillas & uertūtur in naturam lactis quo utitur foetus existens in utero. Cū igit̄ foetus fuerit mortuus non indiges nutrimento. idcirco menstrua ascē

dunt supius & expelluntur per na-
res. Et hoc uerum ē si mulier ipræ
gnata habūdaret multum ī sanguie
quia tunc cruentatio narium no-
ceret ei, immo proficeret quia natu
ra ipsius ex alleuiaretur. Et hoc sæ
pe accidit ī iuuēculis plenis sangui
ne maxime in pricipio conceptiōis
quādo fætus nōdum indiget mul-
to nutrimēto. Item dicti. Ipocra
tis scilicet ꝙ menstruis fluē. & cæte-
ra. Ratio est quia ut dictum supe
rius est postquā fœtus est conceptus
tūc matrix est undiqꝫ clausa :& mē-
strua nō fluūt ab extra sed ab itra re-
tinentur ut fœtus inde nutriatur.

Sed ergo mēstruum fluit quod ē
nutrimētum fœtus sequitur qđ fœ-
tus debilitatē & per cōsequēs morie
quia ñ pōt uiuere sine nutrimēto.

Sed antequā sermonem no
strum conuertamus ad alia no
tādum est unum signum ꝙ fa
cit ad cognitionem masculi in
utero mulieris existentis. Ac
cipiat aliquis aquā mundā de
fonte claro & mūdo et ꝑcurat
sibi unā guttā sanguinis uel la
ctis de dextero latere illi⁹ mu
lieris et īfundatur gutta illa in
aqua. Si illa petit fundum est
signum masculi. Si uero nata
uit ē signū femelle. Item si dex
tram mammillam habet gros
siorem masculum portat. Si
uero econuerso femellam.

¶ Hic ponit aliqua experimenta ꝑ
quæ cognoscere poterimus, utrum
fœtus sit mas uel fœmia. & dicit an
tequam nos cōuertamus sermōem
ad alia est notādum unum signum
quo possumus habere cognitiōem
masculi ī utero materno existētis.
Accipiat aliquis aquam de fōte cla
ro & mūdo & ꝑcuret unam guttam
sanguinis uel lactis illius mulieris
de dextro latere. & hāc guttam īfun-
dat ī dictam aquam si illa gutta fun
dum petierit est signum masculi. Si
uero supernatauerit ē signum fœmi
næ. Item si mulier habuerit dextrā
mammillam grossiorem masculi si
gnum est si uero sinistram fœmiæ.

Postea excusat se. d. Nūc est tem
pus dicere qualiter succurēdum eēt
mulieribus existētibus īptu sed hoc
pertinet ad medicos ideo preter mi
tatur. Nota ꝙ ratio huius primi
experimēti est quia sanguis : & lac ī
tali muliere bene digerūtur & per cō
sequēs bene spissantur ita quod par
tes eorū adherēt simul ita quod una
quæqꝫ cadit ad fundum ipsius aque
Sed ꝙ tale lac dextre mammille esse
debeat. Ratio est quia ibi tunc me
lius digeratur propter maiorem ca
lorem regnātem circa illam mam-
millam. Sed diceret aliquis mam
milla sinistra calidior est quam dex
tra. igitur hoc dictum ē falsum. cōse
quētia tenet qa oppositum cōsequē
tis: & c. assumptū patet qa cor homi

nis qđ circa sinistrā ē calidius epate quod circa dextrā est ut patet per Auicē. i primo cañ. Respōdetur ꝙ negetur assumptū & ad probatiōem dicitur ꝙ licet cor sit magis situatū circa mammillam sinistram. tamē plus influit mammillæ dextræ. Et propter hoc omnia membra lateris dextri nobiliora sunt membris sinistri lateris. Vnde aliquis posset dubitare: unde est quod aliqui masculi subtiles :& bene dispositi generant pueros grossos ac ineptos :& e cōuerso. Respōdetur ꝙ quādo coitus fit immediate postquā homo bibit & cōmedit bñ tūc cōcipiūtur :& generātur grossi tā corpore quā aīa. Sed quādo coit fit post digestiōem cibarioꝝ tūc cōcipiūtur abiles & subtiles. Itē aliud dubiū q̄re ē ꝙ qdā uiri semp generāt fœmīas licet semē eoꝝ simul cum semīæ mēstru ali fœmiæ sufficiēter posset eē dispositus ad generādos masculos. Respōdet̄ ꝙ huius cā ē scđm aliquos carnositas uirge & ēt ꝙ i aliqbus uiris semē semp se iclinat i piectōe ad matricem uersus latus sinistrum.

Hic incipit quartus et ultimus tractatus huius libri.

Ntequā uero finē nostro operi impōamus ut doctrīa nostra magis complete et facilior habeatur. cum de natura menstruorum aliqua dicta sint. Trāseundum nunc ē ad materiam spermatis in uiro penes cuius naturam plura uidebimus. Sperma uero ut supradictū est nihil aliud ē quā supfluū alimēti ꝙ in substantia aliti non çedit.

¶Hic ē q̄rtus & ultimus tractatus huius libri & uocat̄ de natura & generatiōe spmatis :unde dicit anteq̄ iponamus finē dictis nostris ut doctrīa nostra faciliori mō : & magis complete habeat cum de natura mēstruoꝝ aliq̄ dicta sunt. trāseūdū ē ad naturā spmatis i uiro & c. Vnde primo dicit ꝙ sperma in uiro nihil aliud ē q̄ supfluū alimēti qđ i substantia aliti nō cædit. Et nota ꝙ sperma ē superfluū dupliciter itelligit̄. Vno mō ratione substātiæ alende. Alio modo ratiōe substātiæ generāde. Primo mō dicitur esse superfluum eo ꝙ nō cædit in substantia aliti. Secundo mō non immo est necessarium quia concurrit ad generationem tā quam principiū naturale effectiuū.

Iuxta cuius generationem prīo considerandum ē ꝙ medici ponūt quattuor digestōes in hoīe: unā in ore. aliam i stomaco tertiā i epate. quartā i singulis mēbris alēdis et augmētandis. Philosophi uero naturales in hoc discordant a medicis quia digestionē ultiuā et perfe

ctā ponūt i cordᵉ pria uero dige
stio q̄ i ore ē nihil aliđ ē q̄ bona
& subtilis masticatio cibi qa se
cūdū itētionē medicoꝝ pp hoc
natura hōi aīali dētes mīstrauit
ut p eos cibū masticarēt & iō aīa
libꝰ i supiora mādibula dētibꝰ
carētibꝰ natura aptauit duos
uētres: unū i quē cibū reponāt
aliū uero ut ī eo nutrimētū siue
alimētū colligāt: sed ꝙ ab aliis
mēbris pricipalibꝰ ī natura iu
uatᵉ digestio ad expoliādū nu-
trimētū a sua forma usq; quo ē
singulis mēbris ꝑm exigentiā
depditi fiat rſtāuratio ex quo ꝙ
natura calore oī tpe ī hūidū sic
subiectū tāq̄ ī materiā sēp agit.
In secūda uero digestiōe apud
oēs hoīes expolliatur nutrimē
tū sūptū a forma ꝓpria & indui
tur forma aliēa & grossū subti
le separat & illud qđ tūc ē: ibi ē
dulce & potabile & ad epar mit
titur ꝙ cōuertit īduit sibi actio
nē ꝓpriā & naturaliter formā
& calorem. Cū ergo id tali di
gestiōi ē detentū tūc sumitur a
quolibet mēbro nutriendo &

augumentando & sic secūdum
exigentiam de perditi fit in mē
bris restauratio.

¶Hic ponit quandam diuisionem
ex qua infert diffinitionem sperma
tis: & dicit quocirca generationem
spermatis est considirandum quod
medici ponunt quattuor digestio
nes: unam in ore. secundam in sto
macho tertiam in epate: quartam in
singulis membris alendis: sed phy
losophi naturales discordant a me
dicis quia ponunt perfectam & ul
timam digestionem in corde. Po
stea declarat: dicens quod prima dī
gestio nihil aliud est nisi bona masti
catio & subtilis ipsius cibi quia ut
aiunt medici natura: dedit dentes
homini. & aliis animalibus haben
tibus dentes propter: hoc ut cum
eis conterent cibum : ideo in ani
malibus carentibus dentibus ipsa
natura in superiori mandibula du
os uentres adaptauit : unum qui
dem in quem cibum ponūt: alium
uero in quem cibum rumatū colli
gunt: secundum ꝙ aliquibus mem
bris principalibus iuuatur digestio
ad expellendum nutrimentum in
sua forma usq; dum uiget restaura
tio i singulis mēbris secundū exigē
tiā deperditi quia cōtinuo calor na
turalis agit in humidum sibi sub
iectum : sed in hominibus subtili
or est digestio secundum ꝙ sibi com
petit quia hō est excellentissimæ na
turæ inter omnia uiuentia. Et in se

cunda digestiõe expellitur nutrimē tum sumptum a prima forma & in ducitur aliena:& grossum a subtili separatur & id quod est dulce & de lectabile mittitur ad epar qui calorē suo illud subtiliat & inducit sibi ac tione propria & naturali formā san guinis. Cū ergo in tali digestione il lud quod melius est fugitur a quoli bet mēbro: nutriendo & secundū exi gentiā deperditi fit in omnibus mē bris restauratio. Nota primo ꝙ na turales discordāt a medicis. Ratio est qa secūdū Aristotelem i libro de iuuentute & senectute: cor est princi piū hominis & principale inter oīa membra quia est primū uiuēs & ul timū moriens ideo secundū natura les ultia digestio procedit a corde.

Vnde sciendum ꝙ licet Albertus di cat in littera ꝙ aliqui medici ponūt quattuor digestiones nihilominus aliqui apponūt quintam ut Auicen na in primo canon. qui pōit unam digestionem quæ fit in omnibus ue nis corporis:& sic sunt quinq. Sed naturales tantum ponunt tres. Pri mam in stomacho & ibi segregatur purum ab impuro: itaq impurum & stercus eiiciunt per posteriora pu rum uero trahitur ad epar & ibi fit digestio secunda scilicet mutatione materiæ in sanguinē & etiam separa tur id quod purius est ab impurio ri: ita ꝙ impurior pars eiicitur per uias urinales & uocatur urina: pars uero purior ad cor trahitur: ibi fit di gestio. Tertia ita ꝙ sicut in superio ribus fuit ēt id qđ purius ē separatur ab impuriori & impurius spergitur per totum corpus & postea p poros in modū sudoris eiicitur: purior uero pars trahitur ad singula mēbra cor poris restaurādo deperditū Et iō uo lunt naturales ꝙ ī ore nō fiat aliqua digestio sed solū masticatio ut patet i littera. Itē sciēdū ꝙ aliqua aīalia ut dictū ē nō habēt dentes in superiori mādibula:& ista animalia habēt du os uentres unum ī quo de die cibū colligunt:& alium in quo de nocte fit debita masticatio:& dicuntur ani malia ruminantia eo quod rumi nant. Sed diceret aliquis quare hec animalia non habent dentes in su periori mandibula. Responde ur secun dum naturales quod ma teria quæ deberet transmutari in dē tes superiores transmutatur in cor nua. Item dubitaret fortis aliquis qualiter alimentum transeat de lo co unius digestionis ad aliam pu ta de stomacho ad epar & de epate ad cor. Respondetur quod a sto macho & intestinis protenduntur octo uene uersus epar quibus mate ria in stomacho generata sumitur a uirtute naturali existente in epate: & iterum sunt uene procedentes de epate uersus cor: quibus tunc mate ria trahitur sanguinea in epate gene rata uersus cor & inde ulterius sper gitur per totum corpus.

Iuxta ꝙ notādū ꝙ illa đperdi tio gñat ī singulis mēbris calo

rē omni tēpore agentē i humi-
dum & in sua actiōe consumit
humidū & facit ipsum exhala-
re. Sed quia uita animalium
consistit in calido & humido:
ideo necesse est: ꝙ animal utatᷣ
cibo ideo aliter corrūperetur:
unde calor ille agit deterius q̄
organum quantum est ex se.

¶ Hic circa dicta adducit quoddā
notabile. Et prīo hoc facit: secūdo
mouet dubiū ibi: sed ex istis: primo
dicit ꝙ illa deperditio generatur in
singulis mēbris oī tpe ꝑ calorē na-
turalē agētem in humidū & facit ip
sum exalare & sua actione cōsumit
humidū quia uita aīalis cūsistit ī ca
lido & humido & ideo necesse ē ut
utantur nutrimento ad restauran-
dum illud humidū depditū qa ali-
as corrumperētur ut dicit phūs ī li-
bro de iuuentute & senectute. Itē no
ta scđm oēs & medicos naturales ꝙ
uita aīalis est tāquā lucerna uel can
dela ardēs ī quibus sunt duo neces
saio requisita ut talia ardeāt. s. calor
ignis & oleum uel alia piguedo igi
tur sicut in istis q̄ diu durat oleum
uel alia piguedo ī quæ cōtinue agit
ignis tā diu ardēt nisi forte ab extra
impediantur ut puta extinguendo.
Ita pari modo uita animalis quam
diu durat humidum radicale ꝙ cō
tinue a calore naturali consumitur:
tam constat uita nisi uiolenter inter

ficiatur uel gladio uel huiusmodi.

Sed ex istis oritur dubita
tio utrum calor inquantum
calor illud operetur uel in eo
ꝙ calor naturalis. Ideo est no
tandum secundum. Albertū
quarto methauro. ꝙ caloris
sunt plures operationes scili-
cet dissoluere alterare congre-
gare: & disgregare. Vnde ca
lor segregat euter egenea: &
congregat omogenea sicut pa
tet si arripiatur una massa com
posita ex auro & argento & po
natur ad ignem tunc ignis fa-
cit recedere aurum ab argen-
to & econuerso & sic locutus ē
phūs scđo de gñatione ubi di-
cit calor agit deterius quā orga
num. s. securis uel bipēnis: qa
semper dissoluit coniuncta.
Sed calor in eo quod naturalis
in se habet uirtutem formati
uam unius cuiusquæ naturæ
cuius calor dicitur esse natura
lis: & in eo est uirtus cœli: &
motorum cœlestium: & uis
conceptionis siue forma ipsius
formæ quam conformat sicut

contingit fieri i calore seminis
plante similiter in animali ca
lor inquãtum calor naturalis
habet digerere humidum sibi
proportionatum secũdum exi
gentiam cuiuslibet seminis.

¶Hic mouet qnoddam dubium
& prīo facit hoc. Scđo distinguen-
do soluit ibi. Ideo ē notãdũ. Primo
dicit ex hic q̄ dicta sunt oritur dubi
tatio. Vtrũ actio caloris in hũidũ
sit opatio caloris. & dicit ꝙ opatio
ex parte caloris accipitur tripliciter
Hoc ēt dicit in scđo methaurorũ ca
pitulo de opatione qualitatis: qa ca
lor in quãtũ calor hēt dissoluere &
alterare: & congregare homogena
& dissoluere eutrogenea qđ patet si
accipiat̃ una massa cõposita ex au
ro & argēto: & ponat̃ ad ignē tunc
calor ignis seperat & facit fluere au
rũ ab argento. Si opatio caloris in
quãtũ naturalis hēt in se uirtutē for
matiuã uniuscunq̃ nature cuius ca
lor dicit̃ esse naturalis & sic in eo di
cit̃ esse uirtus cœli. Sed calor inquã
tum naturalis calor hēt digerere hu
midũ sibi ꝓportionaliter subiectũ
scđm exigētiã cuiuslibet spēi igitur
nõ cõseruatur humidũ inquantũ ca
lor: sed inq̃tum calor naturalis &c.
Nota secũdum aliquos ꝙ calor est
quintuplex. Est eni calor elemēta
riis sicut calor ignis. Secundus est
calor naturalis ut calor naturalis q
est in corpore mixto. Tertius ē ca
lor uiuificatiuus ut calor uiuenti-
um. Quartus calor animalis ut ca
lor animalium. Quintus calor cœ
lestis: ut calor solis. Ex his potest sol
ui dubiũ prius motum scilicet ꝙ ca
lor qui consumit humidũ radicale
est calor uitalis ex eo ꝙ nullus ali-
us calor nutrit̃ ex hũido radicali.

Istis igitur uisis & itellectis
breuiter ad propositum redea
mus: & dicamus quod sper-
ma nihil aliud est quam super
fluum alimenti quod in sub
stantiam rei alende non cædit.

Et sicut ex istis quædam ma
nifeste apparet quæ prius ali
qualiter erant ignota quod cũ
in uiro est tertia digestio quod
non totum cædit in deperditũ
sed aliquid relinquitur in colo
re sanguinis subtilis & clari &
mittitur ad uasa genitalia uel
fœminaria & tunc uirtute testi
culorum fermentatur & de al
batur & ideo sperma uiri albi
coloris est propter ulteriorem
decoctionem quam habet ex
parte testiculorum.

¶Hic inducit diffinitionem
spermatis: & primo facit hoc.
secundo ponit quædam notabilia

circa naturam spermatis: unde dicit istis uisis: & intellectis breuiter redi amus ad ꝓpositū & dicamus ꝙ sperma nihil aliud ē q̄ supfluū alimēti qđ i substantia rei alēde nō cædit nā cū uiro tātū digeritur ī tertia digesti one id qđ nō cedit ī restauratōem deperditi: mittit̃ & conuertitur colorē sanguinis subtilis & clari ad uasa gēitalia ubi uirtute testiculorum de albat̃: & iō sperma uiri ē coloris albi pp calorē & decoctinē quā hēt ex pte testiculoꝝ. Nota ꝙ supfluū alimēti ē duplex quoddā ē ꝓprie dictū id qđ nō ē aptū trāsmutari ī substātiā rei alende ut sunt stercora sudores & similia. Aliud qđ bene est aptū natū transmutari ī substātiā rei alende sed tñ nō pōt ꝓpter eius copiam materiæ. Ad ꝓpositū dicoꝙ sperma primo modo non est superfluū sed bene secundo modo. Vnde sperma a quibusdā philosophis sic diffinitur. Sperma est sanguis effusus per uirtutem testiculorum de albatus. Sed cōtra hāc diffinitionē dicit̃ secūdum Aristo. in de animalibus ꝙ in cerebro nō est sanguis: sed hoc ipsi saluāt exponēdo. Aristo. qui sic intelligit ꝙ ī medullari substātia cerebri uō sit sanguis & hoc est uerum quoniam est substātia pura alba ut sensui apet: uerum tamē in pelliculis cerebrum inuoluentibua est undiq̧ sanguis & ab his deuēit sanguis qui per testiculos de albat̃ & efficit̃ spma & ita saluāt dictā diffinitionē. Alio modo diffinit̃. Spma ē superfluitas ultimi cibi digesti. Itē sic quo qꝫ spma ē supfluitas q̄ ñ idigēus hoc expōit̃. s. quātū ad cōtiuationē nr̄i: uerū sine hac supfluitate natura specifica ōn potest conseruari inesse: & ideo talis superfluitas est necessaria.

Ideo sperma amplius emissum a uiro nimis desiccat corpus quia uirtutem humectandi & calefaciendi habet. Corpore autem ex siccato siue humido extracto fit debilitatio uirū & per consequens corporis. Et hæc est causa quare illi qui frequenter coeunt non sunt longæ uitæ qa corpora eorum naturaliter humido desiccantur: & desicctaio est causa mortis & huic sententiæ consonat dictū philosophi in libro de longitudine & breuitate uitæ dicens ꝙ sperma emissum amplius desiccat corpus & subdit propter illud semper enim mulus est lōgioris uitæ quam equus uel asinus & femella quam masculus uel masculi: & propter hoc passeres masculi breuiores uitæ sunt quam femellæ. Est enim generaliter ꝙ masculi femellis sunt longioris uitæ: si non fuerint luxuriosi.

¶Hic ostendit quid operat̃ sperma emissum a uiro ultra q̃ natura req-rat & dicit ꝑpter hæc q̃ dicta sunt se qtur ꝙ sperma emissum a uiro am-plius q natura reqrat nimis corpus debitura. Nã cũ habeat uirtutẽ hũc ctãdi & calefaciẽdi corpus quando nimis ex eo trahit̃ corpus romanũ exsiccatũ quia extracto humido fit debilitatio uitæ & per consequẽs ut frequẽter seqtur mors. Et huius cau sa est qre qui nimis coeũt sũt breuis uitæ. Hoc etiã dicit philosophus in libro de lõgitudine & breuitatæ ui-tæ. Et subdit Alb. propter hoc mulie ers sunt lõgioris uitæ q̃ masculi: & mulus asino & equa: ex quo generat mulos propter hoc etiam passares masculi sunt breuioris uitæ q̃ fœmi næ ipsorũ. Esset eñi generaliter uerũ ꝙ masculi eẽnt longiores uitæ q̃ fœ miæ: si nõ coirẽt qa uita cõsistit i hu mido radicali & calido & hoc utrũ ꝗ emittit̃ per sperma. Nota ꝙ aliqs possit in tãtũ coire ꝙ nõ solum emit teret superflua naturæ ut est sperma uerum etiam ꝙ esset necessarium na turæ ut emissio sanguinis per coi-tum nimium: & hoc ẽ causa mortis

Circa naturam spermatis adhuc quædam sunt notanda ꝙ sperma uiri aliqualiter est be ne durum & bene coctum de coctione testiculorum ita qđ quælibet pars adherebit parti quemadmodum pars adheret parti quo admodum ps picis & illud spma est sicut lac alba tũ coagulatũ toti coagulatiõe: hẽt tñ naturã fluxibilẽ ñ dico ĩ partibus suis sed de uasis gẽi talibus aliter enim non expel-leretur a uasis genitalibus in uulua mulierum & de illo sper mate ut dicunt medici genera tur fortis & robustus fœtus. Est autem sperma tenue: & in suis partibus fluxibile quia nõ bene decoctum est. & si expel latur & etiam a matrice recipia tur fit ex eo fœtus tenuis & fra gilis & illud habet naturam la ctis tenuis et liquidi. Contin git etiam aliqñ eẽ debilis natu ræ fœtum qñ mulier̃s ĩpregna te lactãt aliũ puerum prius ge nitum. Causa uero huius debi litatis est quia illa materia de qua puer existens in utero de bet pasci cædit in alimentum pueri prius geniti quem la-ctat mater & ille casus accidit sæpe & hodierno die.

¶Hic Albertus circa naturam sper matis põit q̃dam documenta & di-cit ꝙ circa naturam spermatis debe

mus scire ꝙ sperma aliquando est durũ & bene decoctũ ĩ testiculis ita ꝙ quælibet eius pars adhæret alteri pti queadmodũ pars picis & istud semp ē albũ sicut lac coagulatũ for tiore coagulatiōe: & hoc sperma ha bet naturã fluxibilitatis nõ dico in partibus suis: sed de uase testiculoꝝ qa aliter nõ posset puẽire ad mẽbrũ mulieris: & de isto spermate genera tur fœtus fortis. Si āt fuerit spma te nue nõ bene decoctũ nec digestũ ge nerat fœtus fragilis habẽs mẽbra de bilia. Postea ꝙ aliquãdo fœtus debi litatur ĩ uterno materno ꝓpter hoc ꝙ mulieres grauide lectãt aliũ pueꝝ prius gẽitũ. Et huius cã ē qa illa ma teria de qua puer existens ĩ utero de beret nutriri mutatur in alimẽtum de quo nutriat puer genitus quẽ la ctat mater. Et iste casus sæpe cõtigit hodierno die. Nota ꝙ in illis q ra ro exercẽt coitũ ē sperma bene dige stũ: & ideo q̄primũ ueniũt ad talem actum cito generant. & ut plurimũ masculos ꝓpter lõgã decoctionem spermatis factam in testiculis &c.

Vt autem ĩ summa totum habeatur: colligamus ea quæ dicta sunt per modum com- prehensionis recapitulationis.

Primo enim determinat de generatione embrionis. Se cundo de formatione fœtus & influentiis superiorum. Ter tio de influentia planetarum respectu corporis & animæ. Quarto de generatione ani- mantium. Quinto de forma tione embrionis. Sexto de ge- neratione animalium imperfe ctorum. Septimo de signis cor ruptionis. Octauo de signis castitatis. Nono de suffocatiõe matricis. Decimo de impedi mentis conceptionis. Vnde cimo de iuuamentis conceptio nis. Duodecimo de genera- tione spermatis hoc est ultimũ de quo in hoc libello determi- nantur. Quoniam igitur completa sunt secundum or dinem priorum et posteriorũ sicut patet a principio usq; ad finẽ librũ ĩtuẽti & hec sunt oĩa q̃ mihi sunt uisa de ꝑsenti nego tio & ita me excuso: sed hoc qd scripsimus apparuit alicui ñ fo re cõpletũ erit tñ prĩcipiũ cõple menti & ideo rogo fratres ui- dentes hoc scriptum scribetur suis dubitatiõibus et forte per illas etiam inuenietur. Istis ui sis finẽ nr̃is dictis ĩponã & gra tes deo reddamus qui nostrũ

ītellectum in talibus scribendis p̄ cæteris illuminauit qui nunquam didicerant talia facere & ut cum. Aristote. secundo methaphisice tractatum claudam Grates deo de benedictis & ueniam de obmissis si aliqua sunt: humiliter nunc imploro auxilium diuinæ gratiæ a quo omnis sapientia orta est & uita eterna adquam omnipotens gloriosus nos pducat: qui cū patre uiuit & regnat per infinita secula seculorūm. Amen.

¶ Hic recapitulat omnia quæ dicta sunt hucusq; in hoc libro & primo dicit ut uideatur intentio totius libri in una summa ideo colligamus ea quæ dicta sunt per modum recapitulationis. Vnde primo determinatum est qualiter embrio concipitur. Secundo de successiua formatione fœtus secundum influentiam superiorum septem plāetarum ex parte tā corporis q̄ animæ. Tertio de generatione animalium sine semine. Quarto de formatione embrionis completa. Quuinto de formatione animalium quæ sunt mōstra in natura. Sexto de signis conceptionis. Septimo de signis castitatis. Octauo de infirmitate matricis quæ uocatur suffocatio. Nono de his quæ impediunt cōceptionē. Decimo de his quæ ad conceptionem iuuant. Vndecimo & ultimo de generatione spermatis in uiro. Et iste ordo patuit a principio libri usq; ad finē. Postea excusat se si aliquid diminute & non integre dixerit &c. Vltimo dicit concludendo Istis igitur intellectis imponamus nostris dictis finem & grates reddamus deo qui illuminauit nostrum ītellectum præ cæteris hominibus qui nunq̄ scriuerūt talia: & cætera.

FINIS

Impressum Venetiis per Io. Aluisium de Varisio anno Domini Nostri Iesu Christi. Mcccccı. die. xvi. mēsis octubris. Registrum.
a b c d e f g Omnes sūt q̄terni

